

Betrekken bij
PS-vergadering van
7 juli 2021

Transcript (woordelijk verslag)

**van de vergadering van de
Statencommissie Financiën, Cultuur, Bestuur en Economie**

gehouden op 23 juni 2021

Transcript

Vergadering van de Statencommissie Financiën, Bestuur en Economie

Woensdag 23 juni 2021

Locatie: Statenzaal

Aanwezig:

de heer S.J. Vegter (voorzitter)

De mevrouw B. van den Berg-Slagter (Christen-
Unie)

de heer B. van Dekken (CDA)

mevrouw G.J. Dijkers (SP)

mevrouw A.J. Dingen-de Vries (D66)

mevrouw H.T. Haan (GroenLinks)

mevrouw S.D. Kort (PVV)

de heer R. du Long (PvdA)

de heer H. Loof (PvdA)

mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD)

de heer R.C.R.J. van der Meijden (SP)

mevrouw F.S. Mensen-Maat (PvdA)

mevrouw C.M.J. Mentink-Broekhuis (CDA)

de heer H.R. Nijmeijer (GroenLinks)

de heer H. Omlo (JA21)

mevrouw S.J. Peeks (Partij voor de Dieren)

de heer S.R. Pormes (GroenLinks)

de heer H. Post (ChristenUnie)

de heer H.J. Pragt (D66)

mevrouw J.A. Roggen (PvdA)

de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal)

de heer G. Serlie (VVD)

de heer J.H. Steenberg (Sterk Lokaal)

mevrouw A. Udinga (VVD)

de heer N.A. Uppelschoten (PVV)

de heer C. Vianen (VVD)

de heer A.J. Voerman (JA21)

de heer N. Vogelzang (PVV)

mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)

de heer G. Zuur (CDA)

de heer T.H. Corporaal, statenadviseur

Voorts aanwezig de leden van GS:

de heer C. Bijl (PvdA)

de heer H. Brink (VVD)

de heer H.G. Jumelet (CDA)

de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)

de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer T.P. Blinde (JA21)

de heer H. Velzing (Forum voor Democratie)

1. Opening

De voorzitter: Dames en heren. Wilt u uw plaatsen innemen? Goedemorgen dames en heren. Allemaal welkom bij deze commissievergadering van de commissie FCBE. Allemaal in levende lijve, mondkapjes af, we kunnen elkaar zien, we mogen elkaar niet omhelzen nog, maar wie weet hoe dat er een volgende vergadering uit gaat zien. We kijken dan wel of de behoeftes zo groot zijn geworden dat het toch weer even moet. Maar daar wachten we nog even mee tot begin september. Kijkers op het intranet ook welkom. Heel veel plezier en uithoudingsvermogen toegewenst. De planning voor vandaag loopt tot 17.00 uur. Ik hoop dat jullie elkaar een beetje helpen door daar waar het kan de verhalen, zoals die nu nog op papier staan, ietsje in te korten en wie weet levert dat vanmiddag nog een uurtje extra vrije tijd op. Dan wens ik jullie alvast veel succes bij, maar nooit ten koste natuurlijk van het politieke debat, want dat moet hier gevoerd worden. De verkeersregels die sla ik over. Die acht ik even als zijnde bekend en dank u wel voor de koffie. Er is een afmelding ontvangen van mijnheer Blinde van JA21. Ik heb begrepen dat de hele fractie van Forum voor Democratie ook ontbreekt, want we hebben afzeggingen van mijnheer Velzing en de heer Bos van die fractie. En voor de rest heb ik geen afmeldingen ontvangen. Het college is helemaal compleet aanwezig, dus dat ziet er goed uit. Dan kunnen wij beginnen.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: en dan gaan we verder met Agendapunt 2. De Vaststelling van de agenda. Kan iedereen instemmen met de agenda die voorligt? Dat is het geval. Zo te zien wordt het mooi weer buiten.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan komen we aan de Mededelingen. Zijn er mededelingen? Die zijn er niet.

4. Besluitenlijst van de vergadering van 19 mei 2021 en de Lijst van toezeggingen

De voorzitter: Dan kom ik aan punt 4 van de agenda, de Besluitenlijst, vergadering van 19 mei 2021. Heeft iemand nog iets te melden over de Besluitenlijst? Dat is niet het geval. Dan is die bij deze vastgesteld. Is er iemand die iets zeggen wil over de Toezeggingenlijst? Dat is ook niet het geval. Dan kan ik vaststellen dat wij daarmee de Agendapunten 1 t/m 4 in recordtijd hebben afgerond.

5. Ingekomen stukken

De voorzitter: Dan gaan we verder met de Ingekomen stukken. De fracties hebben natuurlijk de mogelijkheid gehad om vragen en opmerkingen et cetera in te dienen. Dat is allemaal netjes gebeurt op tijd en dat is gisteren alvast aan alle betrokkenen gestuurd. De vragen zijn openbaar en staan bij de ingekomen stukken, dus iedereen kan ze zien. Er is allereerst een vraag van de ChristenUnie. Mevrouw Van den Berg, u heeft het woord over de brief onder A.3.

Mevrouw Van den Berg: Dank u voorzitter. Het gaat inderdaad over het Jaarverslag en Jaarplan van de Dutch TechZone. Dat programma loopt dit jaar af en we lezen dat er in dat kader gewerkt wordt aan een strategienotitie. Wordt dit programma ook nog geëvalueerd, vroegen wij ons af, voor die tijd? En zo nee, dan willen we het stuk graag agenderen, zodat we in aanloop naar die strategienota met het college in gesprek kunnen gaan over onze gedachten hierbij.

De voorzitter: Dank u wel, het woord is aan gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter dank u wel, maar allereerst kan ik melden dat wij op 4 oktober een gezamenlijke bijeenkomst gepland hebben met de raden en Staten om te kijken hoe de strategienota met u te bespreken. Dat is één. En twee, kan ik u melden dat wij op 16 februari u een evaluatie, die is uitgevoerd over de afgelopen periode, hebben toegestuurd. Dus die is in uw bezit. Indien nodig kunnen we altijd kijken na 4 oktober of u het nog nodig vindt om dit te agenderen. Maar op 4 oktober komt er dus een informatiebijeenkomst. Voorzitter, ik wil er wel aan toevoegen, dat geef ik even mee, maar dat is er even los van, als provincie stellen wij ons altijd wel faciliterend op aan gemeenten die voor ons gevoel aan zet zijn in de Dutch TechZone. En in die zin zijn ook de financiën iets anders geregeld dan misschien op andere plekken. Wij faciliteren met name financieel in de projecten die er zijn en minder, en eigenlijk dus niet, in een soort basisfinanciering. Afgelopen periode hebben we natuurlijk € 5 miljoen geïnvesteerd in die bedrijvenregelingen. Maar nogmaals, de evaluatie hebt u, 4 oktober komt het aan de orde. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. Akkoord zo?

Mevrouw Van de Berg: Ja, daar kan ik mee uit de voeten. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn zo. Dan gaan we verder met een tweetal vragen over de brief onder A.4, Actuele ontwikkelingen et cetera rond Groningen Airport Eelde. Een vraag van de SP-fractie en een vraag van de GroenLinks-fractie. Ik geef eerst het woord aan de heer Van der Meijden van de SP.

De heer Van der Meijden: Dank u wel voorzitter. De vragen staan op papier, maar in ieder geval is het wat ons betreft: We willen graag helderheid hebben over het rentepercentage dat genoemd is, in combinatie met de 3 maands EURIBOR, omdat de EURIBOR op dit moment ongeveer -0,54% bedraagt. De vraag is of het nou $2,75 + 0,54$ of $2,75 - 0,54$ is ongeveer. En welk bedrag wordt verstaan onder de verpanding van de huurpenningen? Dat is een tweede vraag. En wat zijn de gemiddelde inkomsten per jaar van de debiteuren? En daarnaast komt de vraag vanmorgen heel dwingend naar voren naar aanleiding van een melding onder RTV Drenthe: In hoeverre alle aandeelhouders betrokken zijn bij het besluit of bij het voornemen, dat Oranjewoud een lening ter beschikking stelt in de vorm van een rekening-courant? Want kennelijk is daar gisteren nogal wat onduidelijkheid over ontstaan, omdat het nogal wat geheimzinnig zou zijn en dat er andere afspraken zouden zijn dan die hier op papier staan, of bij de gemeenten niet bekend zijn. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan nemen we eerst even de vraag mag mee van mijnheer Pormes van GroenLinks. Mijnheer Pormes.

De voorzitter: Dank u wel, voorzitter. Ik had geen vraag maar wel een verzoek, omdat bij de stukken toen is gemeld dat een goedkeurende accountantsverklaring nog ontbreekt, het moet

nog behandeld worden. En het verzoek is of het college ons daarover wil informeren, zodra zo'n verklaring is afgegeven.

De voorzitter: Dank u wel, dan geef ik het woord nu aan gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Het rentepercentage van 2,75%. Dan moet u de drie maands EURIBOR bij optellen en aangezien die negatief is, leidt dat tot een uitkomst die 0,54% lager is dan nu 2,75%. Dus het werkelijke percentage is 2,2%. Een tarief dat we bij een bank waarschijnlijk niet gauw zouden krijgen. Het bedrag dat onder de verpanding valt, is nooit hoger dan het bedrag van de lening. Het wordt in de vorm van een rekening-courant en partjes van € 200.000 beschikbaar gesteld. De huurpenningen zijn ongeveer € 550.000 euro per jaar. De debiteuren gaat om ongeveer € 2 miljoen per jaar, exclusief het vastgoed. Dan de vraag of alle aandeelhouders op dezelfde manier zijn geïnformeerd. Bij mijn weten is het antwoord: Ja. Er zijn geen afspraken die ik niet ken en die ook niet bekend zijn bij de andere aandeelhouders en die ook niet geheim zijn. Dus ik weet niet, ik heb geen kennisgenomen van de discussie waar de heer van der Meijden het over heeft, maar dit is wat het is. En op verzoek van de heer Pormes: Wanneer de definitieve jaarrekening met de accountantsverklaring er is, dan zullen we die toesturen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer van der Meijden, tevreden?

De heer Van der Meijden: Ja, voorzitter, dank u. Is de gedeputeerde dat met mij eens, dat feitelijk Oranjewoud geen enkel risico loopt? Dat die miljoen, als die is geleend in de vorm van rekening-courant, dat die ten alle tijden wordt gedekt door de opbrengsten van huur en debiteuren. En dat eigenlijk dus via een omweggetje ruim 2% rente wordt ontvangen via publiek geld. Als die € 1 miljoen op de bankrekening zou worden gezet, zouden ze daarvoor moeten betalen. Dus ik vind het een wat rare constructie.

De voorzitter: Er zit een kleine vraag in. Is de gedeputeerde eens...?

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, nee.

De voorzitter: Een helder antwoord. Mijnheer Pormes heeft een toezegging gekregen op zijn vraag. Gaan we verder nu met de brief onder A.6, Evaluatie. RUD Drenthe. Daar zijn vragen van de fracties van D66 en de ChristenUnie. Het woord is eerst aan de heer Pragt.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. De vraag trekken we weer in, want we gaan samen met de ChristenUnie dit onderwerp agenderen voor de volgende vergadering. Dank u.

De voorzitter: Kijk eens, dat is efficiënt. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, tenzij het college het zelf de agenda zet. Dus die vraag zou ik graag willen stellen.

De voorzitter: Dan de reactie van gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, die evaluatie is uitgevoerd conform de afspraken binnen de RUD bij de oprichting. De resultaten hebben we met u gedeeld, zo snel mogelijk nadat wij ze hebben ontvangen, zoals ik u al toegezegd heb in het eerdere debat. Maar in principe worden

de Staten niet gevraagd om een besluit over de evaluatie. Maar was het natuurlijk een Statenstuk geweest, maar het is een informerende brief. Het is niet gebruikelijk dat het college die agendeert, maar ik hoor dat u het samen met de heer Pragt wenst te agenderen. Dat lijkt me prima. Wat er nog goed is om te melden en dan beantwoord ik toch even de vraag van de heer Pragt, we hadden afgesproken u de evaluatie meteen toe te zenden, dat is inclusief de aanbevelingen. Het AB moet nog een besluit nemen over hoe we precies die aanbevelingen gaan uitvoeren in de tijd, wie dat gaan doen, wat voor tijd daarmee gemoeid is en of daar kosten mee gemoeid zijn. En dat staat gepland om vast te stellen in de AB-vergadering van 5 juli. Dus ook die zullen wij u, zodra we die hebben ontvangen, toezenden. Dus ik kan me wel voorstellen dat u ook dat gebruikt bij het agenderen, want dan kunt u... De hamvraag is denk ik: Herkent u het beeld en vindt u de actie dan wel of niet goed genoeg? Maar nou doe ik een voorzet voor uw agendering. Daar zal ik me terughoudend in opstellen. Maar weet dus dat die brief eraan komt, ongeveer strak tegen het zomerreces of net in het zomerreces, maar dan krijgt u hem wel van ons. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Iemand van de vragenstellers die nog wil reageren? Niet?

Mevrouw Van den Berg: Nee dank. We gaan het agenderen. Ik denk dat het goed is om dat nog even te concluderen. En we zullen de suggesties meenemen en ook de stukken die na 5 juli vrijkomen, erbij betrekken.

De voorzitter: Dan zien we dat wel tegemoet. Dan gaan we verder met de brief onder A.7, Actualisatie werkplan 2021, Sociale Agenda. Daarover heeft mevrouw Kleine Deters een vraag, van de D66-fractie.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, excuus, dat is mevrouw Dingen, mijn partijgenoot.

De voorzitter: Mevrouw Dingen, u heeft het woord.

Mevrouw Dingen: Dank voorzitter. Bij de kanskaartenactie, op bladzijde 26 om precies te zijn, lees ik bij het thema Armoede en Laaggeletterdheid, dat van het budget van € 900.000 voor de alliantie- projecten Armoede en Laaggeletterdheid een bedrag van € 100.000 is verschoven naar de Drenthe brede projecten. Concreet is daar echter nog geen besteding voor. Kan de gedeputeerde uitleggen waarom er met geld is geschoven en dat daar dan vervolgens geen besteding voor is?

De voorzitter: Het woord is aan gedeputeerde Kuipers

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Ik heb de tekst nog even bekeken, ook die onder de tabel staat, en die had misschien wel iets cryptischer verwoord kunnen worden, dus terecht dat u deze vraag stelt, denk ik. Wat wij hebben gesignaleerd. We hebben eerder vorig jaar een onderzoek laten doen, de CMO STAMM, mede op verzoek van de gemeenten, naar nieuwe groepen in armoede. Dat rapport is ook door een aantal van u in deze commissie geagendeerd en daar heeft u ook nog in de Staten met collega Brink over gesproken. Over de inzet die wij leveren vanuit het programma Ik Ben Drents Ondernemer, omdat ondernemers een van die groepen waren. Het college heeft volgens mij, gisteren was dat of vorige week...? Gisteren, nog een brief gestuurd waarin we een aantal vragen die de heer Brink toegezegd had te beantwoorden, te beantwoorden. En we zien nu dat de economie aantrekt. Dus in zijn algemeenheid is dat ontzettend mooi, maar als je naar individuele gevallen kijkt, dan zie je toch dat er mensen met

schulden blijven zitten en mogelijk op lange termijn armoedeproblematiek. Gelet ook op de besprekingen die u heeft gevoerd, hebben we gedacht dat we toch samen met de gemeenten moeten kijken of we daar niet extra actie ook vanuit de Sociale Agenda op kunnen zetten. Als wij het initiatief nemen, is het geen alliantieproject, dan is het een Drenthe breed project. Daarom hebben we ervoor gekozen om voorlopig € 100.000 voor dit doel uit te trekken. Maar er ligt dus nog geen zeggingsrecht, geen concreet project onder, want we hadden deze stap überhaupt nodig om dit gesprek aan te gaan met de gemeenten. Het budget voor de alliantieprojecten is, zeker voor de derde ronde projecten die we dit najaar gaan doorlopen, voldoende. Dus dat gaat ook geen probleem opleveren. En zoals we u hebben toegezegd, bij het werkplan volgend jaar gaan we kijken of de Sociale Agenda alle thema's goed de lading dekt en eventueel in de volle breedte kijken of de middelen op de juiste plek zitten en of we de juiste instrumenten hebben ingezet. Daarvoor kom ik ook weer bij een zienswijze. Deze stap hebben gemeenten moeten zetten om toch ook in te spelen op de actualiteit. En ik voel me ook gesteund door de twee debatten die u over dat rapport heeft gevoerd in de commissie. Voorzitter, dat even als extra aanvulling op de tekst, die inderdaad wat cryptisch was.

De voorzitter: Nog een reactie van mevrouw Dingen?

Mevrouw Dingen: Ja. Als de gemeenten dit dus niet oppakken, blijft er € 100.000 over? Dat wordt wel en gesuperviseerd?

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, als er geen animo of geen noodzaak voor is samen met de gemeenten, dan blijft dat over, maar dat zullen we dus precies bij dat werkplan... Dan weten we ook of we hier wat mee doen. Ik zal u ook informeren als we hier wat mee gaan doen. En anders komt dat gewoon weer terug op het moment dat we de volledige Sociale Agenda tegen het licht houden in het werkplan 2022 en dan schuiven we het of weer terug naar de alliantieprojecten, of misschien moeten we een andere besteding zoeken als bepaalde thema's nog niet volledig gedekt worden door de inzet en de methodiek zoals we die hebben gekozen. Dank u wel.

Mevrouw Dingen: Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik nog een tweetal brieven onder hoofdstuk C, zullen we maar zeggen. De zogenaamde voorhangprocedures op grond van onze subsidieverordening. Onder C.1 stelt het college aan u voor om € 155.000 subsidie te verlenen aan het UMCG, voor het project LifeInterVention (LIVE!) en € 216.000 aan Stichting Erfgoed Arsenal Drenthe voor het project Begeleiding veteranen, het project Nieuw-Balinge. Zijn er nog wensen of bedenkingen van uw zijde?

Mevrouw Roggen: Voorzitter.

De voorzitter: Gaat uw gang mevrouw Roggen, PvdA.

Mevrouw Dingen: Ik zie u niet maar, ... Ik heb namens de fractie nog even een korte bijdrage hierover. Voor deze projecten in het kader van de Sociale Agenda vraagt het college of er wensen en bedenkingen zijn ten aanzien van deze beide projecten, die trouwens zoals daarnet net gezegd is, ook opgenomen zijn in de agenda van vandaag onder een ander onderdeel. Het ene project LIVE! heeft tot doel de gezondheid en vitaliteit van mensen met een depressie, die nu buiten de boot vallen, te verbeteren. De samenwerking van diverse disciplines in dit project zou moeten leiden tot voortzetting en financiering vanuit de basisverzekering. Dat zou mooi zijn als

dit in 2023 het resultaat is van dit project. Het andere project in deze voorhangprocedure is het Veteranen begeleidingsproject, een samenwerking van Stichting Erfgoed Arsenal Drenthe en van Stichting Veteraan en Thuisfront, met het inzetten van veteranen met een posttraumatische stressstoornis in het historische en oude bouwmaterialen depot. De ervaringen van de maatschappelijke stakeholders met dit project zijn zodanig, dat uitbouw nu voorgesteld wordt, waarbij het resultaat op termijn een structurele financiering van deze dagbesteding zou moeten worden. Tot slot voorzitter, onze fractie heeft geen wensen of bedenkingen als het om deze twee projecten gaat voor bedragen van respectievelijk € 155.000 en € 216.000.

De voorzitter: U heeft dus geen wensen of bedenkingen en dat was inderdaad de vraag of u die had.

Mevrouw Roggen: Die heeft mijn fractie dus niet.

De voorzitter: Nee. Als we nou allemaal vijf minuten nemen om te vertellen dat we geen wensen of bedenkingen hebben, dan halen we die doelstelling niet aan het eind van de dag. Mijnheer Uppelschoten.

Mevrouw Roggen: Ik zal mijn leven beteren.

De heer Uppelschoten: Eén minuut mijnheer de voorzitter. We zijn heel blij met deze twee projecten.

De voorzitter: Dus u kunt het wél kort. Die ga ik onthouden.

De heer Uppelschoten: Daag me niet uit, daag me niet uit.

De voorzitter: Oké. Het is niet nodig dat de gedeputeerde hier verder nog op reageert. Dan gaan wij naar de brief onder C.2. Dat is niet zozeer een voorhangprocedure, maar meer een verzoek tot eventueel een zienswijze. Sorry, mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter dank u wel. U merkt terecht op dat een zienswijze gevraagd wordt op het voorstel. Een van de verzoeken die gedaan wordt in het voorstel, is het voornemen een cultuurmagazine uit te geven en breed te verspreiden. Het blad Vacczine, dit glossy magazine ontvingen wij afgelopen zaterdag. Is dit een proefexemplaar of vraagt u achteraf een zienswijze? En als deze negatief zou zijn, kunt u die gewoon naast u neerleggen? Voorzitter, inhoudelijk kunnen we het steunen, procedureel klopt dit natuurlijk niet.

De voorzitter: Ik wilde inderdaad vertellen dat het voornemen is om deze vrijgevallen middelen van € 98.000 opnieuw in te zetten voor cultuur. Maar mevrouw Kleine Deters u was flitsend snel met uw vraag en ik geef gauw het woord aan gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Ik ben blij met de laatste twee woorden van mevrouw Kleine Deters. En ik moet erkennen dat wij hier wat te voortvarend hebben gehandeld, waarvoor excuses. Dank u wel.

De voorzitter: Nog een reactie van mevrouw Kleine Deters?

Mevrouw Kleine Deters: Nou, dat lijkt me voldoende, wat de gedeputeerde aangegeven heeft, en daarmee denk ik al mijn woorden onderschreven heeft.

De voorzitter: Ik zou bijna zeggen, gefeliciteerd. Wij hebben hiermee Agendapunt 5 volledig afgerond.

6. Rondvraag

De voorzitter: Het is 9.20 uur en dat is precies het tijdstip waarop we de Rondvraag hebben gepland. Voor die rondvraag hebben we twintig minuten uitgetrokken, maar die is er niet. Er is geen rondvraag, dus de agenda koerst nu op 16.40 uur, als dat maar even duidelijk is.

7. Eerste actualisatie / Voorjaarsnota 2021, Statenstuk 2021-10

De voorzitter: Dat betekent dat we nu verdergaan met de Voorjaarsnota 2021 en de 1e Financiële Actualisatie van de Begroting 2021. Spreektijd voor de fracties op dit onderwerp is 4 minuten en voor alle gedeputeerden gezamenlijk 30 minuten. Dus u kunt nu alvast een beetje nadenken over de rolverdeling straks. Of er een tweede termijn komt, dat hangt er een beetje van af. Maar gezien het gebruik is, dat dit punt sowieso doorgaat als B-stuk naar de Statenvergadering, waarin we er dan ook nog wat algemene beschouwingen aan vast kunnen plakken, zou het wel eens kunnen dat we de tweede termijn laten zitten. Tenzij er dringende vragen zijn blijven liggen die nu beantwoord moeten worden. Ik stel voor dat wij de Voorjaarsnota aftrappen met de fractie van de VVD en ik geef het woord aan mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Aan de heer Serlie.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen, dan geef ik nu het woord aan de heer Serlie.

De heer Serlie: Dank u voorzitter, want wij hebben daar een rolverdeling in, in die zin dat in de Statenvergadering als de algemene beschouwingen gehouden zullen worden, dan ook mevrouw Meeuwissen het woord zal voeren. En bovendien, zoals het er nu uitziet, zal ik op dat moment ook al helemaal geen lid meer zijn van de Staten en ik doe nu alleen even het financiële gedeelte. Ik wou maar eens beginnen met iets wat mij hogelijk verbaasd. En dan gaan we naar bladzijde 23 van het document en daarin staat vermeld: Het lagere dividend van Enexis Holding. Dat is jammer, wij krijgen € 465.000 minder dividend. En wat zich nou voordoet, is dat hier staat: Het valt te verwachten dat de toekomstige dividenden ook lager zullen zijn, dan het meerjarig geraamde bedrag. Dus dan zou je verwachten... Als de verwachting is dat het minder is, dat je dat dan ook weer terug gaat zien. Maar dan komt de redenatie van het college: Aangezien daarover nog geen zekerheid bestaat, worden de ramingen niet aangepast. Die redenatie vond ik wel een beetje bijzonder, want het is kennis die je als havo 4-leerling al meekrijgt: Op het moment dat je verwacht dat het tegenzit, dan ga je dat ook verwerken in je cijfers. En als je verwacht dat iets meezit, dan ga je dat pas verwerken in de cijfers als het ook definitief is geworden. Dat is een soort van basis boekhoudkundige regel. Dus ik zou graag zien dat de gedeputeerde mij daar zo meteen een toelichting op geeft, met name ook omdat bij 7.06, een pagina verderop, er gelukkig ook sprake is van een Bank Nederlandse Gemeenten, die een hoger dividend uitkeert. En daarin wordt ook gelijk gezegd, dit jaar hogere dividenden. Hoppa, wij pakken hem ook voor de komende volledige vier jaar. Dus die havo 4-regel, zullen we maar zeggen,

die past die dan toe precies andersom. Wij verwachten nu ineens dat die hogere opbrengst er in de toekomst altijd zal zijn. Al met al is het wel effect van ruim € 500.000, wat je dan creëert, positief effect in je begroting van € 500.000. Waar ik ook graag een toelichting over zou willen hebben, is over de financiële impact van de herindeling van de provincie Noord-Holland op de cijfers van Drenthe. Ik heb het daar als een aantal zinnen zien staan, maar ik zou wel graag enige indicatie willen hebben van wat dat betekent voor de provincie Drenthe. Dan komen we op een stukje tekst waar ik de draad ook een beetje ga kwijtraken en dan zitten we inmiddels op bladzijde 43. Af en toe begeef ik ook wel eens in de wereld van control en accountancy, maar deze vind ik heel bijzonder. Wij willen risicomanagement verder professionaliseren en cross-overs bewerkstelligen in de derdelijns controltaken. Daar ben ik het college kwijt. Ik weet niet meer waar dat over gaat. Dus ook daarop zou ik graag nog een toelichting willen hebben van de gedeputeerde. En als je dan het gehele slagveld een beetje overziet, dan zie je dat naar aanleiding van de eerste actualisatie onze post 'Onvoorzien' weg is, de begroting op nul uitkomt, maar dan wel rekening houdend met die bijzondere dividend verrekeningen. We hebben natuurlijk ook een aantal weken geleden een discussie gehad over de Jaarrekening 2020 dat die te ruim begroot werd. Hij staat nu op nul. Ik denk dat deze Begroting 2021 volgens dezelfde systematiek vorig jaar is opgesteld. Uiteindelijk denk ik dat we aan het einde van 2021, dus we zullen maar zeggen begin volgend jaar, wel weer zullen terugkijken op een begroting met een overschot. Dus ik maak me daar niet heel erg veel zorgen over. Maar op die punten die ik net noemde, zou ik graag van de gedeputeerde wel enige toelichting willen hebben. Voor wat betreft alle inhoud. Als het gaat over Voorjaarsnota, daar komen we dan wel op terug tijdens de Statenvergadering. Tot zover mijnheer de voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de fractie van JA21. Dan geef ik het woord aan mijnheer Omlo.

De heer Omlo: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, voor ons ligt de 1e Actualisatie en Voorjaarsnota 2021. Dit document geldt daarbij als kader voor de begroting van 2022. En we lezen direct dat er weer te veel geld is begroot op diverse beleidsbudgetten in dit lopende boekjaar. Dit voorkomen is onderhand een traditie geworden voor de provincie Drenthe. En voorzitter, u kent ons als conservatieven en klassiek-liberalen. Mensen die vasthouden aan tradities, omdat er waarde en betekenis in zit. Echter, wij van JA21 zijn de starste niet en zien ook wel dat sommige gewoontes doorbroken dienen te worden. We voelen ons daarbij gesteund door GS, die eerder zelf ook al aangaf dat er een cultuurverandering dient plaats te vinden. Met deze context, het gezamenlijk inzetten tot cultuurverandering, hebben wij de volgende opmerkingen en vragen. Voorzitter, er is sprake van een overbegroting op diverse beleidsterreinen in 2021. Er zijn echter ook extra lasten door een vraag naar extra personeel van GS, als gevolg van een nieuwe verloffregeling. Bij JA21 vinden wij het niet vanzelfsprekend dat over budgettering wordt gebruikt om andere extra lasten mee op te vangen. GS dient realistisch te budgetteren. Dat gebeurt nog steeds niet, lezen we. Wanneer er een beleidsterrein is waar de lasten dienen te stijgen volgens GS, dan vragen ze daar een aparte financiering voor aan bij PS, inclusief uitgebreide onderbouwing. Maar we gaan niet intern met de bordjes schuiven. Zo voelt namelijk niemand binnen de provinciale organisatie de pijn van overbudgettering of stijgende lasten, waardoor er geen gedragsverandering plaatsvindt en dus ook geen cultuurverandering. Concreet: De over-budgettering gaan wij niet gebruiken om de gevolgen van veranderde verloffregelingen van ambtenaren mee op te vangen. Veranderende verloffregelingen zijn een uitdaging voor het betreffende team en manager. Ze gaan eerst maar eens met elkaar proberen hoe ze dit kostenneutraal kunnen opvangen. De gelden van over-budgettering dienen terugvloeien in een potje dat onder PS valt en

waar GS niet zonder toestemming uit kan putten. Voorzitter, ook ligt er een voorstel dat de bijdrage naar het IPO wordt verhoogd met 7,3%. Dit komt, omdat het IPO zelf allerlei ambities formuleert, zie de kaderbrief van FCBE 19 mei, en daarbij geld nodig heeft. Echter, JA21 heeft hierover al herhaaldelijk vragen gesteld en toen konden de IPO afgevaardigden geen antwoord geven. Ik stel ze dus weer opnieuw: Welke mechanismen zijn er binnen het IPO om te bepalen welke zaken nodig zijn, welke urgent zijn en of wij, PS, daar geld voor over hebben? JA21 maakt zich namelijk zorgen om de huidige situatie. Te weten: Het IPO definieert zelf haar werk. Graag zou ik antwoord krijgen, in dit geval ik lees dit voor namens Thomas Blinde, van de gedeputeerde of wanneer mogelijk van een algemeen lid van IPO. JA21 ziet dit gegeven trouwens niet alleen terug bij het IPO. In de jaren dat wij nu in de Staten zitten, verdwalen we bijna in het netwerk van netwerken, voornamelijk bestaande uit bestuurders. Wat al die clubjes gemeen hebben, is dat ze in hun totaliteit afbreuk doen aan het democratisch proces. Zie bijvoorbeeld het rapport NRK revoluerende fondsen. Voorzitter, een scherpe tekst van onze zijde, maar wel met de juiste intentie, namelijk een kleinere overheid en meer democratisch overzicht. En beiden zijn nodig en beide gaan hand in hand samen. De provincie Drenthe heeft immers een gebrek aan focus. We zien dit overal terug. Communicatiemedewerkers pakken marketing- vraagstukken op. marketingorganisaties houden zich bezig met de aanleg van een zandweg. Het zijn maar wat losse voorbeelden. Scherpere budgettering en duidelijke grenzen bieden uitkomst en handvaten om de focus te herpakken en duidelijke keuzes te maken. Daarbij dienen PS op te treden. Het is immers onze eigen schuld. Ook door PS is deze situatie ontstaan. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het vaag geformuleerde coalitieakkoord. Daar kun je zelfs vrede in het Midden-Oosten onder scharen als een doelstelling van de provincie. En het is daarbij ook aan ons om dit weer te herstellen. Afhankelijk van de reactie van GS zullen wij in de PS met een motie komen, dat de begroting in 2022 niet mag stijgen ten opzichte van voorgaande jaren. Dat was het voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Dan gaan we verder met de Partij van de Arbeid en dat doet mijnheer Loof.

De heer Loof: Dank u voorzitter. Wat die kleinere overheid betreft, gaat het met het uiteenvallen van Forum voor Democratie wel heel goed, denk ik. Dus dat lost zich daar vanzelf wel op. Maar goed. Even naar de Voorjaarsnota, de 1e Actualisatie. Vandaag beperken we ons tot de algemene opmerkingen, wat vragen, voorzitter. Wat we in brede zin vinden, nemen we mee in onze Algemene Beschouwingen in PS van 7 juli. Het moet gezegd, dat de Partij van de Arbeid het wel een wat bijzondere Voorjaarsnota vindt. Waar we vorig jaar erg lovend waren over de inleidende beschouwingen, vinden we het nu wat magertjes. Omdat we halverwege de Statenperiode zijn, is dat natuurlijk wel voor een deel verklaarbaar, want heel veel is in uitvoering gebracht en er wordt hard gewerkt. Maar het maakt de Voorjaarsnota inhoudelijk wat dun qua ambities en vergezichten. En wat in dit verband toch wel het meeste opvalt, is de lege bladzijde onder programma 6, Levendig en sociaal. Natuurlijk snappen we dat de Sociale Agenda vol op stoom is, maar waarom wel een actualisatie van het werkplan bij de ingekomen stukken en geen letter hierover in de Voorjaarsnota? En juist met een coronajaar achter de rug, dat als een soort contrastvloeistof de verschillen tussen de haves en de have nots genadeloos aan het licht heeft gebracht. We hadden graag gelezen wat dit betekent voor de Sociale Agenda, waar het wellicht tot bijstelling van het werkplan had moeten leiden. En valt er ook niets te zeggen over sporten na corona, of over cultuur na corona? Hoe staat het met de uitvoering van de motie 'Frisse start'? We lezen gelukkig steeds vaker berichten in de media, dat gemeenten het instrument actief promoten en klopt dat met uw beeld? En in het recent verschenen en inmiddels al aangehaalde, prachtige Drentse cultuur magazine, lezen we dat gedeputeerde Bijl ook aan een frisse

start voor het cultuurleven in onze provincie denkt. Dat lijkt ons een goed plan. Valt hier al wat meer over te zeggen? Voorzitter, tot zover een algemene reactie vooraf. Het eerste wat opvalt in het Statenstuk van de 1e Actualisatie, is het instellen van een stelpost onderuitputting om het verwachte tekort in het lopende begrotingsjaar op te vangen. Het leest even wat ongemakkelijk, omdat je niet wilt dat er sprake zal zijn van onderuitputting, maar het is mede gezien de beperkte vrije ruimte een verstandig instrument. En verwacht GS dit ook vaker in te gaan zetten? Onder programma 1, Bestuur en samenwerken, wordt aangegeven dat de kosten voor het oplossen van de beveiligingsproblematiek bij BIJ12 ook in Drenthe terecht gaan komen. Er staat een aanzienlijke hoeveelheid geld. Het komt een beetje uit de lucht vallen wat ons betreft. Kan dit worden toegelicht en waar hebben we het dan eigenlijk over? En verder lezen we in hetzelfde programma over de Wet open overheid. Een bijzonder vaag stukje met zinsneden als: 'Zoals het er nu naar uitziet uiterst onzeker en ook daarover is nog niets duidelijk'. Alles is onzeker en onduidelijk. Wat verwacht GS dat wij als PS hieruit moeten afleiden? Het voorstel om de Jongerenraad te ondersteunen, kan op onze ondersteuning rekenen. Bij programma 2, Stad en platteland, wordt aandacht voor klimaatadaptatie aangekondigd. Dat was een van onze aanbevelingen tijdens de behandeling vorig jaar. Hier zijn we uiteraard zeer te spreken over. Regionale economie, programma 3. Daarin wordt aangegeven dat GS samen met de Scholingsalliantie Noord alle zeilen bijzetten om mensen aan het werk te houden. En als Partij van de Arbeid-fractie hebben we ons de laatste tijd een beetje verdiept in het fenomeen 'basisbanen'. Geen goedkope oplossing, laat ik dat er meteen bij zeggen. Maar de vraag is, of de Scholingsalliantie wellicht een podium kan zijn voor een nadere verkenning, of inzet van basisbanen in het noorden tot de mogelijkheden behoort. In hetzelfde programma, programma 3, wordt op pagina 36 gemeld dat vele Europese miljoenen onze kant op komen. De pijlpijn aan mogelijke projecten is zeer omvangrijk, staat geschreven. Dus het geld is zeer welkom en uiteraard zijn we daar content mee. Het roept wel de vraag op: Wat kunnen we als provinciale organisatie aan? Hebben we voldoende menskracht expertise in huis om alles te verstouwen? Graag een beschouwing van GS. Voorzitter, ik ben bijna aan het eind. Programma 4, Mobiliteit en bereikbaarheid, daarin wordt geschreven over de Uitvoeringsagenda fiets!, met een uitroepteken. Begrijp ik het goed dat tot 2040 een mogelijke investeringsambitie van € 0,5 miljard van alle Drentse overheden samen aan de orde is? Dat lijkt ons heel veel geld. Maar graag nog even een toelichting hierop. En tenslotte, op bladzijde 38, nog steeds programma Mobiliteit en bereikbaarheid. Er staat onder het kopje Openbaar vervoer: Waar door een effectieve regionale inzet het belang van het OV en Nederland is geborgd. Wordt hier bedoeld op de aanbidding van het Deltaplan van het noorden aan het kabinet? Want 'is geborgd' suggereert wel wat meer dan dat. Graag hierop nog een toelichting.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de heer Uppelschoten van de PVV-fractie.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw, uh, mijnheer de voorzitter. Ik mag ook het woord voeren namens Forum. Ik had even de hoop dat ik dan tweemaal mijn spreektijd had, maar ik ben al gecorrigeerd door de voorzitter dat hij in dat voorstel niet meegaat. Maar het verhaal wat ik vertel, dat kent ook Forum en ik mag het ook namens Forum uitspreken. Het eerste is de Actualisatie. Er zijn al een aantal opmerkingen gemaakt. Ik wil dat ook kort houden. De eerste is, dat we zien in de Actualisatie, dat er een nieuwe post is, namelijk een post 'Onderbesteding'. En die wordt eigenlijk gebruikt om het tekort wat er is, want er is een tekort van € 400.000, om dat tekort weg te werken met een verwachte onderbesteding van € 520.000. Dat is een beetje een rare constructie vinden wij. Normaal zou er gewoon bestaan hebben dat er een tekort is van € 900.000 en dat we hopen dat de eindafrekening zal meevallen en dat het tekort kleiner zal zijn. Maar hier gebeurt iets waarvoor een oudhollands spreekwoord is, namelijk: Je verkoopt de

huid van de beer, voordat je hem geschoten hebt. Je moet nog maar zien dat het zo gaat en je gaat ervan uit dat het wel zal lukken en je geeft dit ook meteen weer uit. Dat is een beetje gekke constructie. Want, er wordt vermeld bij dat voorstel, dat alle posten die er staan onafwendbaar zijn en dat er eigenlijk niet over gediscussieerd kan worden. Die gelden moeten gewoon uitgegeven worden. En als je die gelden dus uitgeeft volgens de begroting, dan heb je een tekort van bijna € 1 miljoen. Dus dat vinden wij een hele rare financiële constructie. Maar misschien dat de gedeputeerde dat kan uitleggen. Verder in de Voorjaarsnota, daar wordt ook aangegeven dat er maar een tekort is van € 76.000. Dat is een ander staatje, 'Discutabele posten' heet dat dan. Maar daar wordt ook iets nieuws gecreëerd, namelijk er wordt € 100.000 en € 185.000 uit de financieringsreserve gehaald. Financieringsreserve was eigenlijk een reserve die wij hanteren voor noodgevallen of hele bijzondere dingen. Het is een beetje gek, dat je gewoon lopende de begroting de financieringsreserve gaat gebruiken om gaten in de begroting op te vullen. Ik denk, dat is dus een vergissing voor één jaar. Maar als je kijkt, zie je ook dat het in de volgende jaren 2022 en 2023 ook gebeurt. Niet voor € 285.000 wordt er naar de financieringsreserve gehaald, maar € 770.000 en € 690.000. Ik denk, dat is een hele nieuwe constructie. Dus, dat we in de begroting de financieringsreserve gaan gebruiken als een post om de tekorten in de begroting op te vangen. Dus de vraag: Wat is hier aan de hand en waarom doen we dat? En waarom maken we gewoon geen sluitende begroting zonder de financieringsreserve te gebruiken? Dat zijn wat opmerkingen over de Actualisatie. Dan de Voorjaarsnota we hebben een aantal algemene opmerkingen, maar dat wil ik als vraag formuleren. De eerste vraag is: Waarom wordt er niets vermeld... Er wordt wel veel vermeld over mobiliteit en we weten dat het college en zeker de gedeputeerde een lobbyist is van de Nedersaksenlijn om Drenthe te ontsluiten, maar zou er ook niet een andere oplossing zijn die misschien beter is? Zou de oplossing ook niet kunnen zijn dat Hoogeveen via Dalen verbonden wordt met Emmen. En dat we dan een veel betere ontsluiting van Drenthe hebben en dat alle grote steden in Drenthe dan via het spoor met elkaar verbonden zijn. Wordt daar ook aan gedacht? Is dat een mogelijkheid die ook overwogen wordt in het college om dat als oplossing te zien en niet alleen de Nedersaksenlijn? Een tweede opmerking is: Is het ook niet nodig met een herbezinning te komen op de status van Natura 2000 gebieden in Drenthe? Want volgens ons, als je dat niet doet, is de stikstofproblematiek niet op te lossen. Want de oplossing die gevonden gaat worden, binnen de huidige regels, lijkt onafwendbaar tot een grote inkrimping van het aantal boerenbedrijven in Drenthe. Dan kun je zeggen, dat is heel sneu voor die boeren, maar ik denk dat het ook heel slecht is voor de agribusiness in Drenthe en Groningen. Dat is de tweede opmerking. De derde, de huisvestingsproblematiek. Want er zijn, maar goed, dat agendapunt komt zo meteen nog. De huisvestingsproblematiek is prominent aanwezig, ook in het Deltaplan voor het noorden. Er is een heel genereus aanbod gedaan om de landelijke problematiek op te lossen, maar wij zien zo weinig terug van het oplossen van de problematiek in Drenthe zelf. De 10.000 of 15.000 huizen die gebouwd gaan worden, hopelijk op korte termijn, voor jongeren en ouderen om een geschikte huisvesting in Drenthe te vinden, dat zien we niet terug. Waarom niet? Wat gaat er gebeuren?

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten, u bent ruim over uw spreektijd heen.

De heer Uppelschoten: Nu al.

De voorzitter: Wilt u afronden?

De heer Uppelschoten: Ja. Nou, over de wegen zullen we het zo nog hebben bij het agendapunt Deltaplan. Dan nog één ding wat ons van het hart moet. De voorlichting, de propaganda, voor de energietransitie moet volgens ons heel anders van toon worden. Niemand gaat gedwongen

worden om mee te doen aan energieprojecten. Laat enthousiaste mensen die graag willen meedoen en meebetalen vooral projecten uitvoeren, maar zonder de verplichting dat iedereen moet meedoen. Als het een voorwaarde is dat iedereen moet meedoen en aan deze voorwaarden wordt niet voldaan, dan gaat het project niet door. Er is geen noodzaak volgens ons voor paniekprojecten, omdat er met alle geweld doelen gehaald moeten worden. Die sfeer zal een beetje terug moeten in de teksten. Want het lijkt nu net retoriek die gebruikt wordt om een hele bevolking zover te krijgen dat ze in ieder geval in een onzinnig of een onzeker avontuur stappen. Dat lijkt op de propaganda, ik heb er moeite mee om het te zeggen, op de propaganda waar bevolking wordt voorbereid op een oorlog. In deze retoriek moet er een oorlog gevoerd worden voor een goed doel, mensen moeten begrijpen dat een verandering noodzakelijk is en onafwendbaar, dat het nageslacht gericht moet worden, dat er offers gebracht moeten worden voor de toekomst. Tevens roepen deze demagogen op om de decadente leefwijze te veranderen. Er moet soberder geleefd worden. Alles moet wijken voor het grote doel. De planeet moet gered worden. Er wordt nog net niet gezegd de natie, of weet ik wat. Het baart mij... Een angstig gevoel geeft het en ik zou willen dat die toon uit de discussie helemaal verdwijnt en ook uit de stukken. Voorzitter dat was het.

De voorzitter: Dit was het wel zo'n beetje, ja? U krijgt nu wel reactie denk ik. Wie van de dames was als eerste? Mevrouw Zuiker en daarna de heer Van Dekken. Mevrouw Zuiker, u heeft het woord.

Mevrouw Zuiker: Ik heb een vraag aan mijnheer Uppelschoten. Bent u het met ons eens dat we maar één planeet hebben en dat we zonder die planeet, een leefbare planeet, geen toekomst hebben hier? Hoe ziet u dat dan? Gaan we allemaal naar Mars? Wat denkt u?

De heer Uppelschoten: Ik zal antwoord geven, maar ik vind het bijna een onderdeel ook van de demagogie. Er is een planeet en de planeet gaat niet weg. De planeet heeft heel veel meegeemaakt en de planeet vraagt niet om paniekacties van ons. Het zal de Aarde een zorg zijn wat wij doen, als de Aarde al een persoon is. Dat is een beeld dat gecreëerd wordt, dat volgens ons onterecht is en mensen in een toestand brengt, waardoor ze dingen doen die eigenlijk onzinnig zijn. Als dat een antwoord is?

De voorzitter: We moeten wel een beetje proberen bij de Voorjaarsnota te blijven dames en heren. Mevrouw Zuiker even een reactie.

Mevrouw Zuiker: Ja, de planeet gaat niet weg, maar de mensheid die er op woont, moet daar toch een beetje leefbaar kunnen wonen. En dat is hier het probleem en daarom is het urgent. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, dan de heer Van Dekken CDA.

De heer Van Dekken: Voorzitter, ik probeer heel goed te luisteren naar meneer Uppelschoten. Elke politieke partij heeft zo nu en dan behoefte om wat te reflecteren her en der, maar ik was u volledig kwijt bij de propaganda en de oorlog. Dus ik vroeg me net als u denk ik af: Wat heeft dat nou in de lieve vrede te maken met een Voorjaarsnota? Dus, op het risico dat ik u nu uitnodig naar nog meer zendtijd. Maar ja, dat was even mijn vraag.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten heeft al laten zien dat hij het heel kort kan.

De heer Uppelschoten: Ik zal weer mijn best doen. Ik wilde iets vertellen over de toon waarop de discussie gevoerd wordt en de toon in de gepresenteerde stukken. Er wordt een soort onheilsboodschap vermeld en dat roept bij mij heel vervelende associaties op. Ik zou dat niet willen. Laten we alsjeblieft proberen deze discussie en ook de stukken zuiver te houden, zonder in mijn ogen demagogische argumenten en taal te gebruiken.

De voorzitter: Zijn er nog anderen reacties? Nee? Dan lijkt het me goed om...

De heer Pormes: Voorzitter.

De voorzitter: Wacht even, wie? Mijnheer Pormes.

De heer Pormes: Ik stak mijn hand op, maar... We leven hier in een rechtsstaat. Daar worden wetten aangenomen en die proberen we ook te realiseren en ook de doelstellingen. Het zijn niet zomaar doelstellingen, het is allemaal vervat in wetgeving en daar zou ik de partijen die daarover... U spreekt over demagogie, het is puur demagogie wat u nu bedrijft.

De voorzitter: Ik hoor verder geen vraag, dus wij gaan verder met de volgende bijdrage. Die komt van de fractie van de SP en dan neem ik aan dat mijnheer Van der Meijden dat doet? Niet?

Mevrouw Dikkers: Dat doet mevrouw Dikkers.

De voorzitter: Heb ik het weer verkeerd. Mevrouw Dikkers, gaat uw gang.

Mevrouw Dikkers: Dank u wel voorzitter. Ik begin even bij twee van de besluiten. Besluit 9, het wijzigen van de financiële verordening provincie Drenthe met een bedrag in plaats van het percentage, vindt de SP niet logisch. We hebben een vraag aan GS. Waarom kiest u ervoor om jaarlijks de financiële verordening aan te passen? Is het niet logischer om geen vast bedrag op te nemen in de financiële verordening, maar dat de tekst maximaal 0,24% of 0,25% van de begrote lasten inclusief reservemutaties is? Hiermee voorkom je dat we elk jaar weer een wijziging in de financiële verordening moeten vaststellen. Bij de primaire begroting kan dan jaarlijks het precieze bedrag ter goedkeuring worden voorgelegd. Dat wil ik graag even ter overweging geven. Besluit 10. Daar willen wij graag een ander voorstel voor neerzetten. Niet het bedrag van ruim € 670.000 dat over is van de stelpost corona-maatregelen in de financieringsreserve storten, maar dat gebruiken om de subsidieregeling Frisse start, die eindigt op 1 januari 2022 met een jaar te verlengen, mogelijk met wat aanvulling op de doelstellingen. En daar kom ik dan op een later moment nog even op terug.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Ik hoorde uw voorstel, maar is er al een evaluatie geweest? Weet u al of die regeling, of daar nog meer behoefte aan is, of gaat u daar maar voetstoots van uit?

Mevrouw Dikkers: We hebben daar wel de vragen over uit te staan, maar daar hebben we de antwoorden nog niet op.

Mevrouw Meeuwissen: Maar toch vinden... Sorry voorzitter, toch vindt mevrouw Dikkers het een goed idee om daar alvast op vooruit te lopen kennelijk. Dus het doet er niet toe wat de evaluatie is?

Mevrouw Dijkers: Ik kom daar zo bij een volgend onderdeel nog even op terug.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Dijkers: Dank u voorzitter. Onder hoofdstuk 2 van de Voorjaarsnota vinden we het programma Stad en platteland. De klimaatadaptatie is hier een heel belangrijk onderwerp dat ons allemaal raakt. PS wordt gevraagd € 800.000 beschikbaar te stellen, maar er worden nog geen concrete zaken beschreven. Kan de gedeputeerde ons toezeggen, dat we op korte termijn een overzicht krijgen van de concrete projecten die er mee gefinancierd worden en welke resultaten daarmee beoogd worden? En dan hoofdstuk 3. Vanuit de vastgestelde Economische Koers hebben we het over sterke groene economie met impact, dé circulaire en dé groene provincie willen zijn, en 'dé', dat kan maar één provincie, veel ambitieuze plannen. In de voortgangsnotitie Roadmap Circulaire Economie staat echter ook, dat het nog niet gelukt is om samen met de Drentse gemeenten projecten en initiatieven op lokaal niveau op te pakken. Gemeenten ontbreekt het aan tijd en geld. De SP stelt daarom voor, een subsidieregeling voor kleinschalige initiatieven rondom circulaire economie voor stichtingen en verenigingen in te stellen. Dit maakt het mogelijk in te zetten op bewustwording en gedragsverandering van inwoners via deze stichtingen en verenigingen in Drenthe. De provincie Noord-Holland heeft bijvoorbeeld deze subsidieregeling al. En hier zit ook een link met de opmerking die ik net maakte, over de inzet van die middelen die we zouden laten vrijvallen voor de financieringsreserve, om daar meer gericht iets te doen richting die buurt- en netwerk-organisaties, verenigingen. Dit zou in een combinatie wellicht iets meegenomen kunnen worden. Dan onder de noemer luchtvaart. Daar wordt € 70.000 ingezet ja, € 70.000 ingezet, op de inhuur van externen, met twee opdrachten: 1. Een overzicht maken van de uitwerking, een onderdeel van uit de Uitvoeringsagenda. 2. Een actualisatie van het provinciale luchtvaartbeleid. Dat luchtvaartbeleid is sinds 2019 gedecentraliseerd naar de provincie. De beleidsnota uit 2010, waar onder andere onze visie op lusten en lasten van de luchtvaart in staat, is nooit geactualiseerd. We zijn erg benieuwd welke Drentse belangen verdedigd gaan worden. Kan de gedeputeerde een toezegging doen, dat PS een geactualiseerde beleidsnota Luchtvaart ter vaststelling voorgelegd wordt, nadat die externe kracht als op een rijtje gezet heeft?

De voorzitter: Mevrouw Dijkers, graag afronden.

Mevrouw Dijkers: Ik heb nog één vraag ten slotte. We vragen ons af of we de provinciale ambtenaren al kunnen feliciteren met een loonsverhoging van 2,5%. Op pagina 8 lezen we onder de kop 'Actualisatie 2021' bij de onontkoombare mutaties dat loonontwikkelings- CAO 2021 bij 2,5% al is ingeboekt tot en met 2025. We hebben nog geen CAO onderhandelingsresultaat online kunnen vinden, dus waarom staat het in de Actualisatie, niet in de Voorjaarsnota? We hebben er overigens geen probleem mee als Drenthe vandaag besluit om die ambtenaren een loonsverhoging van die 2,5% te geven. Graag de toezegging, bevestiging, dat na vaststelling van deze Voorjaarsnota onze mensen die loonsverhoging vanaf dit jaar hoe dan ook krijgen, ook als de onderhandelingen met de bonden een lager percentage oplevert. Op bladzijde 24 staat namelijk dat GS alleen terugkomt naar de Staten mocht de loonontwikkeling hoger uitvallen dan de verwachte 2,5%. Tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij eerst even nog een interruptie krijgen van de VVD-fractie, de heer Serlie.

De heer Serlie: Dank u voorzitter, want ik heb even zitten luisteren van misschien komt het verhaal nog. Ik hoor een tweetal uitgaven die de SP doet: Laten we die motie 'Frisse start' maar verlengen tot in 2022. En een voor mij nog eventjes wat duistere, nieuwe subsidieregeling die u gaandeweg uw betoog lanceert. Maar ik hoor er niet bij hoe we dat dan gaan betalen, want voor mij waren er al tekorten. Hoe gaan we dit nou dekken?

Mevrouw Dijkers: Ik heb het voorstel, die twee dingen die ik noemde, aan elkaar verbonden. Dat budget waarvan ik zei: Stop dat niet in de reserves, maar verleng daar initiatieven mee vanuit de verenigingen, stichtingen, buurthuizen en noem maar op. Dat budget is er dus, want dat is niet ingezet en daarvan wordt voorgesteld om toe te voegen aan de reserves. Dat kun je ook weer inzetten en dan zou je dat kunnen koppelen aan dat voorstel, waarvoor wij een motie gaan indienen, rondom het een rol geven van de kleinere organisaties in het kader van de... even de juiste formulering erbij zoeken. Ik ben even mijn plaatjes kwijt. Ja, een subsidieregeling voor kleinschalige initiatieven rondom die circulaire economie. Waarbij je een heleboel input op kunt halen maar ook in kunt brengen. En daarmee ook draagvlak bij de bevolking kunt organiseren, wat tot nu toe, zoals in die Roadmap Circulaire Economie staat, nog niet gelukt is. Dit zal een hele mooie manier zijn om vanaf de andere kant initiatieven te faciliteren en daarmee ook het draagvlak te vergroten.

De voorzitter: Dat was een uitgebreid antwoord op de vraag.

De heer Serlie: Mevrouw Dijkers, ik weet niet hoe u het doet, maar u ontnemt mij elke moed om door te vragen op dit punt, eerlijk gezegd. Het is me niet helemaal helder geworden, maar we laten het erbij zitten.

Mevrouw Dijkers: Voorzitter, wij komen daar met een motie op terug en dan zal ik proberen het helderder voor u te verwoorden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het nu de hoogste tijd voor de fractie van het CDA. Ik geef het woord aan de heer Zuur.

De heer Zuur: Dank u wel voorzitter. Wij zullen ook in deze bijdrage een meer financieel-bestuurlijk accent leggen en onze fractievoorzitter zal in de Statenvergadering de politieke beschouwingen geven over met name de Voorjaarsnota. Allereerst vindt onze fractie dat we nu wel heel veel zaken onder een agendapunt douwen. Het zou wat ons betreft prettiger zijn, en dat zou ook de discussie en de behandeling ervan goed doen, wanneer een aantal zaken hier uit elkaar getrokken zouden worden: De Voorjaarsnota apart van de Actualisatie begroting en een aantal begrotingswijzigingen. Er zijn nu wel heel veel zaken in een besluit gestopt en dat hoor je ook aan bijdragen, dat die ook hier en daar wel meerdere kanten opschieten. Dus dat is misschien een optie om de volgende keer rekening mee te houden. Daarnaast willen we een aantal meer inhoudelijke punten noemen. Dat is bij de argumenten op pagina 3. Onder 1.1 staat, dat men denkt het tekort, waar net ook al een aantal opmerkingen over werden gemaakt, te kunnen dekken uit de onderuitputting op diverse beleidsbudgetten. Nou was dat nu juist het punt wat bij de bespreking van de Jaarrekening 2020 aan de orde kwam. We zouden strakker gaan begroten en we zouden de begrotingen nog eens tegen het licht gaan houden, de budgetten, of daar niet misschien stille overschotten in zouden zitten. Dus, hoezo nu al de constatering: Onderuitputting op diverse beleidsbudgetten? We hadden toch afgesproken dat we hier strakker naar zouden kijken. Dan bij de argumenten op pagina 3 bij 2.1, daar wordt gesproken over een, moet ik even kijken, daar wordt een reserve of een voorziening genoemd. Pagina drie bij 2.1, ik

ben hem even aan het zoeken. Volgens mij is dat bij 3.1: De reserve compensatieverlof. Is dat nu een reserve of is dat nu een voorziening? Bij de uitleg op bladzijde 34, dus bij bladzijde 25 van het stuk zelf, worden deze begrippen door elkaar gebruikt. Dus terwijl we daar wel in het financiële besluit heel nadrukkelijk het onderscheid hebben gemaakt tussen de reserve en de voorzieningen. Hier worden de woorden door elkaar gebruikt. Sowieso is het wel de vraag of de onderbouwing wel ergens op is gebaseerd, van die reserve compensatieverlof. Er wordt hier een aanname gedaan, de helft van de uren. Maar wat is daarvan echt de onderbouwing? Het lijkt alsof het een vinger in de lucht is, een natte vinger in de lucht en kijken hoe de wind waait en zo hoog wordt die reserve gekozen. Daarnaast vinden wij ten aanzien van de cofinanciering vanuit de projecten waarvoor we geld tegemoet kunnen zien de komende jaren, de toevoeging van € 5 miljoen en € 2 miljoen per jaar wel erg mager, die onderbouwing daarvan. En op bladzijde 22 onder 1.03 wordt gesproken over het uitwerken van het participatiebeleid, dat is in het kader van de Omgevingswet, terwijl we verderop op deze agenda nog een advies van de Noordelijke Rekenkamer krijgen over het uitwerken van het participatiebeleid. Bijzonder dat daar nu wel al een voorschot op wordt genomen. En dan nog een vraag inhoudelijk over de Voorjaarsnota. Op bladzijde 47, onder stelselwijziging, dat gaat om de BDU-uitkeringen, wordt gesproken over het voorleggen van een regeling gelijktijdig met de Voorjaarsnota. Dan had ik die eigenlijk ook op deze agenda willen zien, wel kunnen terugvinden en dat kan ik niet in ieder geval. Tot zover onze bijdrage in deze termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de fractie van GroenLinks. Wie gaat dat doen? Meneer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel voorzitter. We hebben de afspraak gemaakt dat ik het college probeer te verleiden tot enige richtinggevende uitspraken en dat de heer Bos in de PS dat in zijn beschouwing zal verwerken. Voorzitter, de economie zal krachtig en vlot herstellen van die historische zware krimp, aldus de Nederlandsche Bank. En ook de hoofdeconomen van de drie grootste banken hebben dit bevestigd afgelopen zondag in Buitenhof. Gisteren verscheen de langverwachte juniraming van het CPB met als kop 'Gunstige vooruitzichten Nederlandse economie'. Vorig jaar om dezelfde periode, ook bij de behandeling van de Voorjaarsnota, spraken wij nog over de grootste crisis van na de oorlog: gezondheid, economie, klimaat en sociaal. De lichten staan nu op groen. Maar cijfers zeggen niet alles. De kleine ondernemer is zwaar getroffen en de lagere inkomensklassen bevinden zich in een sociale crisis. Wat gaan en kunnen we hieraan doen, vraagt het college. De Voorjaarsnota is bij uitstek om ons hierover uit te spreken. Het gaat om de vraag welke richting nodig is om Drenthe tot de meest groene en sociale provincie te maken. Voorzitter, of we nu spreken over de energietransitie, Omgevingswet of stikstof, maatschappelijk draagvlak doemt altijd op. Onlangs overhandigden de onderzoekers van de TU-Delft een methode om de participatie van grote groepen burgers te faciliteren. Deze participatieve waarde evaluatie is laagdrempelig en heeft geweldige resultaten laten zien. Heeft het college hiervan kennis kunnen nemen en is zij bereid om dit nader te bekijken en te bezien in hoeverre daar gebruik van kan worden gemaakt? Energietransitie. Gemeenten en provincies werken hard om de energietransitie in goede banen te leiden, maar het kan beter. Te vaak wordt het benaderd als een technische transitie, te weinig als een grote sociale verandering. Het dreigt huiseigenaren met lage tot modale inkomens diep in de portemonnee te raken. We moeten voorkomen dat er nog een grotere kloof tussen inwoners ontstaat, als we kijken naar inkomen. Is het college bereid om op de begroting van 2022 een substantiële bijdrage op te nemen voor deze groep, door instelling van een kredietfonds? Voorzitter, het programma Gebiedsontwikkeling. Daar ben ik eigenlijk een beetje de weg kwijt geraakt bij het lezen daarvan, want het biedt ook

weinig concrete richting aan, veel constatering, plannen uitsluitend geopperd, weinig richtinggevend voor 2022. Juist bij dit programma moet rekening worden gehouden met de grote opgave van deze tijd. Meer woningen betekent ook een grotere energievraag. Uitgangspunt moet zijn: een energie efficiëntie coëfficiënt van 0,00. Natuurinclusief bouwen moet uitgangspunt zijn. Is het college bereid om bijvoorbeeld in navolging van gemeenten zoals Amsterdam, Den Haag, Arnhem, maar ook kleinere gemeenten zoals Ede, een puntensysteem natuur inclusief bouwen in te voeren, of anderszins stimuleren van natuur inclusief bouwen. Er komt een proef lees ik, voor een natuurvriendelijke oever in het Noord- Willemskanaal. GroenLinks mist hierbij ecologisch oeverbeheer. Diverse waterschappen zijn hier al verder mee en leveren daarmee een extra bijdrage aan de biodiversiteit en besparen tegelijk in de beheerskosten. Is het college bereid dit in haar beleid op te nemen? In stad en platteland wordt stikstof genoemd. Maar 'opkoopregelingen' is het enige wat eigenlijk expliciet wordt genoemd, terwijl in een motie Stikstof het college is gevraagd om zich in te zetten voor onder andere extensivering. Mag ik ervan uitgaan dat dit in de plannen op het gebied van... in 2032 wordt meegenomen? Ook vraagt de stikstofcrisis extra personele inzet. Is het college bereid om ook additioneel inzet te maken voor het proces dat voor concrete vermindering van depositie moet zorgen? Voorzitter, en dan de Wet open overheid. Eerlijk gezegd heb ik dat nog niet goed in de gaten en daarom vragen wij of het college bereid is om in ieder geval aandacht te besteden middels een informatieve bijeenkomst hierover. Want het is nogal belangrijk om te weten welke consequenties dat heeft voor ons als Staten.

De voorzitter: Meneer Pormes...

De heer Pormes: Ik ben bijna klaar. Nog een paar regels. De fiets, uiteraard voorzitter. GroenLinks is uiteraard ingenomen met die Uitvoeringsagenda fiets. Fietsen in Drenthe is niet alleen een geliefde vrijetijdsbesteding, maar neemt ook toe in het kader van woon-werkverkeer. Met name de e-bike is al niet meer weg te denken, net als de speed pedelec. Een van de ideeën die worden geopperd, is om te zorgen voor een verbreding en verharding van fietspaden. Graag een reactie van het college. En tegelijkertijd maakt GroenLinks zich zorgen over de toename van de verkeersonveiligheid voor fietsers. Op welke wijze gaat dit vorm krijgen in de plannen van 2022-2024? Voorzitter, ik besluit door het college te feliciteren met het geweldige resultaat met het binnenhalen van EU-subsidie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we verder met de fractie van D66. Ik geef het woord aan mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Ik zou bijna zeggen, de spreektijd heb ik niet volledig nodig en u neemt het er ook niet zo nauw mee. Maar na de interruptie van mijnheer Van Dekken van het CDA en toen daar niet echt een antwoord op kwam, heb ik sterk getwijfeld en gekeken, toen dacht ik: We hebben het over deze notitie. Maar goed, de toon en dergelijke is me niet geheel helder. en blijkbaar interpreteren wij die anders. Maar ik zal mijn bijdrage leveren aan de hand van deze notitie, dat we daar helderheid over hebben. Ik ontvang hem gelukkig nog op papier zou ik bijna zeggen, want dan kan ik er in krassen, strepen en bijschrijven. Maar dat is een zelfreflectie, dat je dan toch van een vorige generatie bent. Voorzitter, de 1e Actualisatie van de begroting 2021 en de Voorjaarsnota 2021. De Voorjaarsnota geeft een tussentijds overzicht van het lopende begrotingsjaar en dient als uitgangspunt voor de begroting van het daaropvolgende jaar. GS heeft ervoor gekozen om de 1e Actualisatie en de Voorjaarsnota als twee documenten met een nietje erdoor aan te bieden. Een aantal vorige sprekers hebben dat ook aangegeven. Voorzitter, wij zouden graag horen wat de overweging geweest is om dit zo

aan te bieden. Wij vinden het de leesbaarheid niet ten goede komen. En ja, het zijn financiële documenten, maar D66 kiest toch allereerst voor de inhoudelijke benadering, inhoud en geld volgt. De Voorjaarsnota wordt ook wel eens Perspectiefnota genoemd of een Kadernota. Het zou voor ons ook een belangrijke nota moeten zijn, waarin we prioriteiten aangeven. En daar baseren wij de begroting op. En dan is voor D66 leidend: inhoud en geld, financiën volgt. De keuzes maak je op basis van de inhoud. En met de bespreking van de jaarrekening eigenlijk nog heel vers in ons geheugen, waren de woorden van de gedeputeerde, dat de vraag gesteld kan worden met de overschotten die wij hadden of hebben, of de ambities mogelijk bijgesteld moesten of konden worden. Ja voorzitter, daarmee zijn wij in de veronderstelling gekomen dat de Voorjaarsnota dan ook een document met ambities zou worden. Dat lezen we er niet in. Voorzitter, laat ik in ieder geval helder zijn: D66 kiest voor een inhoudelijke benadering. Wat ons betreft mogen de ambities wat hoger. En onze hoogste ambitie, of de hoogste prioriteit, onze prioriteit, is het halen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. En wat ons betreft mag hier extra inzet op geleverd worden. Ook u schrijft in de Voorjaarsnota, dat doet ons dan wel deugd, dat het een van uw prominente speerpunten is en dat het niet vanzelf gaat en dat extra inspanning gerechtvaardigd is. Maar helaas missen wij dan wat u zou willen doen. De afweegbare voorstellen voorzitter, op dat punt zullen wij zeker met een motie komen in PS, wat betreft de extra inspanning die gerechtvaardigd is als het gaat om het halen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. En bij de afwezige voorstellen...

De voorzitter: De heer Serlie, VVD-fractie.

De heer Serlie: Want mevrouw Kleine Deters kondigde al aan dat er dan een motie komt, of misschien wel een amendement komt, om extra inspanningen te richten op dat klimaatverhaal. Gaat u daarbij dan ook aangeven wat u dan aan de andere kant niet meer wilt doen?

Mevrouw Kleine Deters: Uiteraard mijnheer Serlie, zoals u van ons gewend bent.

De heer Serlie: Oké, ik zie uit naar...

De voorzitter: Rondt u uw verhaal af mevrouw Kleine Deters, want u had nog 15 seconden spreektijd over.

Mevrouw Kleine Deters: Dat is helemaal goed voorzitter. Bij de afweegbare voorstellen vinden wij verschuivingen in posten. Dan naast die verschuiving resteren er nog twee: de digitaliseringsagenda en het risicomanagement. En uw motivatie bij beide voorstellen is, dat het investeren is in eigen systemen. Dus onafwendbaar lijkt ons in plaats van afweegbaar. Maar uit geen van de voorstellen blijkt uw ambitie. Voorzitter, wij komen uit de corona crisis. Hoe staat onze sociaal-economische situatie ervoor? Waar willen we over twee jaar staan? Wat is daarvoor nodig? De klimaatcrisis ben ik net voldoende op ingegaan en dat zal zeker een vervolg van ons krijgen. Voorzitter, afrondende zin. Het lijkt met deze Voorjaarsnota zoals de titel zegt: Drenthe mooi voor elkaar. Alsof het wel goed is zo. We doen wat nodig is en geen ambitie om Drenthe nog mooier te maken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de fractie van de ChristenUnie. Het woord is aan de heer Post.

De heer Post: Dank u wel voorzitter. Voor ons ligt de 1e Actualisatie van de begroting 2021 en de Voorjaarsnota. Ik ben het wel eens met de heer Zuur dat het wel wat handiger was geweest

om die dingen een beetje uit elkaar te trekken en te splitsen. Dus dank voor die opmerking. Eerst even wat technisch. Ten aanzien van de besluitpunten 5,6,7 en 8 gaan wij met een amendement komen tijdens de PS-vergadering. We willen de Voorjaarsnota beschouwen als richtinggevend document en een gespreksnota. En besluiten doen we wat ons betreft bij het vaststellen van de begroting, als het gaat over geld en dergelijke. Dan de Voorjaarsnota. Een mooi en degelijk document.

De heer Serlie: Voorzitter, als u even op uw scherm kijkt, dan ziet u dat ik mijn microfoon heb aanstaan.

De voorzitter: Ik zie u zo ook. De heer Serlie, VVD.

De heer Serlie: Een vraag aan de ChristenUnie. Zou u nou even wat dieper willen ingaan op dat richtinggevende kader van die Voorjaarsnota? Van wat u zegt, dat is volgens mij ook al zo, dat we de Voorjaarsnota beschouwden als een soort van richting waarin de begroting uiteindelijk wordt opgesteld. Ik begrijp eerlijk gezegd niet wat die motie of die...

De heer Post: Ik snap uw vraag geloof ik. Zo staat het hier niet. We zijn het dus blijkbaar helemaal eens dat het richtinggevend is, maar punt 6 bijvoorbeeld gaat meteen al over een besluit. En dat gaat punt 7 ook, over een dekkingsplan. Wij zouden willen voorstellen om dat te besluiten bij de begroting zelf. Dus het gaat misschien wel gewoon alleen maar om taal.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik ook een interruptie?

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ik zou even de vraag mijnheer Post, u ging zo snel... Noemde u nu dat het advies 5, 6 en 7 het amendement betreft? En zou u dan, bij 5 inderdaad, als ik dat correct verstaan heb, pleiten om de Voorjaarsnota helemaal niet vast te stellen?

De heer Post: Vindt u het goed als we daarop terugkomen bij de Statenvergadering? Als ik mijn verhaal af kan maken, heb ik een vraag aan u daarover en dan kunnen we het daarna daarover hebben. Kijk, dat is een mooie cliffhanger, zo heet dat in goed Drents toch. Er komen er nog wel een paar. Dan die Voorjaarsnota. Een mooi en degelijk document. Geen fratsen, back to normal in goed Drents. Maar voorzitter, de ChristenUnie wil wel fratsen en we willen helemaal niet back to normal. Die corona periode geeft ons naast veel zorgen en heel veel verdriet ook de mogelijkheid om het anders te gaan doen. Daar zouden we eigenlijk wel wat meer van willen zien. Het geeft ons de mogelijkheid tot een integraal en groen herstel en de belangrijke thema's van nu ook echt op te pakken. We vragen de Staten, dus u ook niet alleen GS, en GS om meer ambitie en om een meer energiek plan om de problemen van deze tijd, klimaat, energie, wonen, landbouw, natuur, mobiliteit, in echte samenhang samen met onze Drentse bedrijven aan te pakken. En dat vraagt om iets meer dan mooie teksten. Dat vraagt om meer dan: We gaan het wel eens proberen. Of, we gaan wat meer aandacht leveren hieraan. Dat vraagt om doen. In het mooie jaar 1961 ben ik geboren. Dat zegt iets over mijn leeftijd en mijn generatie. Maar in datzelfde jaar was er een president in Amerika, die een hele inspirerende toespraak hield. En die zei: We gaan in dit decennium een man op de maan zetten. Het belangrijkste van die toespraak was: En

we brengen hem ook weer veilig terug naar de aarde. Dat was een uitdaging. Er moest iets gebeuren. Dat gebeurde natuurlijk op 20 juli 1969. Toen werd ik uit mijn bed gehaald. Ik ben al zo oud om dat te kunnen zien. Dat ging over doen. Dat ging over we gaan actie hebben. Dus wat ons betreft niet meer pilots of voorzichtig proberen hier en daar, maar echt aanpakken. Een gezamenlijk plan waarmee we de kracht van Drenthe benutten. Groen, biobased, gebruik van onze ruimte en de kracht van innovatie. Dat is goed voor de wereld, dat is goed voor mensen, dat is goed voor welvaart. En als u het in goed Drents wil horen: Planet, people, prosperity. Onze Investeringsagenda hebben we al. Er is geld om de zaken aan te pakken. Nu hoeft dat alleen maar in samenhang. Wij zouden graag samen met de Staten, samen met GS, de schouders eronder zetten deze zomer om zo'n ambitieus plan met elkaar te maken. En dan geef ik ook meteen antwoord op uw vraag mevrouw Deters. Sorry, mevrouw Kleine Deters. Ik zie u als groot, maar dat is dan maar zo.

De voorzitter: Mijnheer Post, denk aan uw spreektijd.

De heer Post: Ik ben erdoor. Kan dat deze zomer? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Post. Dan gaan wij verder met de fractie van de Partij voor de Dieren. Het woord is aan mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. Ik houd het bij twee punten uit de Voorjaarsnota, die alles te maken hebben met twee urgente problemen, namelijk klimaatverandering en de achteruitgang van de natuur. Het eerste punt is de overbruggingssubsidie voor Groningen Airport Eelde. We hebben een concrete vraag aan GS. Is GS het met ons eens dat krimp van de luchtvaart onvermijdelijk is om aan het Klimaatakkoord van Parijs te voldoen? En zo nee, dan wil ik u wijzen op de factsheet 'Toekomst verduurzaming luchtvaart', die onlangs in opdracht van de Tweede Kamer is gemaakt. De belangrijkste conclusie, of een belangrijke conclusie: Er worden geen technische verbeteringen voorzien, dit het Klimaatprobleem tijds kunnen oplossen. Dus wij denken dat de huidige coalitie met daarin GroenLinks, PvdA en ChristenUnie de moed zou moeten hebben om te zeggen: We ontkomen niet aan krimp of misschien wel sluiten van Groningen Airport Eelde en hoe gaan we dat zo goed mogelijk doen? Want het doormodderen en het meegaan met de greenwashing van Groningen Airport Eelde is een belediging van de intelligentie van de Drentse inwoners. Vliegen op elektriciteit of kunstkerosine gaat bovendien bakken met energie kosten. Voorzitter, die duurzame energie hebben we nodig om onze huizen te verwarmen en te koelen bijvoorbeeld. En daar moet onze prioriteit liggen en daar moeten de provinciale subsidies en energie naartoe. Niet naar zinloos onderzoek en het uitstellen van het onvermijdelijke. Waarom wil GS gemeenschapsgeld uitgeven om op elektrische wijze enkele mensen op een afstand van enkele 100-en kilometers door de lucht te verplaatsen? Waarom willen we dat überhaupt? Graag een antwoord van GS. In de Voorjaarsnota staat dat we € 20.000 uitgeven aan een externe medewerker, die wordt ingehuurd voor de Uitvoeringsagenda van het provinciale luchtvaartbeleid. En waar, ik citeer, 'Onze Drentse belangen in ieder geval actief moeten worden ingebracht'. Mijn vraag aan GS: Wat zijn precies onze Drentse belangen in het provinciale luchtvaartbeleid? Tweede punt is het stikstofprobleem. Voor de hand liggende oplossing is krimp van de veehouderij in Drenthe, wat om meerdere redenen een goed idee is. Maar daar is politieke moed voor nodig en dat ontbreekt vooralsnog. Dus wij kiezen liever voor discussieerbare juridische rekentrucs met stikstof. In de Voorjaarsnota zien we dat het ons extra geld kost om dit allemaal uit te voeren. De Wet stikstofreductie en natuurverbetering lijkt echter net zo'n debacle te worden als de PAS. De Raad van State heeft hier vorige week nog een kritisch advies over gegeven. We hebben namelijk nauwelijks uitzicht op eventuele stikstofvermindering. We

vragen hierbij nogmaals aan GS, of de stikstofruimte die vrijkomt door opkoop van boerderijen voor 100% ten goede komt aan de natuur, zoals toegezegd bij het Koersdocument. Tenslotte een vraag aan GS: Wat is precies het belang van de Drentse inwoners in de stikstofdiscussie? Is het belang van de Drentse inwoners om hevig gesubsidieerde veehouderij koste wat kost te laten groeien? Of is het belang van de Drentse inwoners dat we onze wettelijke taak uitvoeren om de natuur niet verder te laten verslechteren? Veehouderij in de huidige omvang hebben we namelijk niet nodig voor ons voedsel of voor ons landschap. En dat in stand houden of zelfs laten groeien, is volgens de Partij voor de Dieren niet in het belang van de Drentse inwoners. Samengevat is de oproep van de Partij voor de Dieren aan GS: Omarm de krimp van de luchtvaart en de veestapel. Het gaat miljoenen euro's aan publiek geld vrijmaken voor een gezonde toekomst voor de inwoners en de natuur in Drenthe. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel en dan zijn we alweer toe aan de laatste bijdrage. Die komt van de fractie van Sterk Lokaal en dat doet mijnheer Steenbergen. U heeft het woord.

De heer Steenbergen: Voorzitter dank u wel. Als laatste aan de beurt, dan zijn er natuurlijk al heel veel woorden gezegd, maar toch zal Sterk Lokaal ook zijn bijdrage gaan leveren. Op de agenda staan de Actualisatie van de begroting 2021 en de Voorjaarsnota 2021. Wat al meerdere malen is opgemerkt, we vinden het wel erg veel voor één agendapunt, gezien ook het aantal besluiten dat hierover genomen moet worden. Beide onderwerpen worden daarnaast nog heel sterk beïnvloed door Covid-19. Want we versoepelen nu wel, maar wat gaat het ons straks brengen in de nabije toekomst? Hoe gaan bedrijven die blijvend effect hebben van Covid, en op gebied van cultuur, dorpshuizen en sportverenigingen en andere zaken, hoe gaan die zich straks weer oprichten en gaan die zich echt oprichten? Gaan alle mensen die bepaalde activiteiten gewend geweest zijn, die straks ook weer op dezelfde manier uitvoeren of wordt het toch allemaal anders? Dus wat ons betreft blijven beide een beetje koffiedikkijken. Met name de Voorjaarsnota 2021 als vooruitblik richting 2021 t/m 2025 de begroting, is voor ons toch nog een beetje een moeilijk gegeven. Even terugkomen op het jaarresultaat 2020. We weten allemaal het jaarresultaat 2020. Er was een enorm groot overschot. En als we nu zien in de vooruitblik op dit onderwerp en daar staat in een zin, die suggereert dat alle overschotten van 2020 veroorzaakt zijn door uitgestelde betalingen en dat die alsnog gaan komen, dan vragen wij ons echt af of dit wel zo is. Daarnaast zien we nu in deze actualisatie van de begroting ook heel veel onderuitputtingen. We hadden gehoopt dat het college hier al iets mee zou gaan doen, want dit zal ongetwijfeld wat door de VVD straks ook al weer aangereikt wordt, weer leiden straks tot een behoorlijk jaarrekening groot overschot. Dan wil ik even kort inzoomen op de actualisatie van 2021. In programma 4 worden budgetten beschikbaar gesteld voor de doortrekking van de lijn 27 naar ziekenhuizen in zowel Hoogeveen als in Meppel. Een enorme verbetering voor de aansluiting van deze ziekenhuizen. Maar gezien de intensieve patiëntenstromen tussen deze beide ziekenhuizen... maar wat wij ons wel afvragen: Is dit reëel, want je gaat nog een uur rijden van Hoogeveen naar Emmen vice versa? Hoever is het met een sneldienst Hoogeveen-Emmen? Dan met betrekking tot de kaderbrief of ook de Voorjaarsnota genoemd. Er zijn verschillende termen die daarvoor worden gebruikt. Wat daar echt bijzonder aan is, is dat er van ons nu besluiten worden gevraagd om financiën voor 2021 en verder beschikbaar te stellen. Vreemd voor de Voorjaarsnota. Wij vragen ons af of dat niet verwarrend is. Wat ik zo net ook al opnoemde, is met name de Voorjaarsnota als opmaat richting Begroting 2022-2025. Had dat niet op een andere manier ontmoeten of, zoals de ChristenUnie aangaf, misschien bij de begroting gewoon geregeld moeten worden? En dan even inhoudelijk over de Voorjaarsnota. Met name de gebiedsontwikkeling, waarbij gemeenten worden ondersteund met hun woningbouw in combinatie met een aantal andere opgaven, een heel ingewikkelde materie, komen we later nog op terug. Waarbij een

stuk ondersteuning en misschien wel regie vanuit de provincie zeker steun zal geven aan gemeenten, zeker in deze voor veel gemeenten financieel erg moeilijke omstandigheden. Wat daarnaast ook belangrijk is, over de regionale economie waarbij het thema is 'Slim, groen en met impact', dat we daar ook energie in gaan steken. Daarin wordt ook genoemd, en dat vinden we het allerbelangrijkste, dat er tussen de aansluiting van de vraag en het aanbod van werknemers, een groot gat zit. Ik kijk nu alleen maar naar wat er op dit moment in de horeca aan de hand is. Dat men zit te schreeuwen om werknemers, maar dat die er bijna niet zijn. Dus ik hoop dat ook daar enige aandacht aan wordt geschonken. En dan als laatste willen wij graag aan de aandacht voor het OV-vervoer, dit ook in het kader van Covid-19. Covid-19 heeft enorme gevolgen gehad voor het OV-vervoer, waarbij er financieel grote verliezen zijn geleden. Wat wij niet willen, dat als gevolg van Covid-19 het OV-vervoer verder wordt versoberd, met name naar de dorpen. Ook de tijdelijke aanpassingen die zijn gedaan in het kader van Covid-19 omdat de bezetting laag was, willen wij straks toch echt weer op een normaal niveau gaan laten brengen, zodat ook dorpen en minder bevolkte gebieden hun OV-vervoer blijven houden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Steenbergen voor uw bijdrage. Altijd een beetje ondankbaar als je als laatste aan de beurt bent, maar u heeft er ruimschoots gebruik van gemaakt.

De heer Steenbergen: De voorzitter heeft daar een rol in.

De voorzitter: Sorry, dit krijg ik niet mee. Waar kwam dat vandaan?

De heer Steenbergen: Ik zei mijnheer de voorzitter: De voorzitter heeft daar een rol in.

De voorzitter: Dank u wel, dank u wel, ik neem daar kennis van. Wij gaan verder met de eerste termijn van het college. We hebben daar in principe een uitdaging geformuleerd van 30 minuten. Ik hoop dat de diverse individuen in het college daar een beetje rekening mee proberen te houden, zodanig dat alle collega's een fatsoenlijke bijdrage kunnen leveren. Ik geef graag als eerste het woord aan gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Eerst even naar het aanbieden van het voorstel. Een aantal van u geeft aan: We hadden plezierig gevonden als dat wat meer uit elkaar was gehaald. De suggestie van CDA, D66 en ChristenUnie onder andere: Ik denk dat het goed is dat wij voor het volgend jaar met ons meenemen wat door u gewenst wordt als de meest plezierige aanbieding. Om dan toch maar eventjes het niet denkbeeldige eruit te halen, de Actualisatie van dit jaar. Ik heb nog naar aanleiding van een opmerking van de heer Uppelschoten gekeken van, denken wij nu aan de financieringsreserve, de actualisatie, maar ik kan het niet terugvinden. Als je dat onderdeel even apart neemt, dat eindigt met een tekort van een kleine € 400.000, wat afgedekt kan worden met de post onvoorzien. Dan ben ik ook even bij het punt van dekken en onderuitputting. We zijn eigenlijk een beetje bezig met een estafette als we de vorige Statenvergadering meenemen, waar we het over de rekening hadden, waarin we denk ik heldere woorden naar elkaar hebben gesproken, het scherper gaan begroten. Dat kan dus met die gedachte in een nieuwe begroting als eerste in 2022. We praten hier nog over de begroting 2021. Maar doordat we zeggen: we schatten in dat er onderuitputting is, dat geeft al aan dat we van plan zijn, dat hebben we ook afgesproken, dat we op basis van de kwartaalrapportages die wij vanuit de organisatie krijgen, om te beginnen in juli al gaan kijken wat zijn de eerste effecten van het scherper beoordelen van dit jaar? Naar ons oordeel zullen we daar plussen en minnen uitkomen. En als je dan de plussen in uitgaven als tegenvaller ziet en de minnen in uitgaven als

meevaller, dan is het benutten van de minnen, de onderuitputting, realistisch begroot als het ware naar de plussen, de tegenvallers. Maar dat kunnen we pas in de loop van dit jaar als nieuwe werkwijze ook daadwerkelijk laten zien. Maar we hebben er wel een idee bij.

De voorzitter: Er is een interruptie van de heer Zuur en ook van mijnheer Uppelschoten zo meteen. De heer Zuur.

De heer Zuur: Dank u wel voorzitter. De vraag van onze fractie aan de gedeputeerde is dan ook, wanneer we de eerste resultaten van dat finetunen van de budgetten kunnen zien. Is dat bijvoorbeeld in september met de eerste tussenliggende rapportage? Is dat misschien nog eerder, is dat later? Daar zouden wij graag antwoord op willen. Dank u wel voorzitter.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik ben blij met die vraag. We hebben met de griffie afgesproken dat we iets later de bestuursrapportage mogen aanleveren, om de eerste resultaten van die finetuning ook mee te kunnen nemen.

De voorzitter: Dan de heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik heb het in de eerste termijn ook gezegd, het is bijzonder dat we gaan... Je kunt naar de 1e Actualisatie kijken: onontkoombaar, we geven eigenlijk € 2 miljoen te veel uit en we lossen dat op door te zeggen: Maar we gaan hier in dit voorstel ervan uit dat we in ieder geval € 500.000 overhouden met onderuitputting. Maar we besluiten ook dat we dat geld onmiddellijk weer uitgeven. We hadden er dus ook voor kunnen zorgen dat we niet een tekort van € 2 miljoen hadden, maar van € 1,5 miljoen. En dat we, als dat geld zou overschieten, we dat geld in de financierings- reserve zouden storten. Want de jaren daarop gaan we uit de financieringsreserve putten om de gaten in de begroting te dichten. U vroeg net waar dat staat. Dat staat gewoon in de Voorjaarsnota 2021 afweegbaar. Moet u maar eens kijken. Er staan zes dingen vermeld: dekking uit de financierings- reserve, dekking uit de financieringsreserve. En blijkbaar gebruiken we dat geld om de vrije ruimte nog een beetje op peil te houden. En we zeggen, dat is niet nodig. Maar waarom nemen we dat dekkingsvoorstel dan aan? En als u dat gaat doen de komende jaren, waarom gebruiken we dat geld wat over is niet om de financierings- reserve aan te vullen? En u besluit nu op voorhand: We hebben geld over, dat zal wel zo zijn, maar we geven dat ook onmiddellijk uit. Waarom kan er niet een bezinning komen van, moeten we dat geld wel uitgeven en kunnen we het niet beter in de financieringsreserve terug storten?

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dit is bijna een herhaling van de heer Uppelschoten zijn eerste termijn. Maar om te beginnen, u hebt het over de Voorjaarsnota, ik heb het over de 1e Actualisatie. Daar staat geen financieringsreserve in als dekking.

De heer Uppelschoten: De onderbesteding staat erin, maar in het andere staat...

Gedeputeerde Bijl: Dat is wat anders.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten, graag via de voorzitter en de microfoon uit.

Gedeputeerde Bijl: Dat is wat anders voorzitter, want de onderbesteding is iets dat we verwachten dat dit jaar gaat gebeuren. En dat hoort bij het realistisch begroten dat menigeeen van u van ons verwacht. Maar als het gaat om het inzetten van de financieringsreserve, en dat zijn de onderdelen die bij de Voorjaarsnota worden genoemd, afweegbaar, daarvan kunt u zeggen dat moet je doen of dat moet je niet doen, daar maak je die afweging. En als het gaat om de kosten in het personeelskader, zal collega Stelpstra zo direct op terugkomen. Maar wij gaan niet vanuit de financieringsreserve in de 1e Actualisatie de dekking zoeken. Dat gebeurt pas bij de afweegbare voorstellen bij de Voorjaarsnota.

De voorzitter: Heel kort mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Bij de Actualisatie gaat het over: Als begrotingspost opzetten de onderbesteding en bij de Voorjaarsnota afweegbaar gaat het over de inzetten van de financieringsreserve, als post. Maar wat ik wil zeggen, bij afweegbaar kan ook zijn: bij onontkoombaar. Er is nu een ander besluit genomen, namelijk het geld dat over is, gaan wij onmiddellijk weer uitgeven. Afweegbaar zou ook zijn: Dat geld wat over is, gebruiken wij om iets anders te doen, namelijk het terugstorten in de financieringsreserve. Die mogelijkheid is helemaal niet geopperd. Het geld blijft over en men besteedt het weer.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten. Dat was weer een herhaling. De heer Bijl gaat nu verder.

De heer Uppelschoten: Blijkbaar is het nodig om het duidelijk te maken.

De voorzitter: De microfoon mag uit.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dan kom ik bij mevrouw Kleine Deters, want er zijn twee elementaire zaken aan de orde als het gaat om de rol van de Staten. Dat is de kaderstelling en dat is het budgetrecht. Wij besluiten als niks als college: U gaat over de kaderstelling. En in dat kader reiken wij u bij de Voorjaarsnota een aantal onderdelen aan, waarvan wij zeggen: Wij denken dat het belangrijk is om dat te doen. Wij denken dat het zoveel moet gaan kosten. En wij vinden ook dat een deel van die afwegingen gedekt kan worden vanuit de financieringsreserve, dat zijn de afweegbare voorstellen. Maar het is aan u als Staten om te zeggen: Wel of geen goed idee, teveel of te weinig ambitie, goede of verkeerde dekking. Daarover gaan we dit gesprek voeren vandaag. Voorzitter, dan het punt van...

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, hoor ik de gedeputeerde nu zeggen dat de voorstellen die erin staan, en dan zijn het twee in de Voorjaarsnota specifiek afweegbare voorstellen, daarvan heb ik aangegeven dat ze volgens mij dan eigenlijk onafwendbaar zijn, maar vindt de gedeputeerde dat dan de ambitie die GS in de Voorjaarsnota legt?

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dan komen we op het vaste punt van D66, dat ze vinden dat dit college te weinig ambitie heeft. Dat vertelt ze al een aantal jaren aan ons. Daar kun je over van mening verschillen. Kijk, als je het hebt over een ambitieplan, een ambitie met het Deltaplan voor het noorden, dan krijgen wij juist te horen dat we heel erg veel ambitie hebben. Als we het over fietsen gaan hebben, dan gaat het over forse ambities. Dus ja, het is een kwestie van appreciatie. Wij denken dat wij op basis van het collegeprogramma de ambitie erin leggen die u van ons kunt verwachten, dat we inspelen op de actuele ontwikkelingen. Maar als we het hebben

over het Klimaatakkoord, we zijn nog steeds in afwachting dat het kabinet af komt met de middelen voor de decentrale overheden om te kunnen acteren. Als ze komt met diverse andere zware beleidsstukken die landelijk spelen, dan wachten wij nog steeds op het kabinet om met geld over de brug te komen. Want we kunnen wel roepen dat we naar de maan gaan, letterlijk, maar dat was een supermacht met diepe zakken die dat kon roepen. Maar wij zijn voor een aantal zaken wel ook afhankelijk van wat er op landelijk gebied gebeurt. En ik mag vaststellen, dat wij een kabinet hebben dat op een groot aantal terreinen niet geleverd heeft en nu al driekwart jaar roept dat ze demissionair zijn. Dat schiet lekker op. Ondertussen proberen wij vanuit Drenthe op ons niveau er het maximale aan te doen. Dus als u zegt van ambities, die zijn er wel degelijk, maar het moet je ook mogelijk gemaakt worden om die in te vullen. En ik ga er vanuit dat mijn collega's op de onderdelen daarop zullen terugkomen. En niet alles kan altijd.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog even?

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter, in reactie op de gedeputeerde. D66 toont graag ambitie en ziet graag ambitie en mijn interpretatie bij de bespreking van de jaarrekening was, en ik heb de gedeputeerde geciteerd, gezien de middelen die we over hadden, zou er misschien wel wat ambitie bij mogen. Dus ik was in de veronderstelling dat we elkaar daar iets meer in zouden kunnen vinden. En ja, uiteraard willen we middelen van de Rijksoverheid. Dus even op dat punt terug gedeputeerde: Was mijn interpretatie van de jaarrekening dan juist of onjuist, dat we qua ambitie dicht bij elkaar kwamen? En uw andere opmerkingen wat betreft de rijksmiddelen. Dat is zo, maar D66 Drenthe kiest ook voor het nemen van eigen verantwoordelijkheid en wij zijn bereid, of er valt met ons te praten, over inzet van extra middelen vanuit onze provinciale rekening.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dat is ook aangekondigd, dat u met een motie of amendement komt, dus dat zie ik graag tegemoet. Ik denk dat het wel belangrijk is om vast te stellen, dat wat we bij de rekeningen hebben gezien dat er in totaal bijna € 50 miljoen minder is uitgegeven dan beschikbaar was, dat € 41 miljoen daarvan gewoon de ambitie was die al geformuleerd is. Dat zijn dus niet uitgegeven voornemens. Dus aan die ambitie mankeert geen € 50 miljoen. We hebben moeten vaststellen dat de werkelijkheid dus niet conform de ambitie was. Dus de ambitie is al voor een groot deel geformuleerd, alleen de werkelijkheid is achtergebleven. En wat we nu moeten doen, is vaststellen van, is dat een incident van een jaar geweest door Covid of wat dan ook, of is dat een structureel iets? Bij de 1e Bestuursrapportage zullen wij de eerste bevindingen aan u meedelen en ook aangeven wat onze reactie daarop zal zijn. Ik ga even wat meer op de afzonderlijke vragen in voorzitter. De heer Serlie heeft gevraagd naar het dividend van Enexis in relatie tot de dividend politiek die we bij de Bank Nederlandse Gemeenten bijvoorbeeld voeren. Enexis heeft te maken met de bijzonderheid dat ze heel veel moeten investeren en dat dat drukt op het resultaat en dat heeft mede te maken met de WACC, dat is de afkorting W A C C, dat gaat over tarieven. En eigenlijk zouden de nutsbedrijven, de WMD heeft er ook last van, wat meer in hun tarieven moeten kunnen vertalen van de investeringen. Daar is landelijk in de politiek het gesprek over gaande, om te bekijken hoe dat aangepast moet worden. En ik denk, als volgend jaar opnieuw blijkt dat de dividenden achterblijven, dat dat niet via de WACC is gerepareerd, dat we dan, terecht wat u zegt, ook meerjarig daar rekening mee moeten houden. Maar omdat dat gesprek op dit moment nog loopt, willen we dat nog een jaar aankijken om te zien

hoe zich dat ontwikkelt. Wellicht dat bij de behandeling in november van de begroting meer bekend is, want dan zullen we dat zeker tegen het licht moet houden. De herindeling van Noord-Holland met name de vervoersregio, wat voor effect heeft dat op Drenthe.

De voorzitter: De heer Serlie.

De heer Serlie: Nou loopt u wel heel erg snel heen over die andere dan. Ik ben het niet eens met uw redenatie. Als u zegt: Wij verwachten dat die dividenden gaan tegenvallen, dan moet u ze eigenlijk ook voor de komende vier jaren negatief aanmerken in de meerjarenbegroting. Anders zal mijn collega van een volgend jaar hier op hetzelfde tijdstip ook weer tegen dat tekort aan kijken. Als u dat niet doet, oké, daar kan ik me is nog iets bij voorstellen. Zoals gezegd, ik vind dat fout, maar bij de BNG verwacht u een hoger dividend en dan zegt u gelijk: Het is winter en u raamt hem er gelijk voor de komende vier jaar in. Dat is dan allemaal wel heel erg optimistisch. En op dat punt ging u nu eventjes niet in.

Gedeputeerde Bijl: Het verschil voorzitter, bij de BNG is dat daar niet zo'n discussie. Op dit moment speelt het bij de WACC. De BNG is een redelijk constante bedrijfsvoering, er zitten geen systeembesprekingen in. Dat is dus bij het aanleggen van al die dure netwerken, die we voor onze stroomvoorziening nodig hebben, dus wel het geval. Dus dat dat wel in discussie is, om de vergoeding daarvoor te verhogen. En dat heeft dus weer effect op het resultaat en dividend. Overigens, we hebben jarenlang Enexis ook te laag gewaardeerd, want uw collega Smits heeft al eens gevraagd: Moet je dat niet wat hoger doen? Dat hebben we niet gedaan. Maar ik ben met u eens, als er geen uitzicht is op een oplossing van de WACC-tarieven, dan moet je bij de begroting kijken wat doen we ermee.

De heer Serlie: Dan komen we er in oktober op terug.

Gedeputeerde Bijl: Noord-Holland, voorzitter. Noord-Holland heeft ten onrechte, ik zeg het uit mijn hoofd, € 500.000 te weinig gekregen uit het Provinciefonds en de andere provincies met zijn allen € 500.000 teveel. Dat wordt nu gecorrigeerd en het effect voor Drenthe is om en nabij de € 60.000. De crossovers van de derdelijns activiteiten. Daar krijgt u van mij schriftelijk antwoord op. Toen ik het nog een keer las, dacht ik, dit had eigenlijk nooit zo in de Voorjaarsnota moeten staan. Dat gaat wel heel diep in de techniek. Maar u krijgt wel antwoord van mij en nog voordat u vertrekt.

De heer Serlie: Dank u wel.

Gedeputeerde Bijl: Het IPO, JA21 heeft daarnaar gevraagd. We kunnen vandaag nog, zoals elke keer bij een commissievergadering, praten over de begroting van het IPO, de kadernota, noem maar op. U vraagt naar het mechanisme en dat mechanisme is heel simpel. Het IPO doet niet zoveel op eigen houtje. Het IPO doet opgeteld wat de twaalf provincies willen dat het IPO doet. Het is een uitvoeringsorganisatie. En de bestuurscommissies van de vakgedeputeerde, formuleerden de opdrachten die het IPO moet uitvoeren. Dat ziet u ook terug in onze systematiek. Als bijvoorbeeld bij het IPO de twaalf provincies vinden dat er voor stikstof meer moet gebeuren, dan wordt het aandeel van Drenthe daarin teruggelegd hier binnen de begroting bij het onderdeel stikstof. Dus dan blijft de gedeputeerde stikstof hier ook aanspreekbaar, en voor de actie via het IPO, en voor de kosten die dat met zich meebrengt. Ik kan u verzekeren dat, als we dat niet met zijn twaalfven zouden doen, we afzonderlijk meer kosten zouden maken en misschien zelfs niet eens in staat zouden zijn om een aantal van die acties op niveau te kunnen doen. Dus het IPO is

niet zij, het IPO is wij. En ik hoop van ganser harte dat vanaf nu JA21 elke maand het IPO ook agendeert bij agendapunt 12, 13, wanneer dat aan de orde is. Want dan kunnen we het er inhoudelijk over hebben. Ik zie de heer Uppelschoten al benauwd kijken, want die denkt, waar ben ik in verzeild geraakt in die AV? Maar dat hoort er ook bij mijnheer Uppelschoten. Dan de onderuitputting als instrument, dat heeft de Partij van de Arbeid ook genoemd. Die staat er wat minder negatief tegenover. Die vraag ook: Wij missen wel een aantal dingen in de Voorjaarsnota. Wat denk ik hier vreemd is, is dat we ook op een andere manier al informatie hebben gegeven. Wat we doen met zaken rondom corona, de cultuur. Misschien zijn we wat te bescheiden geweest in het maken van de teksten van de Voorjaarsnota, dat kan ook, maar we willen ook niet te veel dubbelingen, informatie, naar u toesturen. De vraag die u stelt over de scholingsalliantie van basisbanen in het noorden. Ik wil dat meenemen om te kijken of dat geschikt is om dat op die manier te doen, wat het überhaupt betekent. U geeft al aan, het is geen goedkope oplossing. Wat we nu ook zien, en dat is ook even in zijn algemeenheid naar de opmerkingen over de arbeidsmarkt, iemand van u had het over de horecaproblemen, een half jaar geleden was de angst van: We krijgen een enorme werkloosheid, faillissementen gaan toenemen. Terwijl nu, iedereen die er verstand van lijkt te hebben, zegt: De economie herstelt zich heel snel, we hebben juist problemen om vacatures te vervullen. En de verwachting is dat dit jaar de werkloosheid in Nederland zelfs zal gaan afnemen ten opzichte van vorig jaar. Maar we zien enorme fluctuaties in vraag en aanbod en de match in de verschillende sectoren. Maar bottomline is nog steeds: Techniek, ICT, zorg en onderwijs. Dat zijn best wel takken waar het lastig is om goede mensen te krijgen. We doen het samen in het noorden vrij goed, durf ik te zeggen. We zijn een voorbeeld voor de rest van het land. Maar de suggestie van de Partij van de Arbeid pak ik op. Dan vraagt u: Wat gaan we doen met het fietsen? Wordt dat € 0,5 miljard tot 2040? Dat zijn heel wat euro's. Ik denk eerlijk gezegd, dat het voor de kortere termijn realistischer is om uit te gaan voor het programma van pakweg een € 80 miljoen voor Drenthe. Waarbij ik, even over de duim, we komen daar nog over te praten, dan de helft rekenen voor provinciale fietspaden die we via kapitaallasten moeten oplossen, en voor de helft fietspaden van gemeenten, waterschappen en bijvoorbeeld terreinbeheerders als Staatsbosbeheer, waar we een cofinanciering voor hebben. Voor dat laatste willen we een bedrag van € 20 miljoen reserveren vanuit de mobiliteitsreserve, om in de cofinanciering naar gemeenten een beduidende bijdrage te kunnen doen. Als je dat bij elkaar optelt, kom je eerder op een investeringsvoornemen voor de eerste vijf jaar van € 80 miljoen of daaromtrent. Dat is best ambitieus zeg ik maar, want als je ziet hoeveel moeite je moet doen om fietspaden aangelegd te krijgen, met procedures en alles, dat gaat toch best wel wat vergen. De SP zou graag willen dat we geen vast bedrag maar een percentage in de financiële verordening willen doen. Dat zijn altijd dingen waarvan ik me afvraag: Is dat nou iets principieels of iets praktisch? Ik denk dat het praktisch is, zoals wij het voorstellen met die € 800.000, dus ik zeg niet het is heel verkeerd of het is heel goed. Gun mij nog even de ruimte om daarover na te denken, het is nog geen 7 juli. Ik denk dat het goed is dat dat we ook argumenten kunnen wisselen.

De voorzitter: Mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Het is een praktisch voorstel, geen principieel voorstel. Het gaat erom dat je anders ieder jaar dezelfde exercitie moet doen, terwijl het misschien niet nodig is.

Gedeputeerde Bijl: We laten het nog even in ons omgaan. U stelt voor om de € 600.000 of daaromtrent die over is van corona, niet naar de financieringsreserve te doen, maar voor een nieuwe frisse start te reserveren. We hebben u geïnformeerd bij brief van 16 april om dat zo te doen. Daar is geen zienswijze van PS opgekomen, dus dat verwerken wij zo aan de andere kant. De financieringsreserve waar het nu naar toe gaat, is uw eigen spaarpot. Dus u kunt altijd besluiten

als u zegt, we willen voor een bepaald doel, bijvoorbeeld 'Frisse start' deel twee, wat doen, dan is het ook aan u om de dekking mogelijk uit de financieringsreserve te halen. Maar dat is aan de Staten, want de financieringsreserve is in onze beleving de spaarpot van de Staten, waar op projectmatige basis middelen uit kunnen worden geput. En dan zijn we dus ook bij die voorstellen vanuit de Voorjaarsnota, waarvan wij zeggen: Die zijn afweegbaar, u hebt gezien, we laten ze lopen tot maximaal 2023. Het is al deze periode van deze Staten, dus we regeren wat dat betreft niet over onze periode heen. En het zijn wat ons betreft ook afgeronde activiteiten met een afgerond bedrag waarover u kunt beschikken. Er is nog iets gevraagd over ecologisch oeverbeheer. We gaan in ieder geval experimenteren met het aanleggen van een stukje oever. Wat voor consequenties we daaruit trekken, moet denk ik ook blijken uit de proef die we nemen. De fietspaden verbreden. Ja, er zijn ook plekken waar we dan dichtbij bomen komen, dus dat vind ik ook altijd wel een afweging. Er blijft altijd in Drenthe een afweging tussen verkeersveiligheid en de omgeving. Maar daar moeten we verstandige oplossingen in zoeken. Maar veiligheid staat hoog in het vaandel. En dan kom ik ook bij een opmerking van de heer Zuur, die BDU waar blijft die? Die is er wel, maar het presidium heeft besloten dat het voorstel niet in de commissie wordt behandeld, maar in één keer naar de Staten gaat. Daarmee regelen we voor vier jaar dat gemeenten een mooie bijdrage van ons krijgen om te investeren, ook in verkeersveiligheid, kan ook voor fietsen worden aangewend. Dus in die zin is dat mooi in te zetten voor meerdere doelen. Dan vraagt de Partij voor de Dieren of wij vinden dat de krimp van de luchtvaart onvermijdelijk is om aan het akkoord van de Parijs te kunnen voldoen. Ook de luchtvaart zal een bijdrage moeten leveren aan het akkoord van Parijs en de doelen die daaronder liggen. Dus daar is de luchtvaart niet van uitgesloten, dat is helder. Het is ook helder dat luchtvaart een onderdeel blijft van de mobiliteit en dat wij vinden dat het vliegveld in Eelde een onderdeel is van onze infrastructuur, waar we ook gebruik van willen blijven maken. En voor de rest lopen onze opvattingen en de appreciaties nogal uiteen. Maar dat is ook mooi voor de discussie de komende jaren, denk ik. Er wordt gevraagd naar de sneldienst Hoogeveen- Emmen. Dat is geen rechte streep, dat is ook met u gecommuniceerd.

De voorzitter: Interruptie mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ik verwachtte van de gedeputeerde dat hij nog iets meer ging vertellen. We hebben bijvoorbeeld gevraagd wat de Drentse belangen zijn in het provinciale luchtvaartbeleid. Kunt u dat misschien eventueel schriftelijk aan ons vertellen?

Gedeputeerde Bijl: We hebben sowieso luchtvaartbeleid dat meer is dan Groningen Airport Eelde, zal ik maar zeggen. We hebben bedrijven die daarin werkzaam zijn, we hebben helihavens, we hebben belangen bij de ontwikkeling van drones verkeer. Zo zijn er heel wat zaken die in het provinciale luchtvaartbeleid van belang kunnen zijn. Er was ook een vraag naar een actualisatie, ik ben even kwijt van wie. Het was van 2010 geloof ik, het oude verhaal. Het lijkt me goed dat we dat inderdaad doen, dus dat we een geactualiseerd verhaal bij u neerleggen. Dus het is breed, en daar hebben wij belang in als provincie. Ik zou me niet kunnen voorstellen dat we zeggen: Nou wat er allemaal gebeurt, kan ons niet zo veel schelen.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, even een reactie nog.

Mevrouw Zuiker: Ja, als u dat dan toch gaat maken, dan zou ik graag ook een afweging willen tussen de belangen van bijvoorbeeld omwonenden, de belangen van bedrijven, de belangen van de natuur en de dieren, en mensen die last hebben van hinder. Dank u wel.

Gedeputeerde Bijl: We zullen het algemeen belang meewegen. Dank u wel.

De voorzitter: Dan mijnheer Uppelschoten. U heeft een vraag?

De heer Uppelschoten: Ik kan zeggen, een direct belang. Ik ben een van de omwonenden en ik heb gemerkt dat van de week weer grote vliegtuigen zijn geland voor de TT.

De voorzitter: Wat is uw vraag mijnheer Uppelschoten?

De heer Uppelschoten: De vraag is: Is er direct belang? Het directe belang is de TT.

Gedeputeerde Bijl: Ja, ik...

De voorzitter: Vervolgt u uw verhaal gerust gedeputeerde. Volgens mij was u bijna...

Gedeputeerde Bijl: Ik snap de hint voorzitter. Nou ja, misschien heb ik niet alles beantwoord, maar wel veel gezegd. Dank u wel.

De voorzitter: Ik voel een instemmende reactie. We gaan verder met de heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik weet niet of ik nou het voorbeeld moet volgen op die manier. Maar laat ik maar de vragen doen, want wij kijken ook naar de tijd. De heer Loof vraagt naar de EU-middelen. Dank trouwens voor het compliment van de heer Pormes voor het binnenhalen. Als college hebben we daar inderdaad een goed gevoel over, maar wij denken die middelen met de huidige bezetting inderdaad goed te kunnen besteden. Let wel, dat doen we natuurlijk altijd met kennisinstellingen en ondernemers, en in die zin faciliteren wij en de SNN is dan de organisatie die het voor ons uitvoert. Maar wij denken, als ik ook zie hoe het nu gaat met projecten YOU, dat is een nieuwe pot, dan zou ik bijna zeggen, boven verwachting wordt daar gebruik van gemaakt en die middelen vloeien snel richting de bedrijven en instellingen waar het voor bedoeld is. Voorzitter, een aantal partijen, GroenLinks volgens mij maar ook andere, hebben iets gezegd naar de PVV over wonen en ook over die gebiedsontwikkeling. De heer Uppelschoten vroeg zich af voor woningen voor Drenthe. Wij hebben de ambities die we zeker als college uitgestraald hebben en willen waarmaken in het Deltaplan. Daarom hebben wij gemeend om juist voor die gebiedsontwikkeling middelen beschikbaar te moeten stellen om te ondersteunen richting de gemeenten. U hebt dat ook kunnen lezen. Daar vertel ik geen nieuws. Maar ik denk dat het wel goed is, want de heer Post, maar ook mevrouw Kleine Deters, zegt van: Drenthe mooier maken, Drenthe anders achterlaten en misschien nog mooier dan het nu is, misschien wel beter dan het nu is. Als het over mooi en beter gaat, komt u natuurlijk in het ruimtelijke ordening beleid en vindt u dat terug in onze Omgevingsvisie. Ik denk dat we ook daar als provincie constant stappen proberen te maken. Kijk wat we gedaan hebben met de motie van Zon op dak, kijk naar de landschappelijke inpassing, want de druk op de ruimte wordt groter. Wat wij proberen te doen, is al die aspecten die daarin meespelen, of het nou woningbouw is, economie, infrastructuur of energietransitie, in samenhang af te wegen in die ruimtelijke ordening. Ik kan u ook melden dat wij daar graag met u op 1 september over in gesprek willen, hoe we daar naar de toekomst kijken. En nogmaals, over die gebiedsontwikkeling merk ik dat gemeenten, vooral de plattelandsgemeenten, onvoldoende kennis, kunde en capaciteit hebben, om juist uit die gebiedsontwikkeling, vanuit de integrale afwegingen... Niet meer zozeer van: wat voor woningen wil ik bouwen, moet het starters zijn, moet het levensloop- bestendig zijn? Daar gaan die gemeenten dan wel over, daar redden ze zich mee. Maar juist vanuit die gebiedsontwikkeling, de

heer Kuipers gaat daar denk ik iets over zeggen, want die heeft ook vanuit de Woonagenda middelen daarvoor beschikbaar, proberen wij de gemeenten te ondersteunen en te doen wat u terecht aangeeft hier met elkaar. Voorzitter, dan...

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik een vraag stellen?

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik hoorde gedeputeerde zeggen dat Drenthe mooi voor elkaar is voor wat slechts het Omgevingsbeleid... Er zingt iets, ik weet niet... slechts het omgevingsbeleid betreft. Wat betreft D66, betreft 'Mooi voor elkaar' ook hoe onze mensen hier wonen en onze provincie beleven, dus ook kunst en cultuur, ook de sociaaleconomische omstandigheden. Dus de vraag aan de gedeputeerde is, of die dat met ons van mening is. Want we vinden de verenging nu wel echt eng.

Gedeputeerde Brink: Volgens mij hebt u mij dan... heb ik het verkeerd uitgelegd of u hebt mij verkeerd begrepen. Ik heb gezegd dat we het over de ruimtelijke kwaliteiten hebben, als we het over de ruimte-indeling hebben of over gebiedskwaliteiten, de druk op de ruimte. Natuurlijk hoort met 'Drenthe mooi voor elkaar' inderdaad cultuur bij, daar hoort sport bij, daar hoort een Mobiliteitsagenda bij, daar zit alles onder. Maar als je het hebt over, hoe willen we Drenthe ruimtelijk zien, wat een van de, misschien wel dé belangrijkste taak is van dit huis, hoe richt je Drenthe in, dan komt dat natuurlijk wel samen in het Omgevingsbeleid. En dan proberen we wel degelijk als college te steunen om Drenthe mooier en beter achter te laten, ondanks de druk en de opgaven die er liggen. Dat heb ik in ieder geval proberen duidelijk te maken. Voorzitter, dan scholing. Er werd nog even door Sterk Lokaal... Volgens mij ben ik er dan al door. De scholing op zich, vanuit collega de heer Bijl... Tegelijkertijd kan ik melden, vanuit vrijetijdseconomie doen we wel degelijk, want ik deel uw zorg, ik hoor niet anders dan over personeelsgebrek in de vrijetijdsector, proberen we wel degelijk met de vrijetijds middelen wat ondersteuning te geven aan de HISWA-RECRON, om daar iets aan te doen. Dan voorzitter nog één opmerking, want een aantal hebben iets over economie gezegd. Voorspellingen waren voor 2020 misschien wel 10% krimp. We zijn uitgekomen op 3%. Dus ook die zin, wat zijn voorspellingen waard? Nu zeggen ze: In het derde kwartaal zijn we misschien op het oude niveau. Ik denk dat we het in Drenthe goed doen ten opzichte van het landelijke. Ik denk dat ook een kwaliteit is en misschien wel een plus van ons dat we veel familiebedrijven hebben, sterke bedrijven die zich misschien niet snel melden maar wel doorgaan. Ja, er zijn ook problemen bij sommige bedrijven, maar gemiddeld denk ik dat we het goed gedaan hebben en dat onze economie er goed voorstaat. En wij zullen onder andere bijvoorbeeld met die Europese middelen de weg inzetten die we ook in die Economische Agenda hebben neergezet, om te komen tot die groene, die digitale, maar ook die met impact agenda, die we willen uitrollen. Richting mevrouw Dijkers nog een laatste. De heer Bijl heeft iets over uw oproep gedaan voor die circulaire economie voor stichtingen en verenigingen. De heer Bijl geeft aan hoe dat financieel zou kunnen. Ik zou ook tegen u kunnen zeggen: Wij zijn op dit moment de laatste hand aan het leggen over de Groene Agenda. Misschien kunt u die ook nog afwachten. Ik wil nog even goed kijken, ik heb al even gezocht, wat ze in Noord-Holland, dat is nogal vrij snel te vinden, wat ze in Noord-Holland gedaan hebben. Ik heb niet helemaal scherp hoeveel middelen ze daarvoor beschikbaar gesteld hebben, maar wij kijken wel degelijk naar hoe we de maatschappij kunnen meenemen? Want ik denk dat, als we het over een andere wereld en een betere wereld hebben, circulaire-economie daar een zeer belangrijk thema in is en daar wil ik ook graag de komende tijd aandacht aan geven. Tegelijkertijd, maar dan stop ik ook echt voorzitter, tegelijkertijd zie ik wel eens bij 'Ik Ben Drents Ondernemer' waar

er vraag naar is. Dan staat de circulaire-economie nog niet in de top, zeg ik dan maar even. Dan gaat het toch weer over innovatie, export en dat soort zaken. En aan het eind van de rit doen we het natuurlijk wel voor die bedrijven. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met gedeputeerde Jumelet.

De heer Post: Voorzitter.

De voorzitter: Oh sorry, de heer Post, ChristenUnie.

De heer Post: De hand omhoog, dat was heel vroeger, maar heel goed. Die laatste opmerking mijnheer Brink, 'De bedrijven zijn daar nog niet zo klaar voor', daar zit denk ik nou juist de ambitie die we nodig hebben. En waar wij als ChristenUnie ook om vragen, van ons Provinciale Staten en van Gedeputeerde Staten, om die bedrijven te helpen daar wel klaar voor te maken. Want het is namelijk een groot punt. Ik denk dat we juist winst kunnen halen uit die achterstand wegwerken en daar de innovatiekracht op richten. Hoe staat u daar dan tegenover?

Gedeputeerde Brink: Ik vind het wel een worsteling. Maar we zijn het erover eens, laat dat helder zijn, dat we er veel aan moeten doen om bedrijven mee te nemen, om de slag, om de draai om mee te gaan met die nieuwe opgaven. En nogmaals, circulaire economie, u mag van mij verwachten dat we daar volop gaan inzetten. We zijn op dit moment bezig met een groot project over het schone Noorden. We doen natuurlijk vanuit Chemport vanuit met name de richting Emmen, the biobased economy, doen we veel. Maar tegelijkertijd, als ik een programma van, of als wij een programma hebben vanuit 'Ik Ben Drents Ondernemer, dan staan er wel opgaven in om ondernemers te bereiken. En als men in de achterliggende tijd webinars organiseert of ondernemers probeert te bereiken en men meldt zich niet voor circulaire economie, maar men meldt zich wel voor innovatie of andere onderdelen, dan moeten we natuurlijk gaan kijken hoe we dat gaan repareren en hoe je dat dan wel kunt krijgen. Maar je kunt ze niet verplichten. Dus er zit een spagaat in, waarin ik aan uw kant sta, om te kijken: Hoe gaan we ze zo maximaal mogelijk bereiken en hoe kunnen we zeggen, dwingen is een groot woord, maar hoe kunnen we ze meenemen om toch die route in te gaan? Maar ze moeten zich wel melden. Ze hebben ook een opgave om in ieder geval een aantal bedrijven letterlijk verder te helpen. Dat is even... Dat is het enige dat ik heb willen aangeven. Nou is het ook moeilijk om ondernemers te bereiken de afgelopen periode, maar we zijn zeker in gesprek hoe we dat de komende tijd gaan doen. Ik denk voorzitter... Ik hoop voldoende.

De heer Post: Op dit moment wel, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De worsteling waar u inzit, is voldoende geëtaleerd dacht ik zo. Mijnheer Jumelet, u heeft het woord.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Een paar punten die nog aandacht behoeven, vragen die beantwoord moeten worden. De heer Loof van de Partij van de Arbeid duidde op bladzijde 30, waar het gaat over beveiligersproblematiek BIJ12, een vage tekst, het wordt niet ingevuld als het gaat om financiën. Inmiddels is er een kaderbrief IPO 2022 verschenen. Daar is ook melding gemaakt van wat nodig is om invulling te geven aan beveiliging. En daar is aan de orde dat er in de komende jaren, in ieder geval tot 2026, zo'n beetje € 1,7 miljoen nodig is. Dat is ingeschat, dat is nog exclusief voorstellen voor nieuwbouw van applicaties. Maar dat betekent in ieder geval dat nu bekend is om hoeveel ongeveer het gaat. En voor Drenthe betreft het dan

een percentage van 7,3%. Dat is de informatie op dit moment. Voorzitter, vervolgens de dialoog die op diezelfde pagina een vraag stelt over de Wet open overheid. Wederom eigenlijk een wat versluisend woordgebruik, omdat er nog niet zo heel veel staat, behalve dan dat die wet eraan komt. Er staat zelfs: 'In 2003 zal, zoals het er nu naar uitziet'. Dat is denk ik wel veelzeggend. Maar de informatie is in ieder geval dat, als wij kijken naar wat de provincies dus gezamenlijk vragen naar aanleiding van het voorstel om tot die wet te komen, dat we zeggen met elkaar: We vragen ook middelen van het Rijk, om dat ook in te kunnen voeren. En dan heb ik begrepen dat het gaat om incidenteel € 7,9 miljoen en structureel € 5,4 miljoen. Dat vragen we dus aan het Rijk, om dat ook werkelijk te kunnen doen. En ik vind het een goed voorstel van de heer Pormes, die volgens mij ook zei op dit punt: Het is goed om ook de Staten daarin mee te nemen, wat dat dan ook gaat betekenen. Ik kan me voorstellen dat als wij duidelijk hebben hoe het allemaal zal gaan en het tijdsbestek waarin het gaat, en ook de inhoud goed voor de bril hebben, dat we dat ook goed aan u ter informatie aanbieden. In ieder geval u daar goed over informeren. Voorzitter. Tot slot zijn er ook vragen gesteld over stikstof in zijn algemeenheid. We hebben inderdaad, dat zei collega Bijl net ook, aangegeven dat we misschien wat summier zijn hier en daar met teksten. Maar als het gaat om stikstof zijn we wat uitgebreider, omdat het gaat over welke opgaven er nu allemaal voorbij komen en wat nodig is om binnen IPO-verband, maar zeker ook in dit huis, dat allemaal goed te doen in dat programma. In ieder geval in de stikstof-aanpak, zoals we dat in het Koersdocument hebben vastgesteld met elkaar. En ik stel in ieder geval vast dat die aankoopregeling expliciet wordt genoemd, omdat dat voor onze begroting iets betekent hoe we daarmee omgaan. Dat is u ook bekend, die € 12,4 miljoen wordt ons ter beschikking gesteld, maar dat vraagt ook weer een bepaalde manier van hoe je dat met elkaar verantwoord. Het leidde er in ieder geval toe dat mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren de vraag nog stelde: Hoe kijkt u daar nou naar? En die stelde in ieder geval nog de vraag expliciet over de aankoopregeling. Die zou toch voor natuur zijn. Wat dat betreft zijn er ook steeds ontwikkelingen. Het is een bronmaatregel, het is een generieke maatregel vanuit het Rijk, die wordt ook bekostigd door het Rijk. Die voeren wij voor het Rijk ook uit. U bent laatst nog geïnformeerd over de stand van zaken. Dat is best een heel ingewikkeld traject. Die € 12,4 miljoen is in de eerste tranche. Het was een idee, omdat het Rijk daar zelf over gaat, dat eerst een streep wordt gezet door wat dan aan de orde is, een streep wordt gezet door allerlei vergunningen, en ook de stikstof ten dienste komt, of in ieder geval ten goede komt, aan de natuur. De laatste informatie is dat het Rijk het voornemen heeft om toch een deel van de stikstof, die ruimte, te gebruiken, om dat in het zogenaamde landelijk stikstof registratiesysteem te brengen, om daar de meldingen ook mee te kunnen vergunnen. En dan is het de bedoeling om 30% aan de natuur te doen toekomen. Maar daar is dus de minister zelf voor aan zet.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter.

Gedeputeerde Jumelet: Mevrouw Zuiker.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ik begrijp dus wat u zei ten tijde van het koersdocument, dat die stikstof van de boerderijen voor 100% naar de natuur zou gaan, dat dat vanuit het Rijk nu als het ware niet meer mogelijk is, omdat het in een bank verdwijnt, waardoor de meldingen nu weer gelegaliseerd kunnen worden. Dus de stikstofvermindering, waar de Raad van State zich zo druk over maakt, die hebben we dus helemaal niet in beeld en die is er misschien niet eens. Bent u dat met ons eens?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik heb net verteld dat het Rijk er over gaat. Vervolgens doe ik u melding van hoe het Rijk acteert. Er is een groot probleem met de melders, die hebben allemaal te goeder trouw geacteerd. Die hebben ook hun bedrijf voortgezet, vervolgens is het PAS onverbindend verklaard en zijn ze eigenlijk illegaal geworden. Dat is een onterechte situatie, omdat te goeder trouw is gehandeld, zoals ik zonet zei. Vervolgens heeft het Rijk aangegeven bij de aankoopregeling dat het een bronmaatregel is. In eerste instantie was gedacht dat alles ten goede zou komen aan de natuur. Dat is ons ook op die manier bekendgemaakt. Vervolgens zie je ook dat er ontwikkeling is en die ontwikkeling schets ik u ook. En dan gaat het over 30% van de 100% in dit geval, die dan ten goede komt aan de natuur. En dat is wat het Rijk ons meldt.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter.

De voorzitter: Nog een korte aanvulling mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ik begrijp dat het Rijk dat beslist en dat is dan niet anders. Alleen wat ik nu kan concluderen is dus, dat wij boerderijen opkopen bij de natuur, om die stikstofruimte vervolgens te geven aan de melders. Klopt dat min of meer zo mijnheer Jumelet?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik kan het voor de derde keer zeggen, maar het gaat in ieder geval om 30% voor de natuur. Dat geldt ook voor extern salderen, daar is dat percentage ook aan de orde. En voor het andere deel heeft het Rijk het voornemen om ook de melders te legaliseren en dat is denk ik een hele goede zaak. Voorzitter, dat waren voor nu de vragen en de antwoorden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij nu verder met gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Ik zal even themagewijs een aantal dingen bij langs. Over de Sociale Agenda. Die zit in programma 6, Levendig en sociaal, net als Sport en cultuur, daar heeft de Partij van de Arbeid ook een opmerking over gemaakt. In de opmaak is die bladzijde wel erg leeg, maar dat geldt ook wel voor een aantal andere stukken. Collega Bijl heeft er al wat over gezegd. Maar we lopen natuurlijk goed op stoom en op dit moment hebben wij voor de Sociale Agenda in ieder geval geen financiële wens, dus meer of minder. En we zijn ook voldoende wendbaar binnen het programma. Daar hebben we het eerder vandaag ook over gehad. We hebben eigenlijk de ambities van het college goed door vertaald in de Voorjaarsnota 2020 voor de structurele ambitie. En in de Investeringsagenda hebben we natuurlijk de € 7 miljoen uitgetrokken voor de Sociale Agenda. U wordt ook zeer uitgebreid meegenomen op dit programma. Daar hebben we natuurlijk die hele voortgangsrapportage met u gedeeld. Maar uw opmerking nemen we ter harte en ik zal, zeker als het op deze manier wordt opgemaakt, zorgen dat daar tekst op zit en misschien een leuke foto. Klimaatadaptatie voorzitter. De Partij van de Arbeid geeft inderdaad aan, vorig jaar bij de Voorjaarsnota zijn er vragen over gesteld en hebben wij ook die integrale nota Klimaatadaptatie opgesteld en u aangeboden, waarin we eigenlijk zeggen: Het is een integrale opgave. Dan gebeurt er dus of net nergens iets of we pakken het echt in alle beleidsvelden aan. Die laatste optie hebben we nadrukkelijk gekozen als college. Het staat daar in die nota verwerkt wat we gaan doen overal. Maar er is geen budget voor klimaatadaptatie op dit moment en daarom vragen we daar hier budget voor. De SP vraagt: Wat zijn de concrete zaken? Die staan hier opgenoemd, bulletgewijs, wat gaat er gebeuren? En ik verwijs ook naar die nota die we u eind maart hebben aangeboden. Als het gaat over

indicatoren, de afspraak die we in allerlei bestuursakkoorden hebben vastgelegd: In 2050 is Nederland klimaatadaptief en waterrobuust ingericht. Maar dan moeten we wel integraal aanpakken. Dus die tussendoelen zullen ook in de verschillende beleidsvelden, dus bij mijn eigen portefeuille maar ook van die van de collega's, worden vastgelegd. En klimaatadaptatie, het is echt een kwalitatieve opgave. Je kunt daar niet een percentage aanhangen als een kwantitatief gegeven. Je kunt niet 20% klimaatadaptief zijn. Maar het is zaak om die voortgang goed te bewaken. Daarom hebben we ook afgesproken u jaarlijks hierover te rapporteren in het voorjaar, zodat we eventueel ook nog op tijd zijn voor de Voorjaarsnota, mochten daar aanvullende wensen uitkomen. Alleen het onderdeel 'Veenbodem' zit in het stuk waar het gaat over het Klimaatakkoord. Over de financiën heeft collega Bijl al het een en ander gezegd, omdat het daar ook gaat om klimaatadaptatie en tegelijkertijd ook om het vastleggen van CO₂, dus dat is onderdeel van die onderhandelingen met het Rijk.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Een vraag aan de gedeputeerde: Begrijp ik het goed dat u zegt, eigenlijk had op die pagina misschien moeten staan de verwijzing naar die nota, van dat is wat we doen. Maar los daarvan, mijn vraag aan u: Vindt u dat voldoende of bent u van mening dat daar best iets extra's geboden kan worden?

Gedeputeerde Kuipers: Op het thema klimaatadaptatie bedoelt u? Voorzitter, met de budgetten zoals we die nu hebben gevraagd voor de komende drie jaar, kunnen wij uitvoering geven aan de ambities zoals we die in de nota hebben vastgelegd. Daarin hebben we beschreven: Wat doen we al, waar zijn we, wat hebben we al gedaan, wat hebben we nog aan opgaven, wat kunnen we nog uitwerken? En daarmee komen we bij u terug. En dat zou dus betekenen, dat we in de beleidsvelden moeten zoeken naar hoe passen we klimaatadaptatie daarbij in. En nadrukkelijk doen we die rapportage in het voorjaar, zodat als er uit welk beleidsterrein dan ook voor klimaatadaptatie extra middelen nodig zijn, we u daar bij de Voorjaarsnota ook weer om kunnen vragen. Zo hebben we dat ook beschreven in de nota. Dus het korte antwoord op uw vraag: Ja, we hebben hier voldoende aan. Ik was bij wonen gebleven voorzitter, de PVV vroeg daar ook nadrukkelijk naar. Hoe zit het nou met die 15.000 woningen? In de Woonagenda hebben we afgesproken dat we onder andere met een impulsteam een inzet leveren op 10.000 woningen bestaande plancapaciteit. En voor zover we nu zien, het lukt ons ook echt om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan bouwplannen in de gemeenten, die ook optellen naar die 10.000 woningen. De afspraak is dat we u daarover verantwoording afleggen, ook bij de reguliere verantwoording over de Investeringsagenda. Dus dan zult u dat terugzien. Maar, de autonome ontwikkeling is 15.000 woningen. En dat is meer dan 10.000, nog los gezien van die schaalprong binnen het Deltaprogramma. Dus we hebben 15.000 woningen nodig. Dat betekent dus dat er meer nodig is dan de bestaande plancapaciteit. Dat is ook waarom we het hoofdstuk Gebiedsontwikkeling, collega Brink heeft dat al toegelicht, echt nodig denken te hebben. Uit de verstedelijkingsstrategie die wij maken met de gemeenten blijkt: Er is meer plancapaciteit nodig. En willen we daar ook echt op investeren, dan is er ook inzet vanuit de provincie nodig om die slag te maken. Dus daarom ook het voorstel, om die gebiedsontwikkeling extra in te zetten vanuit de provincie. Want we moeten meer woningen bouwen en zoals in het Delta-plan onderbouwd, kunnen we dat doen in Drenthe, klimaatadaptief en ruimtelijk goed ingepast en slim. Tot slot voorzitter, er zijn een aantal opmerkingen gemaakt over de motie 'Frisse start'.

De Partij van de Arbeid vroeg al: Wat is de voortgang? Omdat we volgende keer... Voor de Staten sturen we u weer een brief over de corona. Daar zat al een mooie passage in. Alles wat ik nu ga zeggen, krijgt u ook op schrift. Maar alle gemeenten hebben inmiddels hun bijdrage aangevraagd. Er wordt doorgaans een regeling gemaakt in hun gemeente om dat open te stellen en in een groot aantal gevallen hebben ze daar cofinanciering op gedaan. Daar hebben we niet om gevraagd, maar ze hebben vrijwillig eigen middelen ingebracht. En dan was er nog even een discussie. De SP zegt: Laten we dat met een jaar verlengen. U komt daar in ieder geval met een voorstel op terug. Mevrouw Meeuwissen vroeg al: Doet u ook nog een evaluatie? Ja, begin september. Als we een goed beeld hebben over waar het aan wordt besteed, doen we samen met de gemeenten een evaluatie. Dus dat vindt begin september plaats. Dat moet dan eventjes netjes worden afgewerkt, maar we zullen u daarover informeren. Dus ongeveer september/begin oktober verwacht ik dat aan u te kunnen sturen. Maar tot nu toe zijn we zeer tevreden hoe dit in samenwerking met de gemeenten is opgepakt. Dat was het denk ik voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. En dan de laatste gedeputeerde in de rij, de heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel voorzitter. Ik denk twee thema's: Personeel en Klimaat/Energie. Personeel. Mijnheer Loof, u vroeg: Hebben we genoeg menskracht in huis om dit allemaal te verstouwen? Dat gaat inderdaad maar net aan. We kennen allemaal het Cebeon-rapport nog van een aantal jaren geleden. Daar is niet veel in veranderd, moet ik eerlijk zeggen, behalve dat we nu natuurlijk een gekke periode achter de rug hebben allemaal met de hele Covid. Dus dat blijft best wel lastig. En dat betekent dus ook, dat wanneer we voor extra uitgaven komen te staan, we moeten kijken hoe we die kunnen dekken. Mijn collega Bijl is streng en rechtvaardig. Dus die zegt: Als je ergens extra geld voor nodig hebt, waar ga je het dan vandaan halen? Dus het is niet zo dat we over budgettering hebben en dan dingen gaan bedenken. Nee, andersom. We zagen dat met de loonontwikkeling aankomen, we zagen dat met dat verlofstuwmeer aankomen. Dus dan is gekeken op welke manier kunnen we dat dekken. En hoe we dat precies ingeschat hebben, die 50% mijnheer Zuur? Dat is gewoon een inschatting. We hebben een beetje gekeken, van wat is er nu aan verlofstuwmeren, dus daar zit inderdaad geen exacte wetenschap onder. Laat ik het zo maar zeggen. Mevrouw Dijkers, u wou gelijk al...

De voorzitter: Oh sorry, ik zie een interruptie van de heer Zuur, CDA.

De heer Zuur: Dank u wel voorzitter. Ik vroeg me even... , daarom wilde ik uw antwoord even afwachten, ik vroeg me af: Is het nu een reserve of een voorziening? Want beide termen worden gebruikt in de uitleg op bladzijde 34.

De voorzitter: De heer Bijl heeft daar verstand van.

Gedeputeerde Bijl: Ik ga voor de reserve.

De heer Zuur: Dan wil ik wel vragen om dat in het vervolg, ook in navolging van wat we in december aan financieel beleid hebben vastgesteld, om daar eenduidig over te zijn in de stukken. Want nu worden beide begrippen hier door elkaar gebruikt. We hebben er toen ook een discussie over gehad: Wat is het verschil? Dat begint met het eenduidig gebruik in de stukken. Dank u wel.

Gedeputeerde Stelpstra: Helder nou. Mevrouw Dijkers, ik hoor, er zijn niet zo veel mensen in huis, het applaus al opgaan voor de loonsverhoging. Zo werkt het niet, het is een inschatting en

we houden ons gewoon netjes binnen de cao- onderhandelingen. Dan ga ik even naar het Klimaatakkoord energie. Het Klimaatakkoord is voor ons allemaal. Wat betreft de energiekant: Dat is allemaal vastgelegd in de Energietransitie Agenda en andere agenda's die u kent. We hebben net de RES besproken. Dus daar heb ik niet zoveel aan toe te voegen. Meneer Pormes, u zegt: Het is ook een sociale transitie. Dat klopt. En of wij een kredietfonds willen instellen voor de groep met lagere inkomens. Nee, dat gaan we niet doen. U weet dat we die discussie nog steeds voeren over hoe kunnen we nou echt die energiearmoede tegengaan? Daar komen we nog met u over te spreken, heb ik laatst nog toegezegd in een bijeenkomst. En tegelijkertijd stellen wij wel voor om de duurzaamheidsleningen te verlengen voor de jaren 2022 en 2023. En dan tot slot. Mijnheer Uppelschoten, u had het over demagogie enzovoort. Ik las pagina 21 eens na, waar twee zinnen in staan. Ik kon dat er weinig uithalen, maar misschien is dat meer een algemene opmerking over energietransitie. Van demagogie heb ik niet zoveel verstand. Er zijn anderen die dat beter kunnen.

De heer Pormes: Voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Bijl eerst even en daarna mijnheer Pormes.

Gedeputeerde Bijl: Sorry, ik had nog even een aanvulling op het antwoord van de heer Stelpstra, maar als de heer Pormes en een interruptie heeft....

De voorzitter: Ik was zo onder de indruk van wat er links van mij gebeurde. Het woord is aan de heer Pormes.

De heer Pormes: Voorzitter. Dit kredietfonds is met name bedoeld voor huiseigenaren met een kleine portemonnee. Die worden op dit moment niet ontzien. Vandaar ook het verzoek.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: We kennen die duurzaamheidslening en die is al erg ruim, ook wat aan deelname mogelijk is. Volgens mij... Er wordt zeer veel gebruik van gemaakt, dat is ook de reden waarom we voorstellen om hem te verlengen. Dus ik denk dat dat eigenlijk is wat tegemoet komt aan wat u zou willen.

De voorzitter: Dank u wel en dan de aanvulling van gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik wachtte even of mijn collega van Europese aangelegenheden de onderbouwing voor de cofinanciering voor de EU nog nader zou duiden. De vreugde over de ruime bijdrage die we krijgen uit Europa gaat altijd gepaard met daarna het huiswerk van hoe gaan we de cofinanciering regelen? Nou, we hebben daar een reserve voor en als je in één keer het bedrag aan cofinanciering, dat we de komende acht jaar verwachten te moeten doen, zou ik willen afdekken. En dan ben je driekwart van je financieringsreserve onmogelijk kwijt. Dus we hebben gezegd in het college, dat doen we niet op die manier. We hebben een jaarlijkse bijdrage van € 2 miljoen aan die cofinancieringsreserve. Wat ons betreft blijft dat een aantal jaren doorlopen. Op die manier ga je gedurende de programmaperiode ook de cofinanciering voor een deel afdekken. Daar komen we, zoals nu het inzicht is, op tekort. Dat kan daar mogelijk misschien een kleine € 10 miljoen zijn. Dat is ook een beetje afhankelijk van hoe het gaat. Dus vandaar ons voorstel om aan het begin de spaarpot extra te vullen met € 5 miljoen en dan in de

loop van die periode van acht jaar te kijken, moeten er nog nadere aanvullingen gebeuren. Dat is de onderbouwing van de cofinancieringsreserve Europese middelen.

De voorzitter: De heer Zuur, CDA.

De heer Zuur: Dank u wel. Dank aan de gedeputeerde voor die reactie, want inderdaad, die vraag stond nog open bij mij. Daarmee gaat u dus wel verder gedeputeerde dan 2023, zoals u eerder vanochtend zei, om te putten uit de financieringsreserve. Begrijp ik dat goed? Dank u wel voorzitter.

Gedeputeerde Bijl: Dat is het voorstel van het college. Als u het besluit, dan gaat u verder. Maar als u zich ook openstelt om in die hele periode bedragen te ontvangen van Europa, dan ontkomt u er niet aan dan wat verder in de tijd te kijken. Maar we hebben nu ook al structureel € 2 miljoen per jaar in de begroting zitten, dus in die zin is dat geen extra beslag op de vrije ruimte.

De voorzitter: Dank u wel. Dan stel ik vast dat u in eerste termijn allemaal voldoende ruimte heeft gehad. Of nog een hele dringende hand? De heer Post.

De heer Post: Dat zou ook tweede termijn kunnen zijn, maar...

De voorzitter: Ik wil proberen een tweede termijn te voorkomen, omdat dit stuk toch als een B-stuk doorgaat naar PS en we elkaar dan nog weer spreken. Dus ik stel voor alleen hele dringende zaken nu nog op te roepen. En ik zag een hand bij mijnheer Post en bij mijnheer Pormes. Ook bij mijnheer Loof. Nog anderen? Mijnheer Uppelschoten. Dan laten we het daarbij en dan gaan we eerst naar meneer Post.

De heer Post: Dank u wel voorzitter. Misschien is het mijn onervarenheid, dan had ik het als een vraag moeten stellen, maar ik begreep toch wel wat adhesiebetuiging bij mijn opmerking, dat wij met name de besluitpunten 6 en 7 beschouwen als richtinggevend en daarmee graag met een amendement zouden willen komen. Maar als GS dat ook vinden, zouden we dat heel graag samen doen. Bij het voorstel 5 stellen wij eigenlijk voor om die Voorjaarsnota toch wel een beetje meer ambitie te geven. Daar komen we wel met een motie voor. Ik hoorde de heer Bijl iets zeggen over grote zakken met geld om naar de maan te gaan. Nou, dat hoeven we denk ik niet in Drenthe. Maar zo'n ambitieus doel waar heel Drenthe achter zou kunnen staan, dat zouden we toch wel heel erg fijn vinden om eens te kijken of we dat samen kunnen maken.

De voorzitter: Mijnheer Pormes

De heer Pormes: Voorzitter, het is niet altijd zo dat we een dringende vraag hebben, maar het gaat met name om vragen die niet beantwoord zijn in de eerste termijn en daarvoor gebruik dit. Draagvlak is van ongelooflijk groot belang en dat is niet alleen maar de bedoeling om de kloof tussen burger en politiek te verkleinen. Vandaar ook, dat ik heel nadrukkelijk gevraagd heb... Het antwoord wordt gegeven door TU-Delft. Die heeft onlangs een uitstekende methode aangeboden aan Ed Nijpels, de voorzitter van dit Klimaatakkoord. Mijn vraag was: Heeft u daar kennis van genomen? Als u daar geen kennis van heeft genomen, wilt u dat alsnog doen? Want dan komen we erop terug tijdens de PS. En ik zou ook mijn collega's willen vragen om daar kennis van te nemen. Het is echt een uitstekende methode om alle problemen met betrekking tot draagvlak op te lossen.

De voorzitter: Een vraag van mijnheer Loof nog.

De heer Loof: Geen vraag voorzitter, maar het leek mij toch wel een beetje een gebruik om bij een onderwerp als dit, ook even een tweede termijn netjes af te handelen. Want ik verwacht dat we in PS een iets andere discussie gaan voeren dan we nu voeren. Dus ik heb een paar opmerkingen. De eerste is, dat ik constateer dat er goed naar de Partij van de Arbeid is geluisterd, want er is overal op ingegaan. Dank daarvoor. Op het moment dat je aangeeft, en wij waren niet de enige fractie maar er waren een aantal andere ook, dat er misschien wel wat schort aan de ambitie, dan schiet het college recht op. En dan zie je een bevlogen reactie van de kant van in ieder geval gedeputeerde Bijl, waar het dan allemaal aan ligt. En dat stelt ons wel heel erg gerust moet ik zeggen. Daar ben ik wel heel erg blij mee om te horen. Ten aanzien van die passage die er niet in stond onder programma 6, mijnheer Kuijpers, schrijf het de volgende keer toch maar gewoon op. Het is wel degelijk van belang om ons vergezichten voor te schotelen van waar we mee bezig zijn, zeker als het gaat om dit belangrijke programma. En inderdaad, lay-out technisch zag het er niet uit, maar we missen daar gewoon een stukje tekst. We schrijven: Doe het maar gewoon en dan bepalen wij wel of wij te veel lezen of misschien te weinig. Eén vraag is volgens mij niet beantwoord. Dat ging even over, er was een vraag in de richting van gedeputeerde Bijl over de frisse start voor cultuur. Daar had u een opmerking over in het magazine dat ik heb aangehaald, het cultuurmagazine. En daar zou ik graag nog een beschouwing willen, antwoord op willen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel en dan had mijnheer Uppelschoten zich gemeld.

De heer Uppelschoten: Ook in de tweede termijn. GS hebben ook de verantwoordelijkheid dat wij hier een publiek en politiek debat voeren. En ik vind dit stuk te veel een managementstuk. Een managementstuk, we regelen het, we fiksken het. Dat is heel optimistisch, maar wat ik mis, zeker voor een publiek debat, is dat ook dilemma's worden aangegeven, of keuzes waar GS zelf mee worstelen. En dat dan eigenlijk aan PS gevraagd wordt: Wat vinden jullie van dit dilemma of wat vinden jullie van deze keuze? En dat we hier dan een publiek politiek debat kunnen voeren over waar we naartoe gaan. Dus, de heer Kuiper gaf net ook aan: Wij vinden de woningbouw heel belangrijk. We doen een heel groot programma: 10.000 woningen. Maar helaas, wij moeten er 15.000 hebben. Wat moeten we nou nog doen, of wat is het probleem, dat we die 15.000 niet halen? En welke keuzes moeten we dan maken? Dat wil ik eigenlijk ook in een Voorjaarsnota terugvinden. Maar op andere gebieden, zodat er gemakkelijker met GS, maar ook over jullie zorgen, ik neem aan dat jullie ook zorgen hebben en dat jullie ook voor moeilijke keuzes staan, dat we daarover kunnen praten. Want dat is het politieke debat dat we moeten hebben. Ik vind het nu te glad. Dat was mijn opmerking.

De voorzitter: We doen 7 juli op dit punt nog wat aanvullends, schat ik zo in. Ik wil nu toch even vragen: Zijn er nog spijtoptanten die zich ook willen melden? Want dan nemen we dat in een keer mee? Ik zie mevrouw Dingen.

Mevrouw Dingen: Ja, ik zie een kans. Het is een nabrander in de richting van mijnheer Kuiper. Er worden bewonersinitiatieven in Drenthe ontplooid op het gebied van nieuwe woonvormen. En daar stelt u zich heel receptief op als in. Er wordt gemonitord op de kwaliteit van de kennisuitwisseling met de gemeenten en de initiatieven. Misschien kunnen we daar iets actiever in zijn, in nieuwe woonvormen in Drenthe. Dubbele bewoning bijvoorbeeld, hoe zit dat, misschien is daar onderzoek naar mogelijk? Een kans misschien. Dank voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel en zijn er nog meer opmerkingen? Dan maak ik nu even ter afsluiting van dit agendapunt nog een rondje langs het college. Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Concrete vraag van de heer Post of het college enthousiast is over zijn aankondiging van een amendement op de punten 6 en 7. Het antwoord is: Nee, omdat daar ook onderdelen in zitten die we al dit jaar oppakken of op willen pakken. Dat is ons voorstel, dus daar hebben we toch echt dekking voor nodig. Ik heb net ook al even aangegeven als het gaat om de Europese middelen, dat het ook goed is, want dat zijn geen dingen die we eventjes zomaar bedenken. Dat zijn langjarige zaken waar je ook met partners van tevoren commitment moet zoeken. En er moet ook zicht zijn op de cofinancieringsruimte, die we als provincie Drenthe kunnen hebben. Dus er zit wel wat aan vast. Kijk, ik heb al gezegd, twee essentiële zaken die aan de orde zijn. Dat is de kaderstelling, maar dat is aan u om te zeggen: Wij willen wel of niet met uw middelen aan de slag en daar ook centen bijleggen. En dat is dus het bruggetje naar het budgetrecht van de Staten om dat te doen. Dus als u mij vraagt: Is het college daar enthousiast over? Dan is het antwoord: Nee, en dat onderbouw ik. Dus het is denk ik goed, om te kijken wat eventueel de consequenties zouden zijn voor de inhoud van het beleid van zo'n amendement. Dus dat is denk ik goed om nog even naar te kijken. Dat geef ik u in overweging mee. Als het gaat om, nog een keer dan maar, om ambities en dergelijke. We hebben ook heel veel aan de orde bij afzonderlijke stukken. We hebben net, dan kijk ik even naar de heer Steenberg, want u vroeg ook nog even naar OV en Covid. We hebben natuurlijk afzonderlijk een aantal keren met u gesproken over de gevolgen van Covid en het OV. Het is een enorme ambitie om met de huidige aantallen mensen, en zeker een paar maanden terug, om 95% van de dienstregeling in de lucht te houden en dat ook betaalbaar te houden. Dat is dan niet de meest revolutionaire actie die je misschien onderneemt. Maar onder deze omstandigheden dit nog te kunnen blijven doen, en met name ook het platteland te kunnen bedienen, want dat is nadrukkelijk onze ambitie, is best wel een uitdaging. En gelukkig gaat het de goede kant op, ook met inzet van het Rijk, ook hier weer echt van belang. Dus we kunnen die ambitie voor dit jaar en volgend jaar wel wat naar boven bijstellen, dat we weer langzamerhand naar die 100% toe gaan. Dat geldt eigenlijk ook voor de cultuur, hoe heb ik dat kunnen vergeten. Afgelopen weekend zijn weer de eerste, nee, het weekend ervoor... In Midden-Drenthe, de afsluiting van het Cultureel Jaar, hadden we zowaar weer een voorstelling in de prachtige Stephanuskerk. Voor het eerst zie je dan weer mensen bij elkaar. En hoewel het dan kleinschalig begint, het is heel belangrijk dat het gebeurt. Dus we zijn ook voornemens om middelen beschikbaar te stellen voor met name culturele ondernemers, ZZP'ers, om de komende tijd een aanvraag bij ons te kunnen doen tot maximaal € 2500 om weer dingen op te starten. Hetzelfde geldt voor musea. Wat ons betreft krijgen de gemeenten ook nog een klein budget om dingen weer te kunnen opstarten. Het is heel belangrijk dat dat weer gebeurt. Daar zullen we u zeer binnenkort over informeren. Ik heb daar, ik zeg het uit mijn hoofd, 25 juni ook met de VDG overleg over, het kan ook 24 juni zijn, maar dan komen we daarop bij u terug. Dit even wat de tweede ronde betreft. Misschien in zijn algemeenheid, de heer Uppelschoten zegt: Wat ik mis, is meer het algemene debat over de dilemma's. Ik denk dat dit in ieder geval een handvat is om dat debat te gaan voeren dan 7 juli in de Staten. Want dan kunt u uw algemene beschouwingen houden en dan kunnen wij daarop reageren. Maar ik denk dat er zo'n beetje elke maand hier wel in een of andere beleidsnota van ons een belangrijk item aan de orde komt, inclusief vraagpunten en dilemma's. En als u zegt: Spaar dat op voor twee keer in het jaar, de Voorjaarsnota en de Begroting, daar zou ik niet voor kiezen. Dus zomaar even voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan voor mijnheer Brink niets? Mijnheer Jumelet ook niet. Mijnheer Kuijpers nog?

Gedeputeerde Kuipers: Ja, dank u wel voorzitter. Als het gaat over wonen, in de richting van mijnheer Uppelschoten. We hebben natuurlijk met de Woonagenda een nieuwe rol gekozen voor de provincie, waarbij we de gemeenten helpen om bij de bestaande plancapaciteit van plan naar woning te komen. En dan hebben we nog een tekort van zo'n 5000 woningen die daar niet inpassen, maar wel in de autonome ontwikkelingsvraag zitten. Maar ook daar zijn de gemeenten in eerste aanleg verantwoordelijk voor dat realiseren. En met de gebiedsontwikkeling zoals die hier nu in zit, het gaat om ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling breed, maar wonen is daar wel echt een belangrijk thema in, kiezen we ervoor om de gemeente ook daarbij te ondersteunen, om te zorgen dat die woningen er komen. Dus er is niet zozeer sprake van een dilemma aan de kant van de provincie. Alleen, óf laten we de gemeenten dat zelf regelen, maar wij zien dat dat dan misschien niet snel genoeg gaat om aan de vraag te voldoen, óf kiezen we ervoor een rol te pakken? Dan heb ik de het dilemma toch even iets voor u geëxpliciteerd. En in de richting van mevrouw Dingen. Het thema, als het gaat om nieuwe woonvormen, wonen om zorgcombinaties, zit heel actief in de Woonagenda en in de Sociale Agenda. Dat wordt ook gezamenlijk opgepakt, want van initiatief tot stenen moet dat in een vloeiende beweging doorgaan. We hebben onlangs ook een eerste subsidie aan een initiatief verleend, dat zat toen in de besluitenlijst. We kijken naar, dat zal na het reces gebeuren, of we daar structureel een subsidie-regeling en mogelijk ook een revolverend instrument, een lening, aan kunnen koppelen. Dat wordt nu uitgewerkt, maar zodra dat klaar is binnen de kaders van de Woonagenda en de Sociale Agenda, zullen we u daar ook over informeren. Maar dit is nou een thema, u ziet dit als kans, dat zien wij ook en dat is actief opgepakt vanuit beide agenda's. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel en dan de heer Stelpstra nog.

Gedeputeerde Stelpstra: In de richting van de heer Pormes die het begrip 'draagvlak' naar voren bracht. We hebben afgelopen maand 2 keer 5 uur vergaderd over een Statenstuk waar het woord draagvlak meerdere malen naar voren is gekomen. Volgens mij hebben we daar de afspraak gemaakt, dat we in de RES-evaluatie zouden kijken wat we daarmee kunnen. Maar ik heb ook de handschoen naar u zelf teruggeworpen, van, misschien is het ook goed dat vanuit de Staten zelf die discussie wordt gevoerd, wat is dan draagvlak, om in ieder geval het van containerbegrip tot een meer expliciet begrip te maken. Dus, volgens mij komt dat nog genoeg voorbij de komende periode.

De heer Pormes: Voorzitter. De vraag was heel simpel: Er is een nieuwe methode, die is pas vorige week overhandigd aan de heer Nijpels en mijn vraag is slechts van: Wilt u daar kennis van nemen? Zodat, als we daar met elkaar in debat gaan, het dan gelijk speelveld is.

Gedeputeerde Stelpstra: We hebben straks een paar weken reces, dus dan kan ik daar zeker kennis van nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is dan ondertussen toch het einde van de tweede termijn geworden en dan gaat dit stuk door als B-stuk naar de Statenvergadering van 7 juli 2021.

8. Kompasplein Wildlands; Statenstuk 2021-6

De voorzitter: Ik stel voor dat wij Agendapunt 8 nu gaan behandelen. Als er geen bezwaren tegen zijn dan doen we dat nu. En dan meld ik alvast dat Agendapunt 9 zal beginnen om 13.00

uur. En dat betekent dat uw lunchpauze het verschil is tussen de eindtijd van dit agendapunt en 13.00 uur. Dus als u het volhoudt tot 12.55 uur heeft u nog 5 minuten om te lunchen. Daar wil ik wel streng in zijn.

Mevrouw Kleine Deters: Maar voorzitter, mogen we nu even 5 minuten schorsen om het geloop te voorkomen?

De voorzitter: Als u dat wilt dan kan dat uiteraard. Dan geef ik nu een schorsing tot 11.45 uur.

De voorzitter: Dames en heren. We gaan weer verder. Aan de orde Agendapunt 8. Dames en heren, order, order. Agendapunt 8. U wordt gevraagd in te stemmen met het verlenen van een subsidie van € 625.000 aan Wildlands voor de aanpak van het Kompasplein. Ik zou het graag direct in stemming willen brengen, maar dat kan hier niet. Dus we kunnen er nog over praten. U krijgt maximaal twee minuten per fractie en ik geef als eerste het woord aan de fractie van de Partij van de Arbeid. Als ik de fractie naam noem, dan zie ik nu mevrouw Roggen, die gaat daarover praten. U heeft het woord.

Mevrouw Roggen: Dank u voorzitter. De eerste gedachte die bij je op kan komen als je dit voorstel onder ogen krijgt, is er eentje van voortschrijdend inzicht. Althans, bij mij was dit het geval. Want bij het binnenkomen van Wildlands stonden mensen om mij heen, en ook ik, wat verloren te kijken en wisten niet goed waar te beginnen. Gelukkig wordt er nu een schets gepresenteerd waarbij het Kompasplein naar de entree in het park de bezoeker beter de weg wijst en aan de hand meeneemt naar de diverse belevingswerelden. Kortom een prettig verblijf voor de vele bezoekers die Wildlands ongetwijfeld weer zal trekken als de poorten weer helemaal open mogen gaan. Voorzitter, mijn fractie is content met de plannen die er nu voor de entreeverandering van het Kompasplein liggen. Ik maak van de gelegenheid gebruik om Wildlands en RTV Drenthe te complimenteren met de voorspelling van de uitslag door de otters van de wedstrijden van het Nederlands elftal. Drie keer winstvoorspelling. Volgens de landelijke media hebben we er een orakel bij in Drenthe. Ik zat in ieder geval met een gerust gevoel in de Arena de afgelopen week. Voorzitter, tot slot. Wat ons betreft kan het dus een A-stuk worden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de fractie van de Partij voor de Dieren. Woordvoering mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Voorzitter dank u wel. Het gebruik van wilde dieren voor economisch gewin zoals in het Statenstuk staat, stuit de Partij voor de Dieren natuurlijk tegen de borst. Het argument van educatie en instandhouding van soorten is allang achterhaald. Daar zijn wij kritisch op, want wat is het belang voor de dieren? Wij zijn voor opvang van wilde dieren die door allerlei redenen niet terug in hun natuurlijke habitat gebracht kunnen worden. Het welzijn van het dieren moet daarbij voorop staan en het dier moet zijn natuurlijk gedrag zoveel mogelijk kunnen vertonen. Dit laatste is in de dierentuin in de huidige opzet niet mogelijk, waardoor het argument van educatie dan ook niet houdbaar is. De gedeputeerde vermeldt in het Statenstuk dat de subsidie verleend kan worden op grond van artikel 53: Steun voor cultuur en instandhouding van erfgoed. Kan de gedeputeerde uitleggen waarom Wildlands cultuur is en waarom het instandhouding van het erfgoed is? Bovendien zien we dat Wildlands in de huidige vorm ook eigenlijk niet rendabel te krijgen is en dat er steeds weer veel geld bij moet. Ook staat er dat de investering geen uitstel duldt. Dat is nogal dwingend gesteld, want het is ons niet echt helemaal duidelijk of de investering het geld wel waard is, zeker niet voor de dieren die als entertainment die-

nen. De Partij voor de Dieren vindt het toekennen van een subsidie voor Wildlands alleen verdedigbaar als het park een nieuwe functie krijgt in de vorm van opvang en stopt met het fokken van dieren. Aangezien dat niet aan de orde is, zullen wij niet voor stemmen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de fractie van de VVD. Mevrouw Udinga.

Mevrouw Udinga: Dank u wel voorzitter. Hoe kun je meer bezoekers trekken, meer inkomsten genereren en een betere beleving bieden? Dat is de vraag waar de directie van Wildlands zich ongetwijfeld over heeft gebogen tijdens de coronacrisis. Het resultaat van deze bedenkingen ligt nu voor ons als voorstel om ruim € 600.000 bij te dragen aan herinrichting van het entreeplein. Het bedrag is onder meer bedoeld om het Kompasplein attractiever, klimaatbestendig en duurzamer in te richten. Volgens het voorstel zal de fotokiosk verdwijnen en dat lijkt ons een goed idee anno 2020, waarin iedere Nederlander wel over een mobiel of een smartphone met camera beschikt. Wat ervoor terugkomt zijn dieren, natuur, horeca en levendigheid, en dat spreekt ons enorm aan. Zodra je de drempel van Wildlands over bent, moet je je in een andere wereld wanen. We begrijpen dat het werk na de zomer aanvangt en dat het begin 2022 gereed zal zijn. Misschien is dát ook een mooi moment om als Staten weer eens een kijkje voor en achter de schermen te nemen, om te kijken wat er met ons geïnvesteerde geld is gebeurd. Wat ons betreft is dit dus een A-stuk. En we hopen dat het nieuwe plein tot een betere omzet en meer bezoekers zal leiden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan de fractie van Sterk Lokaal. Wie o wie? De heer Steenberg.

De heer Steenberg: Voorzitter dank u wel. GS vraagt om een subsidie van € 625.000 om het Kompasplein van Wildlands aan te passen. Sterk Lokaal staat daar positief in. Wildlands ontwikkelt zich positief en kan zonder steun de noodzakelijke aanpassing van het Kompasplein niet uitvoeren. We zien dit als een laatste aanpassing van Wildlands om het gezond te maken. Wij zien deze aanpassing ook als een herstel van een fout die bij de bouw van Wildlands is gemaakt, door meer attractiepark te zijn dan dierentuin. Ik denk dat daarmee dit wordt hersteld en wel op een goede manier. Wildlands nog een stuk aantrekkelijker maken, meer publiek trekken en op die manier het ook financieel gezond te houden. Wat ons betreft wordt het ook een A-stuk. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de CDA- fractie, Mevrouw Mentink.

Mevrouw Mentink: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, de provincie is voornemens een bedrag van € 625.000 beschikbaar te stellen aan Wildlands, om daarmee de zichtbaarheid te vergroten en meer aan te sluiten op de omgeving. Het moet gezegd, het huidige Kompasplein is al een verademing in vergelijking met de situatie in het verleden. Het Kompasplein is niet alleen een mooie en belangrijke entree voor de bezoekers, maar ook belangrijk voor de inwoners van Drenthe en voor het aanzien van Emmen. De belevingswereld moet direct bij de bezoeker binnenkomen. Ik stel me zo voor als bij Jurassic Park. Grote poorten, geluiden van wilde dieren, popcorn in de ene hoek, koffie en thee en limonade in de andere hoek. En tandenknarsend van spanning loop je door, want je bent benieuwd wat er komt en daar is de beleving. Voorzitter, alle gekheid op een stokstaartje. Er wordt een bedrag van € 625.000 gevraagd. € 325.000 uit de Investeringsagenda en € 300.000 uit de stelpost coronamaatregelen. Het laatste voorzitter, vragen wij ons af: Waarom uit deze stelpost? De investering is een onderdeel van het businessplan. En je zou deze stelpost ook anders kunnen definiëren dan vanuit de Investeringsagenda beschikbaar te stellen. Kan de gedeputeerde deze financieringskeuze wat meer toelichten? Voorzitter, de CDA-fractie

hoopt dat Wildlands met al haar werknemers en vrijwilligers een mooi Kompasplein kan realiseren en dat het bezoekersaantal stijgende blijft en het net zo een hype wordt als Jurassic Park.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de fractie van D66. Mijnheer, mevrouw, mijnheer? Mevrouw. Mevrouw Dingen.

Mevrouw Dingen: Dank voorzitter. D66 is positief over die aanpassing van het Kompasplein, die zorgt voor vergroening, een bijdrage levert aan het klimaatadaptief vermogen van het dierenpark door stenen te vervangen door beplanting, de aanleg van waterpartijen. Het plein wordt door de verbetering een logische en gethematiseerde entree naar de drie themagebieden van Wildlands. Op deze manier is het park echt af, lees ik in de media, en doet het in niets onder voor andere topparken in Nederland. Het belang van Wildlands voor de gehele provincie Drenthe is groot, vanuit zowel economisch als maatschappelijk perspectief. Niet alleen zorgen de bezoekers voor veel bestedingen, dat doen ze vervolgens ook in de regio. Daarnaast schept het park werkgelegenheid, profiteren toeleveranciers voor goederen en aanbieders van diensten van het park. Wildlands fungeert als spil binnen het toerisme en recreatie in de regio, de grootste publiekstrekker van Drenthe. Deze week mag Nederland eindelijk weer van het slot. Het bezoekersaantal bij Wildlands zal hopelijk nu al toenemen. Nog even ten overvloede, wij steunen deze subsidieaanvraag van Wildlands. Dank voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan verder met de SP-fractie. Ik zie mijnheer Van der Meijden.

De heer Van der Meijden: Dank u voorzitter. Wij hopen dat deze subsidie een bijdrage levert in het verkrijgen van zwarte cijfers bij Wildlands. Wij kunnen dan ook instemmen met het voorstel. Wat betreft ons ook een A-stuk.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage, dan mag de microfoon weer uit en dan gaan verder met de fractie van GroenLinks. Wie o wie?

De heer Nijmeijer: Ja voorzitter, dat mag ik zijn. Mijnheer Nijmeijer. Voorzitter, u vraagt ons in te stemmen met het verlenen van een subsidie van € 625.000 aan Wildlands voor de aanpak van het Kompasplein. Het college heeft ons over dit voornemen op een eerder tijdstip al geïnformeerd en wij hebben in principe ook geen bezwaren tegen deze bijdrage. Maar u kent ons, we willen toch ook nog een aantal opmerkingen plaatsen. Wildlands heeft in de afgelopen jaren in vergelijking met andere recreatieondernemers in Drenthe altijd al een uitzonderlijke positie ingenomen. Enerzijds ook omdat het voor Drenthe een toeristische trekker van formaat is en een prominente plek inneemt in de grootste plaats van Drenthe. Anderzijds, omdat het ook met veel overheidssteun is gerealiseerd en in stand wordt gehouden. Dat vraagt ook een blijvende kritische blik naar de rol van de overheid, zeker ook in relatie tot andere recreatieondernemers in de provincie. Uiteraard profiteert de gehele sector van een goed florerend Wildlands. Oh, nu zeg ik het goed. Hoort u dat? Deze ingreep, een investering die nu wordt voorgesteld, zal daartoe zeker bijdragen. U geeft in uw argumentatie voor de subsidieverstrekking ook aan, dat de voorgestelde aanpak van het Kompasplein bijdraagt aan vergroening en het klimaatadaptief vermogen van het dierenpark. Dat is een interessante opmerking. Is dit argument, wat ons betreft in ieder geval, voor onze GroenLinksfractie een heel belangrijk argument voor de onderbouwing, is dit nu een valide argument om ook andere ondernemers te stimuleren een bijdrage te vragen in het kader van de klimaatadaptatie? Of is dit nu een mooi voorbeeld van de integrale aanpak van de klimaatadaptatie in bestaande regelingen waarover gedeputeerde Kuipers zojuist sprak in zijn

beantwoording van de Voorjaarsnota? Voorzitter, u heeft onze opmerkingen en bedenkingen gehoord en het is voor ons aanleiding dit stuk als A-stuk naar PS te promoveren.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijmeijer. Dan gaan we verder met de fractie van de PVV. Mijnheer Uppelschoten, nee mevrouw Kort.

Mevrouw Kort: Dank u wel voorzitter. Wildlands, de mooie dierentuin van Emmen en onderdeel van het Atalanta project, waarbij een heel gebied opnieuw is ingericht. De PVV is vanaf het begin al zeer kritisch geweest over dit project en dan met name over de financiële haalbaarheid. Ondanks dat wij daarin nu toch gelijk lijken te krijgen, vinden wij de huidige situatie ongewenst en zeer vervelend. De nieuwe directeur van Emmen Wildlands is een andere koers gaan varen, welke vruchten lijkt af te werpen. En ja, een coronacrisis was daarbij niet ingecalculleerd. Ondanks corona heeft de dierentuin slechts € 1 miljoen verlies gedraaid het afgelopen jaar. Er wordt ons nu gevraagd om € 625.000 subsidie te geven, waarvan € 325.000 uit de Investeringsagenda en € 300.000 uit de corona stelpost maatregelen. Dit allemaal omdat in het businessplan staat dat het Kompasplein veranderd moet worden. In de huidige tijd zullen er heel veel bedrijven zijn die geplande verbouwingen, vernieuwingen of uitbreidingen niet kunnen uitvoeren en moeten uitstellen. Het voelt voor ons niet goed om juist nu aan de subsidievraag van Wildlands te voldoen, mede doordat er waarschijnlijk heel veel andere bedrijven in de toerisme en recreatiebranche zijn, welke broodnodig steun nodig hebben om te overleven. Zouden wij ons zelf niet de vraag moeten stellen: Als het bedrijf deze subsidie niet ontvangt, gaat het dan failliet ja of nee? In het geval van Wildlands zal dit antwoord 'nee' zijn. Wij zijn van mening dat we zeer kritisch moeten zijn met het uitgeven van de gelden uit de Investeringsagenda en de coronagelden, en kunnen daarom niet instemmen met dit verzoek. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de fractie van de ChristenUnie. Ik zie alleen mevrouw Van den Berg, dus dat is gemakkelijk.

Mevrouw Van den Berg: Dat klopt, ik zou hier wat over zeggen voorzitter. Afgelopen week is de ChristenUnie-fractie zelf gaan kijken bij het Kompasplein, om ons zo een goed beeld te vormen van de situatie. Na het zien van het plein en het spreken van een aantal medewerkers kunnen we ons goed voorstellen dat een andere inrichting bijdraagt aan de kwaliteit van het park.

Mevrouw Kleine Deters: Uw collega Pruisscher is ook aangeschoven.

Mevrouw Van den Berg: Oh oké, ik ben niet alleen, ik word geruggesteund door mijn collega Pruisscher. Even kijken, waar was ik? Ik was u aan het vertellen dat wij bij Wildlands geweest waren en dat wij ook daardoor de indruk hebben gekregen, of we ons goed kunnen voorstellen dat een andere inrichting bijdraagt aan de kwaliteit van het park en, niet onbelangrijk, aan de besteding van de bezoekers. Daarover hoeven we wat mijn fractie betreft dus ook geen discussie te voeren. Ook waren we onder de indruk van de wijze waarop Wildlands de coronaperiode is doorgekomen. Dat heeft veel gevraagd van de medewerkers, die onder andere tijdelijk in andere sectoren zijn gaan werken, zoals de zorg. Via deze weg willen we onze complimenten daarvoor uitspreken. Dan naar het voorstel. Wildlands heeft ons gevraagd om een groot deel van de aanleg te subsidiëren. In het voorstel lezen we dat er sprake is van staatssteun. Dit is volgens het stuk geoorloofde steun, maar de ChristenUnie vindt dat we voorzichtig moeten zijn met dergelijke steun en daarbij ook zoveel mogelijk een gelijk speelveld voor alle bedrijven moeten creëren. De ChristenUnie vraagt zich hierbij dan ook af, of een subsidie wel een juist instrument is. Een van de doelen van de aanpassingen van het Kompasplein is immers dat de bestedingen en

de omzet toe gaan nemen. Daarmee zou je kunnen zeggen dat deze investering zichzelf terugverdient. We horen dan ook graag van het college waarom er niet gekozen wordt voor een lening. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. En dan mis ik nog de fractie van JA21, mijnheer Omlo.

De heer Omlo: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, een topattractie in Zuidoost-Drenthe prijkt in de top-drie leukste dagjes uit in Nederland. En ook in Europa wordt Wildlands Emmen zeer goed beoordeeld. Hoe anders was dat vlak na de opening van de vernieuwde dierentuin in 2016. Was het nu een dierentuin, was het nu een pretpark? Waren de dieren wel te zien? Al met al nam het draagvlak bij de inwoners uit de regio af. En waar gezinnen met jonge kinderen ten tijde van de oude dierentuin nog veelal een abonnement afsloten, gebeurde dat na de verhuizing veel minder. Maar ook de bezoekersaantallen vielen de eerste jaren behoorlijk tegen. Een terugloop in het aantal schoolreisjes, doordat de educatieve tentoonstellingen er niet meer waren en er ook bij de aanwezige dieren geen infobordjes stonden. Na een moeizame start en dan ook nog corona, is het des te meer te prijzen dat Wildlands nu weer goed beoordeeld en bezocht wordt. Dankzij het harde werken van alle betrokkenen en een paar goede ingrepen, is er weer een attractie met impact voor de regio en Drenthe. Ons wordt nu gevraagd in te stemmen met de verstrekking van middelen om van het Kompasplein een aantrekkelijker verblijf plein te maken. Met in het achterhoofd de weer toenemende bezoekersaantallen, denken wij van JA21 dat de voorstellen goede verbeteringen kunnen zijn. Door het Kompasplein in te gaan richten met de combinatie horeca en speelplaats voor de kinderen, verwachten we ook weer dat jonge gezinnen abonnementen zullen gaan afsluiten. De vraag is alleen nu wel: Nu subsidiegeld beschikbaar stellen voor investeringen, zijn daarvoor coronasteunmiddelen wel gepast? Wanneer zal Wildlands de investeringen weer zelf kunnen doen? En staat er nog meer op het wensenlijstje van Wildlands? En zou de gedeputeerde iets meer kunnen zeggen over de ontwikkeling van de amendementen in het licht van corona? Ook vernamen wij dat het huidige kompas huisje zal komen te vervallen. Zijn daar nieuwe plannen voor of verdwijnt hij gewoon? Dat was het. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, daarmee einde eerste termijn en is het woord aan gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Dank u voorzitter. Voorzitter, omwille van de tijd ga ik maar gelijk beginnen met het beantwoorden van de vragen, want ik kan natuurlijk aangeven dat mevrouw Udinga het terecht zei: Op het moment dat je een diertuin binnenkomt, moet je je in een andere wereld wanen. En dat is denk ik wel de essentie waar het om draait bij de verandering van het Kompasplein. Volgens mij heeft het CDA heeft daar ook over gezegd en ik denk dat het daar wel omgaat. Voorzitter, dan toch... De Partij voor de Dieren geeft aan alsof ik vind of als wij vinden, dat het erfgoed is. Ik geef alleen maar aan, dat als het gaat om de regelgeving voor een Europese commissie, wordt een dierentuin aangemerkt als erfgoed. En in die zin moet u die zin ook lezen. Want ik denk dat u zich verdiept heb in artikel 53 in de zin van: Waarom kunnen wij die steun verlenen? Maar nogmaals, dat is niet aan ons, maar daar vallen de dierentuinen wel onder. En wij denken dat je wel kunt zeggen dat de dierentuin, of het nu erfgoed is of niet, past en hoort bij Emmen, de dierentuin zoals die nu is, vroeger op de oude plek, nu op de nieuwe plek. En of het cultuur en erfgoed is, dat laat ik aan u over. Maar wij gaan uit van artikel 53, hoe de Europese Commissie dit duidt. Dit als eerste. Verder heb ik kennisgenomen van uw opvatting, die voor ons niet nieuw is, voor mij in ieder geval niet, over hoe u aankijkt tegen de dierentuinen. Tegelijkertijd geef ik aan, dat denk ik deze nieuwe dierentuin het echt wel heel goed doet

voor de dieren. En laat ik het anders formuleren: In uw ogen misschien heel goed probeert te doen voor de dieren. Want ik denk dat het een fantastisch iets is, hoe ze dit hebben opgezet en de ruimte die er is. Een andere vraag voorzitter. Waarom corona? Volgens mij VVD en CDA. Ik heb al aangegeven in het stuk... Maar de dierentuin is al eens eerder bij ons geweest om te komen tot een verzoek van het Kompasplein. Dat was al ver voor corona. Toen waren ze ook voornemens om een deel van de middelen zelf te doen, maar door corona zijn natuurlijk die middelen er niet meer. Men heeft natuurlijk een gat in de begroting. Ik deel uw mening dat door velen gezegd is, dat ze het, gezien na de opening, de heer Omlo eindigde daar net mee, ging het toch wel even wat moeilijker. Hij heeft een moeilijke tijd gehad. Abonnementen bleven achter. Kon men de dieren wel zien? Is het nog wel de dierentuin of is het nou een themapark of wat zou het moeten zijn? Dat waren ook de verhaallijnen die erin centraal stonden. En ik neem aan, dat de huidige directeur weer meer gekozen heeft dat het ook weer een dierentuin genoemd mag worden. Je ziet dat ook die waarderingcijfers weer erg omhoog gaan en dat ze het gewoon goed doen en dat ze het, gezien de huidige corona, gewoon goed gedaan hebben. Maar er zijn grote verliezen geleden. Ondanks, ik weet niet welke fractie dat zei, ik dacht mevrouw Van den Berg, dat ze met medewerkers naar de zorg, dat ze alles getracht hebben om kosten te besparen. Maar ze hebben wel een jas uit moet doen. En die jas, vindt het college terecht, die door corona uitgedaan is, om dat deel vanuit de coronapot bij dit te doen. En als het gaat om wat de heer Uppelschoten, of in ieder geval... sorry mevrouw Kort van de PVV aangaf: Wildlands zal misschien niet omvallen, maar Wildlands zorgt er misschien wel voor dat andere ondernemers niet omvallen. Wildlands is van cruciaal belang, van cruciaal belang voor onze vrijetijdseconomie in onze provincie. Ik zeg maar heel eerlijk, ik denk dat vele gemeenten en vele bedrijven profiteren en mee doen van het succes dat Wildlands is, de bezoekers die daar komen. Ze betalen daar niet voor, maar ik vind het in die zin terecht dat wij met elkaar hier extra aandacht hebben voor dit soort boven- gemeentelijke parken, waar je ook niet helemaal de gemeente Emmen alleen voor kunt laten staan. Die rekt zich uit om dit te doen, dat doen ze goed. Maar let wel, heel provincie Drenthe en nog sterker Groningen, Friesland en Overijssel, profiteren van de mensen die daar wel recreëren op de parken, bij die ondernemers komen, maar ook een dagje of twee dagen Wildlands doen. En ik denk dat het daarom juist is, dat wij oog moeten hebben voor Wildlands en dat we moeten zorgen dat het ook bijdraagt. Dat die andere ondernemers, die kleine mkb-ers, de gewone camping, de horeca, de cafetaria, noem maar op, profiteren van Wildlands. Dat zou u moeten overtuigen om te zeggen van: Ze vallen misschien niet om, maar het verdient wel dat daar een kwaliteitspark staat. Er werd nog iets gezegd door de Christen-Unie over klimaat. Wij hebben in ieder geval gemeend vanuit de achtergrond, vanuit ons coalitieprogramma, maar ik denk ik ook wat hier breed leeft, volgens mij is er een aantal keren vanmorgen klimaatverandering aan de orde geweest, dat deze vergroening, het water terugbrengen, de dieren terugbrengen, de verstening tegen gaan, dat hebben we willen proberen neer te zetten. En dat is mede een argument om te zeggen van, dat zou je toch met elkaar moeten willen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Een kleine correctie, wij hebben niets over klimaat gezegd deze keer. Het had gekund natuurlijk, maar...

Gedeputeerde Brink: Nou, u hebt iets gezegd over vergroening. Niet? Dan heb ik het... Groen-Links, mevrouw.... D66, ja, ja. Sorry ja, klopt ja. Maar het gaat wel om de goede bijdrage denk ik, en ook de discussie die we vanmorgen gevoerd hebben als het gaat om klimaat en vergroening. Het is niet dé reden, maar het is wel een reden die denk ik mooi bij de aanpak past die we

bijvoorbeeld ook voor de binnensteden gekozen hebben, voor de regiosteden. Dat het gaat om het weer compact maken van de steden, als het gaat om minder vierkante meters, maar het gaat er ook om dat we de steden leefbaar houden, klimaatbestendig, vergroening, wateropvang noem maar op. Ik denk dat dat een aantal redenen zijn, die er zijn. Dan moet ik even kijken. D66, nee. GroenLinks, de heer Nijmeijer. Terecht die kritische blik. Maar ik heb al aangegeven, het draagt bij aan de rest van onze vrijetijdseconomie. Maar terecht zegt u ook: daar is al wat geld in gegaan, overheidsgeld, en dan mag en dan moet je zelfs kritisch kijken van: Is dit terecht en goed besteed. Maar dat heeft het college gedaan en daarom komen wij met dit voorstel. Ik heb al iets gezegd richting de PVV. Doelen, door mevrouw Van den Berg ChristenUnie. Waarom geen lening? Ik denk dat we met elkaar kunnen constateren wat ik net zei, dat ze het heel goed gedaan hebben in de huidige coronatijd. Er werd ook nog door iemand gevraagd: Zijn er nog wensen? Ik denk dat in zo'n park het wensenlijstje altijd groter is dan dat je zou kunnen realiseren. Ik denk, als u er geweest bent, dat de huidige directeur of iemand die u rondgeleid heeft, ook heeft laten zien dat er heel veel onderhoud gepleegd is, zelfs in die moeilijke tijd. Ze zijn best iets tegenkomen, dat toch naweeën zijn van de nieuwbouw die er geweest is. Ik heb diep respect voor hoe ze dat gedaan hebben. Maar ik denk ook dat het park nog zeker een aantal wensen heeft. Ik vind dat we daar niet over moeten spreken. Ik denk dat richting dit park een subsidie beter op zijn plaats is. Ze hebben al een aantal leningen. Gemeente Emmen heeft zich uitgerekt om die steun te verlenen, soms om rente even kwijt te schelden. En ik denk dat wij, als je ook ziet welke relatie wij met het park hebben... Bijvoorbeeld, als ik kijk waar is het doel vanuit onze investeringen, vanuit die Investeringsagenda? Dan praten wij zelden over leningen en vanuit die optiek hebben wij gezegd, dan is een subsidie beter op zijn plek. En ik denk ook dat dat terecht is richting het park, maar ook gezien waar wij een Investeringsagenda voor gebruiken en hoe wij de middelen gebruiken.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ik vind het nog niet heel overtuigend voorzitter. Ik kan me voorstellen, we zijn het volgens mij eens dat er wat moet gebeuren en dat we daar hulp aan willen verlenen. Is het middel van lening ook onderzocht om door te rekenen van zou het ook op die manier kunnen? Want dan kunnen we die middelen ook later nog weer op een andere manier inzetten.

Gedeputeerde Brink: Nee, maar omdat ik ook zei, als u kijkt uit welke potjes het komt: corona eenmalige steun, Investeringsagenda eenmalige bijdrage, wij hebben gemeend het daaruit te moeten halen. En nogmaals, als ik kijk naar Wildlands in zijn algemeenheid en naar de financiële situatie die er nu ontstaat na corona, dan gaan ze door een diep dal. Ik denk dat het niet goed zou zijn. Ik weet niet of we ons zelf een dienst bewijzen met hier een lening van te maken, maar ook Wildlands niet om een lening te maken. Maar de essentie is voor mijn gevoel, als je kijkt uit welke potjes wij de middelen halen, zijn het iedere keer eenmalige bijdragen. Dat doen we ook met die andere projecten die we hier uit halen. En als ik u niet kan overtuigen, dan spijt me dat.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg. Tweede.

Mevrouw Van den Berg: Maar ik wil best meekijken, maar u zegt we moeten Wildlands niet nog meer belasten, maar als we een lening, dat kunnen we ook met een laag rentepercentage of wellicht renteloos... Maar in de stukken lees ik dat er een extra omzet van € 160.000 per jaar door dit verhaal komt. Dan is dat toch helemaal niet zo'n gekke gedachte.

Gedeputeerde Brink: Ik denk, alles wat Wildlands zou moeten doen, ze hebben nog wat ideeën over andere dieren toevoegen, alles zal bijdragen hoogstwaarschijnlijk aan een hogere opbrengst. De vraag is even nu: Ze hebben een verlies van een miljoen, als dit nou leidt tot een paar ton extra opbrengst, dan hebben we nog steeds een verlies en wij gaan dan een lening verstreken die niet past. Trouwens nogmaals, bij de potjes waar we het uithalen, maar ze moeten het op termijn toch terugbrengen. Volgens mij moeten we dit, zeg ik maar heel eerlijk, niet doen. Ik denk niet dat het reëel is. We hebben hier weleens vaker iets gezegd, dat je zegt: Hebben we achteraf dat goed gedaan? Hebben we geld verstrekt? Het zou moeten terugkomen en dan komt het niet en dan krijgen we later een hele discussie: Waarom komt het niet, gaat niet goed? Ik denk dat we hier moeten zeggen: Wij dragen bij aan Wildlands, Wildlands draagt bij aan het vrijetijdspand Drenthe. Ze doen het goed, hebben op dit moment onvoldoende middelen. Ik denk dat u allemaal hier, in die zin dank ik ook voor de opmerkingen die gemaakt zijn over de kwaliteit van het plan dat er ligt, dat het bijdraagt aan inderdaad die andere wereld waar je je dan in waant op het moment dat je binnen komt... Ik denk dat het goed is voor Wildlands dat ze uiteindelijk dus wat extra middelen krijgen om op termijn zelf de investeringen weer te kunnen doen. En dat wij dan niet gaan zeggen, dan gaan wij ons geld terughalen. Maar ik denk dat we hier met elkaar... Ik hoop dat ik u kan overtuigen, maar zo staat het college erin en zo zou ik het ook graag doen en zo leggen wij het aan u voor. Voorzitter, rest mij eigenlijk niet anders als, dank voor de steun. Een aantal heeft gezegd hoe goed Wildlands het gedaan heeft. Ik denk dat ook die steun richting personeel en directie van Wildlands in die afgelopen jaren die moeilijk zijn geweest, gegaan is. Want als ze klimmen in die top 10 van attractieparken, dat ze klimmen als het gaat om de waardering die daaruit spreekt... En ik denk dat die waardering ook vanuit deze kant op zijn plek is. Ik dank u voor de steun voorzitter. Ik dacht dat ik alle vragen beantwoord had. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Voor de goede orde even langs alle fracties voor mogelijk een korte tweede termijn. Partij van de Arbeid. denk ik niet. Partij voor de Dieren heeft aangegeven tegen te zijn, ook niet. VVD ook niet, denk ik. Sterk Lokaal. CDA?

Mevrouw Mentink: Nee, voorlopig nog even niet.

De voorzitter: Ja, wat betekent dat? A of B?

Mevrouw Mentink: Nee, geen... A-stuk. Hert wordt een A-stuk, tenminste van onze kant. A-stuk.

De voorzitter: Oké, dan is het helder: D66? Niet. SP niet. GroenLinks ook niet, had ook al A-stuk gezegd. PVV was tegen. Dan de ChristenUnie-fractie afsluitend.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ze waren tegen, maar na zo'n betoog kunnen ze natuurlijk niet meer tegen zijn.

De voorzitter: Ik denk dat ik ze een beetje ken. Mevrouw Kort, wilt u daarop reageren?

Mevrouw Kort: Ja, ik wil wel reageren. Een heel mooi betoog. Het is ook een mooi park en ondanks dat we hiertegen zijn, dragen we het wel een warm hart toe. U moet ook niet vergeten, dat het idee dat uiteindelijk door Wildlands in uitvoering is gebracht om een dier te adopteren, dat dat ook uit de koker van de PVV kwam. Dus, ondanks dat we tegen financiële bijdrage zijn, dragen voor het park wel een warm hart toe.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, we zijn nog niet overtuigd, dus we gaan de komende tijd richting de Statenverkiezingen ons hierop beraden. Dus misschien is het goed om hier dan toch maar een B-stuk van te maken.

De voorzitter: U zei de Statenverkiezingen, maar...

Mevrouw Van den Berg: De Statenvergadering.

De voorzitter: Dus u wilt toch voor een B-stuk. En JA21?

De heer Omlo: Het mag wat ons betreft een A-stuk worden, maar het zal toch een B-stuk worden nu, denk ik.

De voorzitter: Maar dan zitten we met elkaar in de verwachting dat het in principe een bijna A-stuk is, maar toch een B-stuk, omdat de ChristenUnie nog even wat wil zeggen. Zo gaan we het doen en zo gaat hij door naar de vergadering van 7 juli. Ik constateer dat wij nu op 12.17 uur zitten, dat we nog 43 minuten hebben voor het verorberen van de lunch. Ik deel u mede dat wij hier om 13.00 uur weer verdergaan en ik zou zeggen: Eet smakelijk.

SCHORSING

9. NRK Rapport 'Ruimte voor inbreng, een onderzoek naar de betrokkenheid van burgers bij ruimtelijke ingrepen', Statenstuk 2021-3

De voorzitter: Dames en heren. Willen de laatste hun plaats gaan innemen. Dan wordt het vanzelf weer een beetje rustiger in de zaal denk ik. Dan stel ik aan de orde Agendapunt 9. Het NRK rapport 'Ruimte voor inbreng, een onderzoek naar de betrokkenheid van burgers bij ruimtelijke ingrepen'. U ziet aan de bestuurstafel dat ook mevrouw Klijnsma is aangeschoven. Welkom in onze vergadering. Voor de fracties is straks 3 minuten spreektijd afgesproken en voor Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning en de werkgroep Roy Pruisscher totaal 9 minuten. Gevraagd wordt om kennis te nemen van het rapport en de werkgroep initiatief te laten nemen voor de ontwikkeling van een gezamenlijk Beleidskader burgerparticipatie provincie Drenthe. Ik zal straks gewoon de fracties langslopen en dan zie ik wel wie het woord voert. Allereerst geef ik graag het woord aan mevrouw Beukers van de Noordelijke Rekenkamer en straks wellicht ook nog aangevuld door de onderzoeker mijnheer Veenstra, die ook aanwezig is. Mevrouw Beukers presenteert de belangrijkste bevindingen uit het rapport en daarna is zij samen met mijnheer Veenstra beschikbaar voor vragen over het onderzoek. Ik geef het woord aan mevrouw Beukers.

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Dank u wel. Ja, ik heb het goede knopje ingedrukt. Dank u wel. Ten eerste moet ik een paar collega's verexcuseren. Dit agendapunt is iets later gekomen door agendatechnische verhalen. Dus de senioronderzoeker Edwin de Jong is niet aanwezig, maar Sieger Veenstra dus wel. En mijn collega Jan van der Bij, die portefeuillehouder is, heeft de presentatie niet gedaan. Door persoonlijke omstandigheden heb ik dit gedaan en

daarom doe ik ook het vervolg in de provincies en ziet u mij hier in plaats van Jan. Het is een onderzoek dat voor u ligt, dat we in februari al gepresenteerd hebben. Het is een onderzoek dat nog dateert uit het vorige onderzoeksprogramma, over de vraag in hoeverre inwoners en instellingen betrokken zijn bij ruimtelijke ingrepen die kunnen leiden tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. En die ruimtelijke kwaliteit, dat hebt u ook kunnen lezen, wordt in dit onderzoek procedureel uitgelegd. Dat staat allemaal wel prachtig beschreven. In alle drie provincies is dat gebeurt. In alle drie provincies twee case studies: in Drenthe rondom de reconstructie van de Norgervaart en de natuurontwikkeling in Bargerveen. Daarnaast is er een onderzoek uitgevoerd in Drenthe door I&O naar de participatiebehoefte in Drenthe, participatietevredenheid. Dat hebt u ook kunnen zien. Ik weet niet of u alle zes cases gezien hebt, gelezen hebt. De hoofdconclusie bij alle drie de provincies was: Er is geen vastgesteld participatiebeleid, maar als je kijkt naar Drenthe, dan is er in de twee onderzochte gevallen wel sprake van een relatief hoog participatieniveau. En dat is eigenlijk, als je kijkt naar de zes casussen die wij onderzocht hebben en de drie provincies, dan springt Drenthe hier ook wel echt uit, dat dat relatief heel goed gebeurd is. U hebt in de conclusies kunnen lezen wat de Noordelijke Rekenkamer heeft gezegd: Stel een beleidskader vast, ook met het oog op de Omgevingsvisie die eraan komt, waarin dat ook een verplichting wordt. Dus in die zin is dit ook een mooie voorbereiding daarop. En in dat beleidskader, neem daarop een stakeholdersanalyse, kijk goed naar de vorm en inhoud, naar de terugkoppeling en evalueer het regelmatig. De wereld verandert in een razend tempo en dit is eigenlijk een onderwerp dat heel erg in de belangstelling staat. Dat zien wij ook bij andere rekenkamers. En we hebben specifiek nog een paar dingen eruit gelicht rondom participatie. U hebt de participatieladder, die kent u vast allemaal wel. We hebben ook veel aandacht gevraagd voor de participatieparadox. Twee fenomenen. Steeds meer betrokkenheid bij een onderwerp naarmate het onderwerp aan het eind van het beleid is, je de resultaten ziet. Dan komen mensen in het geweer, om het zo maar te zeggen, terwijl er op dat moment vaak heel weinig nog te participeren valt. Dat is ongelukkig. Dus daarom zeggen wij ook juist: Houd die stakeholdersanalyse en kijk goed naar de vorm en inhoud aan het begin van het proces. En een ander stuk. Er is een kleine groep mensen die veel participeert, waarbij de vraag rijst of zij werkelijk representanten zijn. En dat is toch ook wel een zaak, die juist als je het goed vastlegt in het begin, kunt voorkomen. U hebt ook de bestuurlijke reactie kunnen zien. Die was overwegend positief. En daar waren wij weer blij mee. Ik denk dat dat wel de belangrijkste zaken zijn in de inleiding voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Beukers. Dan is er nu ruimte voor de Statenleden om eventuele korte vragen aan u te stellen. Zijn er Statenleden die vragen hebben? Ik zie mijnheer Van der Meijden van de SP-fractie.

De heer Van de Meijden: Dank u voor uw toelichting. Ik heb even een korte vraag. Wat ik niet helemaal kan plaatsen: In het nawoord van de beleidsbrief wordt opgenomen, dat de NRK expliciet pleit voor een participatiebeleid. Als ik verder lees, ik neem aan dat u dat ook gelezen heeft, met betrekking tot de opdracht aan de commissie veranderde samenleving, wordt er genoemd 'nadrukkelijk niet beoogd een standaardaanpak te realiseren'. Kunt u mij aangeven of duiden in hoeverre die twee dingen nou meer of minder negatief van elkaar zich onderscheiden?

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Wij hebben een reactie gestuurd op de eerste bestuurlijke reactie die er was. Daarin werd aangegeven: Wij gaan nog niet over tot een beleidskader, wij gaan over om maatwerk te leveren. Als ik nu kijk en nu begrepen heb, komt er wel degelijk een beleidskader waarin een aantal dingen geborgd wordt. Ik moet zeggen dat wij daar

als Noordelijke Rekenkamer erg gelukkig mee zijn. Op zich kan je ook in een beleidskader uitstekend opnemen dat je maatwerk wil leveren. Dat kan je juist door die stakeholdersanalyse op te nemen, maar ook met name die andere aanbeveling: Kijk goed naar vorm en inhoud. Want daar moet je maatwerk in leveren. Als je naar Norgervaart kijkt, dan moet je van tevoren aangeven dat je daar niet kan praten over 80 km wel of niet, of 100 km wel of niet. Dat zijn vaststaande feiten. Dus je moet ook kijken waarover geparticipeerd kan worden en wat je daarmee wil. En dat is juist heel belangrijk om aan de voorkant te doen. Dan lever je maatwerk. Dus ook in een beleidskader kun je maatwerk leveren. Dat is niet per definitie tegengesteld.

De voorzitter: Dank u wel. Andere vragen? De heer Schoenmaker van de Sterk Lokaal-fractie.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Bedankt voor uw toelichting. Waar ik nog wel benieuwd naar was: U geeft aan dat de participatie naarmate het proces, de planvorming, vordert, dat daar meer betrokkenheid is. In alle zes projecten die in de Noordelijke provincies gedaan zijn en die geëvalueerd zijn, was daar eenzelfde lijn te ontdekken van kennisgeving vooraf en de participatie? Of waren er ook projecten die anders vormgegeven zijn qua bekendheid bij de omwonenden c.q. betrokkenen ten opzichte van andere projecten? Of kun je alle projecten eigenlijk over een kam scheren wat dat betreft?

De voorzitter: Mevrouw Beukers.

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Nee, ze zijn echt niet over een kam te scheren, dat zei ik net al. In het beschrevene, anders gaat de heer Veenstra dat wel zeggen, volgens mij was dat Friesland, was het zo dat daar een bepaalde weg werd aangelegd en dat daar zoveel commotie over kwam, dat het stil is gelegd. En dat eigenlijk daarna is besloten om op een andere manier participatie vorm... of om toen pas participatie vorm te geven, waardoor er toen nog weer dingen gewijzigd zijn. Dus eigenlijk pas in een heel laat stadium moest je dan terug. En dat levert uiteindelijk heel veel tijdverlies op. Dus dat staat daar ook beschreven.

De voorzitter: Begreep ik uit uw eerste opmerking naar meneer Veenstra hier nog wat op zou willen aanvullen?

De heer Veenstra (Noordelijke Rekenkamer): Dat was inderdaad Friesland en ik heb geen aanvullingen.

De voorzitter: Nee. Dank u wel. Andere vragen? Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Hier zit ik. U zegt: Er moet participatiebeleid komen en dat is ook nodig voor de omgevingswet. Maar vindt u ook dat er een participatieverordening moet komen waar wat afdwingbaars in staat?

De voorzitter: Mevrouw Beukers.

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Wij hebben gepleit voor een beleidskader. Ik weet niet, dat is volgens mij juridisch toch wat anders dan een verordening. Ik zou dat niet over een kam willen scheren. Ik zou pleiten voor een beleidskader, zodat u ook zeker weet, dat die belangen aan de voorkant geborgd worden waar ze geborgd kunnen worden. En daar waar geen participatie mogelijk is, dat dat ook duidelijk is.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er nog meer vragen? Mijnheer Uppelschoten van de PVV-fractie.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Ik heb een vraag over de participatie, om dat in de nota zeker over Drenthe wordt aangegeven, dat er vooral geparticipeerd is door bestaande verenigingen of groepen, dus de groep van dorpsbelangen, dorpscoöperaties, dorpsverenigingen. En u maakt ook een opmerking, dat er mensen zijn die heel goed participeren en dat dat misschien een kleine groep is. Kunt u daar nog iets over zeggen? Of misschien ook meerdere of een verscheidenheid aan bewoners kunnen participeren?

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Dat ga ik zo-even doorgeven aan de heer Veenstra, die heeft dat stuk beter gedaan. Maar wat je doet bij een participatietraject is kijken welke mensen relevante representanten zijn van de groep die je wil bereiken. In het verhaal Bargerveen waar u op duidt, is expliciet aandacht besteed aan via bewonersgroepen of andere groepen het zo groot mogelijk betrekken van de inwoners en betrokkenen, met huiskamerbijeenkomsten en dat soort zaken. En daarom heeft de Noordelijke Rekenkamer daar ook de conclusie aan verbonden, dat dit een heel hoog participatieniveau is, dat ook door mensen, en dat kun je weer zien in de participatieladder maar ook in die enquête, heel hoog werd gewaardeerd. Misschien wil de heer Veenstra daar nog wat meer over zeggen? Gaat uw gang.

De heer Veenstra (Noordelijke Rekenkamer): Ja, niet heel veel aanvullingen. Het is inderdaad zo, er is een participatieparadox, zoals die wordt genoemd. Er zijn weinig mensen die veel participeren, maar er is een kleine groep die juist heel veel participeert en dat is een heel atypische groep. Een beetje stereotiepe man van 50 jaar met veel tijd en hoog opgeleid. En kijk, die stakeholdersanalyse waar wij in de aanbevelingen nogal op hameren, die kan er natuurlijk ook voor zorgen dat je een beeld hebt welke mensen je niet bereikt met de standaard participatiemogelijkheden die er nu zijn. En de manier waarop het bijvoorbeeld in het Bargerveen gedaan is, door de dorpsverenigingen in te schakelen om juist die mensen erbij te betrekken, dat is in zekere zin goed gelukt.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij zijn hiermee de vragen die er waren beantwoord. Dat is het geval. Ik kijk nog even rond. En dan gaan we nu de fracties horen en ik hanteer nu de volgorde van het vorige agendapunt, maar dan net andersom. Dus ik begin nu met de fractie van JA21 voor hun bijdragen op dit punt. Het woord is aan de heer Omlo.

De heer Omlo: Dank u wel voorzitter. Allereerst willen wij de Noordelijke Rekenkamer bedanken voor het uitstekende onderzoek dat zij hebben verricht. Wat is het toch belangrijk dat de Staten beschikken over totale, objectieve en wetenschappelijk gestaafde informatie. Met het rapport 'Ruimte voor inbreng' heeft de Noordelijke Rekenkamer een gedegen rapport afgeleverd, waarin in elk geval duidelijk wordt gemaakt dat de betrokkenheid van burgers een verantwoording is van de politiek als geheel. De inwoners kiezen zelf hun volksvertegenwoordigers en toch staan er steeds meer mensen verderaf van de overheid en bestuur. Ze voelen zich niet gezien en gehoord. Haagse perikelen, schandalen en het negeren van signalen uit de samenleving, helpen hier niet bij. Voorzitter, nu naar het rapport. Het eerste wat ons opvalt in de hoofdconclusie van het NRK, is dat de stakeholders konden participeren buiten de principiële uitgangspunten en kaders van de provincie. Met andere woorden, je mag meepraten maar wij bepalen de marges van het gesprek. Dat zien wij later ook terug bij de deelconclusie 3. Men kan intensief participeren, maar op uitgangspunten kun je als burger te weinig invloed uitoefenen. JA21 is voorstander van een bindend correctief referendum. Immers, de burger heeft recht op wetten die werken en redelijk zijn. Dan moet de burger af en toe ook in de gelegenheid zijn om aan te geven of iets

werkt of niet. Dat is beter dan slechts een keer in de vier jaar stemmen. Met andere woorden, participatie gaat bij ons verder dan enkel aan de voorkant invloed uitoefenen. De aanbeveling vanuit het NRK om gezamenlijk een 'Beleidskader burgerparticipatie' te gaan vormgeven, zou de goedkeuring van onze fractie kunnen wegdragen, als vooralsnog eerst de term participatie goed gedefinieerd zou worden en door alle partijen gedragen, zonder onverenigbare verschillen. De mogelijkheid van een provinciaal referendum dient ook onderdeel te worden van een beleidskader. Wij nemen dus kennis van de aanbevelingen en wachten nog op de agendering van het referendum. Qua oproep om via de werkgroep veranderende samenleving een beleidskader te laten opstellen, kan de meerwaarde van onze fractie vooralsnog niet direct ontdekken. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de fractie van de ChristenUnie. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Dank u wel voorzitter. We hebben met interesse kennisgenomen van het rapport en de aanbevelingen daarin. En wij kunnen kort zijn vanochtend of vanmiddag. Wij kunnen instemmen met het voorstel om de werkgroep veranderende samenleving initiatief te laten nemen voor de ontwikkeling van een gezamenlijk Beleidskader burgerparticipatie provincie Drenthe. Daarmee denk ik dat we onszelf als Staten dienen. Zo'n werkgroep kan ons helpen om het debat daarna ook te voeren. Dus wij zien daar met interesse naar uit.

De voorzitter: Dank u wel. De fractie van de PVV, mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Ik zal ook kort zijn. De besluiten die hier voorliggen ondersteunen wij van harte. We vinden het ook goed dat de werkgroep veranderende samenleving de opdracht krijgt om zo'n Beleidskader voor burgerparticipatie te ontwikkelen. We zijn niet verrast, maar we vinden het wel belangrijk dat aangegeven wordt, dat nu vaak de participatie heeft bestaan uit het voorkomen van directe hinder. En dat is eigenlijk zonde, dat mensen dan pas reageren of vinden dat ze moeten optreden. En ik denk dat het relativeren van, of laat ik het positief formuleren: Wat kun je doen, dat mensen die niet zo makkelijk participeren, toch meewerken bij grote, dat hoeft niet eens, bij projecten die de provincie voorstelt? Want ik denk dat dat een prachtige opdracht is voor de werkgroep veranderende samenleving, waar dit een van de thema's is. Dus het past perfect wat ons betreft.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. We gaan verder met de fractie van GroenLinks. Wie kan ik het woord geven? Mevrouw Haan.

Mevrouw De Haan: Dank u wel. Allereerst bedankt voor uw inbreng van mevrouw Beukers is de heer Veenstra op dit rapport. Voor ons ligt het rapport over de betrokkenheid van burgers bij ruimtelijke ingrepen. Volgens GroenLinks een gedegen onderzoek waaruit goede conclusies over het beleid van de provincie Drenthe zijn gekomen. De provincie Drenthe kijkt op een passende manier naar de betrokkenheid van inwoners, overheden en maatschappelijke organisaties. Het is een maatwerk aanpak, maar geen vastgesteld participatiebeleid. In beide onderzochte casussen is het participatieniveau van tevoren niet vastgelegd. Het is wenselijk om dit niveau van tevoren vast te leggen, zodat burgerbetrokkenheid goed aangepakt gaat worden. Goed om te lezen dat in beide casussen door de burgerbetrokkenheid deze projecten mede zijn ontwikkeld door inwoners. De inwoners hebben dus echt invloed op de uitvoering van diverse ruimtelijke projecten. Ook de enquête onder 575 Drentse inwoners geeft een duidelijk beeld van de opvattingen over

het belang om als inwoner betrokken te zijn bij ruimtelijke ingrepen. Inwoners willen graag betrokken worden bij projecten in hun eigen woonomgeving. Ik heb verschillende bewonersinitiatieven geleid en herken dit in de door het NRK-rapport genoemde aandachtspunten, die daarvoor belangrijk zijn. Namelijk 1: Het van tevoren bekijken hoe inwoners en instanties betrokken kunnen worden. 2: Een goede kaderstelling voor voorwaarden van projecten. En 3: Een goede terugkoppeling naar betrokken inwoners en instanties. GroenLinks staat achter het voorstel om door de Werkgroep veranderende samenleving een Beleidskader burgerparticipatie provincie Drenthe op te laten stellen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat hierin zowel de rol van PS als de rol van GS duidelijk naar voren komen, zodat dit beleidskader dus een gezamenlijk project wordt. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de fractie van de SP, mijnheer Van der Meijden.

De heer Van de Meijden: Dank u voorzitter. Ik kan kort zijn. Ik sluit in ieder geval aan bij de complimenten die reeds geuit zijn aan de Noordelijke Rekenkamer. De SP kan zich vinden in besluiten. We willen dat graag ondersteunen. Ik zie met belangstelling uit naar het product dat de Werkgroep veranderende samenleving zal afscheiden op termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de fractie van D66, mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Een onderzoek naar de betrokkenheid van onze inwoners en in dit geval specifiek bij de ruimtelijke ingrepen: De aanbevelingen nemen we over en we kiezen ervoor om het Beleidsplan participatie te ontwikkelen en te bespreken. Voor D66 is het vanzelfsprekend dat we inwoners betrekken bij alle beleidsterreinen. Bij de uitvoering van de Energieagenda hebben we voorgesteld om de veelgebruikte participatieladder als hulpmiddel te gebruiken. Mogelijk is deze zelfs breder toepasbaar. Het is goed om een beleidskader vast te stellen, maar eigenlijk moet het vanzelfsprekend zijn dat we inwoners betrekken bij onze plannen. En toch maar herhaalt: In een zo vroeg mogelijk stadium. Dat is denk ik wat wij de werkgroep mee willen geven: Dat verhaal in een heel vroeg stadium, zodat mensen echt hun inbreng kunnen leveren. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de CDA-fractie, mevrouw Mentink.

Mevrouw Mentink: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, het onderzoek van de NRK laat zien welke verbeterpunten er zijn en gerealiseerd kunnen worden bij burgerparticipatie. De NRK heeft twee casussen beoordeeld, en de onderzoeksvraag met daarbij de antwoorden en conclusies geeft het CDA een verhelderend beeld en onze waardering daarvoor. De samenleving verandert sterk en een groeiende groep burgers lijkt te ver van de overheid en het bestuur te staan. Dit rapport biedt naar het oordeel van mijn fractie handvaten daartoe. We moeten meer verbinden. Haalbaarheid, betaalbaarheid en verwachtingen naar elkaar toe uit te spreken tijdens het proces. Maar ook dan aangeven wat de wettelijke en juridische regels zijn. Daarom voorzitter vinden we het voorstel van de NRK om te gaan kijken naar het Beleidskader burgerparticipatie provincie Drenthe een goede voorzet. De CDA-fractie ondersteunt de aanbevelingen en de Statenwerkgroep veranderende samenleving in deze het voortouw te laten nemen, om zodoende de spelregels van het participatiespel vast te leggen en voor te leggen aan Provinciale Staten. Dorpsvereniging en plaatselijke belangenverenigingen zijn belangrijke vertegenwoordigers van bewoners. En voor de leefbaarheid van de omgeving is het belangrijk dat zij worden betrokken bij de provinciale plannen. Met het kader wordt nadrukkelijk niet beoogd een standaardaanpak

blauwdruk voor burgerparticipatie vast te stellen, wel gezamenlijke aanknopings- en uitgangspunten. Een kader op hoofdlijnen, met als kader de bestaande werkwijzen en processen. Voorzitter, het college van Gedeputeerde Staten heeft in een reactie op dit rapport aangegeven dat in het coalitieakkoord is opgenomen, dat men wil leren wat werkt en instrumenten wil opnemen en kijken naar de mogelijkheden, om zo de ruimte te krijgen voor participatie. Toch adviseert de NRK om meer kracht bij te zetten en toch een inhaalslag te krijgen op de participatie. In een gereedschapskist moeten meer hamers en bouten om de boel aan elkaar te krijgen, om zo de verbinding te leggen met inwoners van deze mooie provincie. En daar kan het CDA zich in vinden. Voorzitter, als slot. Onze fractie neemt kennis van dit rapport met daarin ook de aanbevelingen, en gaan akkoord met het ontwikkelen van een Beleidskader burgerparticipatie dat past bij de provincie Drenthe. Dank u wel.

De voorzitter: Dan gaan we verder met de fractie van Sterk Lokaal, mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. De fractie van Sterk Lokaal Drenthe is blij met het rapport, omdat het een helder rapport is. Er wordt duidelijk omschreven hoe het onderzoek tot stand is gekomen. Daarnaast wordt het belang van een goede Omgevingsvisie nog een keer helder omschreven en de provinciale belangen omtrent het bindend vastleggen in de provinciale verordening. Ook de zinsnede dat ruimtelijke kwaliteit is gebaat bij incorporatie van belangen, waarden en meningen in het besluitvormingsproces is helder. Geen overheid die alles bepaalt, maar invloed van burgers meenemen richting de definitieve planvorming. De hoofdvraag die gesteld is, was ook voor ons helder. De hoofdconclusie geeft voor ons geen directe aanleiding om te denken dat er in Drenthe qua burgerparticipatie misstanden zijn. De conclusie is, dat er nog geen vaste kaders zijn waaraan de burgerparticipatie moet voldoen en dat het vooral een ad-hocbeleid is. We realiseren ons wel, dat er voor Drenthe maar twee casussen onderzocht zijn en dat de conclusie gebaseerd is op een beperkt aantal casussen. Voor Drenthe zijn dat de Norgervaart en het Bargerveen. Of de burgerparticipatie omtrent ruimtelijke ingrepen in breder perspectief goed is geregeld, dat kunnen we dus niet uit het onderzoek halen. Een van de deelconclusies is, dat dorpsbelangenverenigingen en belangenverenigingen vooral planmatig denken en dat direct omwonenden vooral kijken naar het vermijden van directe hinder. Dat vinden wij een belangrijke constatering, omdat bij het betrekken van omwonenden door de omwonenden vooral naar het eigenbelang wordt gekeken blijkbaar. Door de omwonenden wordt een iets groter ruimtelijk belang dan ondergeschikt gemaakt. Vooral door deze deelconclusies vinden wij het als fractie belangrijk dat er een gezamenlijk Beleidskader burgerparticipatie Drenthe komt. In zo'n beleidskader kun je de inbreng van de verschillende partijen kaderen en daaraan refereren. Deze kaders zullen helpen bij toekomstige projecten op toetsing op de burgerparticipatie en die zullen dat ook eenvoudiger maken. Wij kunnen dus instemmen met de besluiten en de wensen. Wij wensen de Werkgroep veranderende samenleving heel veel succes bij het opstellen van het document Beleidskader burgerparticipatie Drenthe. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we verder met de fractie van de VVD en dat is mijnheer Vianen.

De heer Vianen: Voorzitter dank u wel. En ook natuurlijk bedankt aan de NRK voor het onderzoek en aan mevrouw Beukers en de heer Veenstra voor de toelichting op het onderzoek. Dit onderzoek richt zich dus op twee casus, waarbij de mate van participatie en de effecten hiervan op verschillende manieren is onderzocht. Het is erg goed om te lezen, dat er een hoge betrokkenheid was van belanghebbenden bij beide casus en dat de belanghebbenden dit ook zo heb-

ben ervaren. Dit heeft ook daadwerkelijk tot invloed geleid op besluitvorming. Dus complimenten voor het college van Gedeputeerde Staten en ambtelijke organisatie voor het ruimte bieden aan direct omwonenden bij de plannen. De conclusie van de NRK is dat Drenthe participatie belangrijk vindt, maar dat Drenthe geen participatiebeleid heeft vastgesteld. Ondanks dat in beide casus een hoog participatieniveau was, heeft het vooral een ad-hoc karakter. Gedeputeerde Staten geven aan dat dit een maatwerk aanpak is en dat het past bij de bestuursstijl. De VVD vraagt zich dan wel af, of op deze manier het wiel elke keer opnieuw wordt uitgevonden, wat wellicht inefficiëntie in de hand kan werken. De NRK geeft als aanbeveling mee, dat het goed is om een Beleidskader voor burgerparticipatie voor te bereiden en het vast te stellen. Ondanks dat participatie met een maatwerk aanpak ook goed werkt, lijkt het de VVD toch verstandig om de aanbevelingen over te nemen. We zijn het daarom ook eens met het voorstel om een gezamenlijk beleidskader te vormen in de Statenwerkgroep veranderende samenleving. Om maatwerk wel mogelijk te houden, vinden wij ook dat er geen blauwdruk voor participatie hoeft te komen, maar gezamenlijke aanknopings- en uitgangspunten. Wat de VVD betreft is het voorgestelde besluit uit het Statenstuk dan ook akkoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even naar de Partij voor de Dieren. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel.

De voorzitter: U heeft het woord.

Mevrouw Zuiker: We hebben dank aan de NRK voor hun helder en goed leesbaar rapport. In de bestuurlijke reactie geven GS aan dat ze zelf per keer beoordelen welk participatieniveau zij gewenst vinden, de maatwerk aanpak. Het probleem dat wij hierbij zien, is dat als de keuze niet goed beargumenteerd en onderbouwd wordt, het de schijn van willekeur opwekt, wat frustrerend is voor de inwoners. Heldere kaders, wat en wanneer en waarom, zijn essentieel voor het vertrouwen van de inwoners. We verbazen ons daarmee een beetje over de reactie van GS op deelconclusie 2. In het antwoord lijken GS te suggereren, dat vooraf expliciet maken van het participatieniveau de maatwerk aanpak in de weg staat. Het lijkt ons zinvol dat GS vooraf onderbouwen en met de inwoners de argumenten delen, waarom er voor een bepaalde aanpak wordt gekozen. In het geval van de Norgervaart heeft de provincie wel vooraf duidelijk gemaakt dat bepaalde uitgangspunten vastliggen, zoals de 80 km/uur snelheid. Maar het vasthouden aan die 80 km lijkt meer een politieke wens geweest te zijn in het voordeel van de automobilist, dan een transparante afweging van publiek belang tussen doorstroming aan de ene kant en veiligheid voor jongeren op de fiets en hinder voor omwonenden aan de andere kant. Op dit punt valt nog wel wat te verbeteren. Dit maakt niet alleen expliciet welke keuzes er voorliggen en welke niet, maar ook welke belangen er zijn afgewogen. Dus zeg gewoon: Als we op dat stuk de snelheid zouden terugbrengen naar 60 km/uur, dan zou dat x seconden of minuten tijdverlies betekenen en dat vinden wij als GS onaanvaardbaar. Dan ben je als GS pas echt transparant bezig richting de inwoners. Het woord stakeholders: De Partij voor de Dieren. vindt dat dieren bij een ruimtelijke ingreep standaard belanghebbenden zijn. Dus wat betekenen de plannen voor de dieren die er wonen? Hoe houden we rekening met hun belangen? Zij zouden dan een stem moeten krijgen van onafhankelijke organisaties, die geen subsidierelatie met de provincie hebben. Deze groepen bestaan wel degelijk, maar we zien vaak dat GS uitkomen bij de usual suspects, zoals de Natuur en milieufederatie. Graag een reactie van GS. Tot slot. In de nieuwe Omgevingswet gaat het weliswaar veel over participatie, maar er is niets afdwingbaar. Een helder participatiebeleid en een bijbehorende participatieverordening zal de provinciale besluitvorming verbeteren en het vertrouwen van inwoners in het bestuur versterken. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel en dan als laatste fractie nog de fractie van de Partij van de Arbeid, mevrouw Mensen.

Mevrouw Mensen: Dank u wel voorzitter. Ik wil even met u terug naar 3 september 2014. In dit huis vindt de commissievergadering plaats van OGB en op de agenda staat het Regieplan wind-energie. Ik heb toen hier in deze zaal als inwoner van de gemeente Emmen en als lid van het windteam Emmen ingesproken tijdens die vergadering. Mijn oproep luidde toen kortweg: Geef inwoners meer inspraak bij de plannen voor windenergie in Drenthe. Nu, bijna zeven jaar later spreek ik hier weer in dit huis en wederom is participatie het thema. Het kan verkeren. Is er dan niets veranderd in de tussentijd? Zeker wel. Men is echt van hele goede wil om het goed te doen. Het komt ook wel naar voren in het rapport van de NRK. Er worden twee Drentse projecten onder de loep genomen waar het participatietraject eigenlijk best heel goed is verlopen. Er is in beide gevallen een hoog participatieniveau gehanteerd en de inwoners zijn in een vroegtijdig stadium bij het project betrokken. Maar was de uitkomst van het rapport hetzelfde geweest als de NRK nu twee willekeurige andere projecten had uitgekozen? Er wordt in het rapport iets gezegd over de deelnemers aan de projecten. Het is niet helder of nu alle betrokken partijen aan tafel hebben gezeten. De tegenstanders van een project zijn meestal wel in beeld, maar zijn de voorstanders ook altijd in beeld bij een project? Dit alles bij elkaar genomen brengt de Partij van de Arbeid-fractie ertoe om het college op te roepen om de aanbevelingen van het NRK over te nemen en de Werkgroep veranderende samenleving de opdracht te geven een Beleidskader inwonersparticipatie provincie Drenthe voor te bereiden. Het zijn soms hele kleine dingen die het verschil maken tussen een mislukt en een geslaagd participatietraject. Een heel klein voorbeeld. In het najaar gaan wij het Provinciaal inpassingsplan, kortweg PIP, vaststellen van de zonneroute A37. Men wil de PIP in juli ter inzage leggen voor inwoners, zo kunnen we lezen op de website van de provincie Drenthe. Midden in de zomervakantieperiode. Op het moment dat iedereen met zijn hoofd bezig is met andere plannen, met zomerplannen, vakanties. En zeker in een jaar waarin we corona hebben gehad, zal dat nog veel erger zijn. Als je dat doet, neem je de inwoners niet echt serieus volgens ons. We willen de gedeputeerden dan ook vragen om het plan pas na de zomerperiode ter inzage te leggen. Afrondend zijn wij blij met het rapport van de NRK en willen wij hen daar nog hartelijk voor bedanken. Het was in 2014 al een boeiend maar lastig onderwerp en dat is het nu anno 2021 nog steeds. Maar met de aanbevelingen van het NRK in de hand wordt het wel steeds beter. Tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Daarmee hebben alle fracties hun bijdrage geleverd en is het nu de bedoeling dat de voorzitter van de Werkgroep veranderende samenleving en de commissaris van de Koning nog gaan reageren op uw bijdragen. Nou maakt mij zelf de volgorde van die twee niet zo gek veel uit. Hebben jullie daar samen nog afspraken over gemaakt? Dan is het woord aan de Werkgroep veranderende samenleving, mijnheer Pruijscher.

De heer Pruijscher: Dank u wel voorzitter. We zitten zo'n beetje lijnrecht tegenover elkaar, maar een grotere afstand tussen ons is bijna niet denkbaar en toch gaan we dit gezamenlijk oplossen. Er zitten ook nog een fractievoorzitter in de weg. Dat maakt het helemaal lastig, maar daar kunnen we ook omheen kijken gelukkig voorzitter. De rekenkamer geeft ons een aantal aanbevelingen mee op het vraagstuk ruimtelijke kwaliteit en hoe we daarin omgaan met burgerparticipatie. Als werkgroep hebben we het iets breder dan alleen over ruimtelijke kwaliteit, maar ook over onze relatie als volksvertegenwoordigers met onze inwoners. Want we zien dat daar in de samenleving genoeg veranderd, vandaar ook de titel van onze werkgroep 'Veranderende samenleving'. We zijn dus constant op zoek naar die balans tussen veranderingen en hoe wij daar

als Staten op inspelen. Een van de opmerkingen die ik hoorde van de collega's en ook teruglas in het rapport: Er is toch een van die participatieparadoxen, dat je juist de mensen die je wil bereiken vaak niet bereikt, en de mensen die hier toch al in je kring hebt hoor je al vaak genoeg. Dus hoe hebben we nou aandacht voor die groepen die we wel willen bereiken, maar niet zijn geneigd tot participatie. Daar hebben wij binnen de werkgroep al enige ervaring mee. Een succesvolle campagne voor het werven van de commissaris, die lijnrecht tegenover mij zit, maar ook bij 'Drenthe in Debat' hebben we constant geprobeerd juist die mensen te bereiken die we daar willen hebben. Dus daar hebben wij zeker handvatten voor. Van de collega's hoorde ik ook een heel duidelijk begin, collega van JA21, kom nou alstublieft eerst met definities. Want ook nu weer zien we zelfs twee definities voorbijkomen, een van de nationale Ombudsman en een van de omgevingswet, waarbinnen de reikwijdte ook nog wel verschilt, waar de formeel- juridische inspraak ook nog onderdeel is van participatie of niet. Dat lijkt mij een heel goed uitgangspunt, om dat in ieder geval eens met elkaar helder op een rijtje te zetten waar we het nou precies over hebben, en vervolgens dus in kaart te brengen wat dan de verschillende mogelijkheden zijn. Ik denk dat de rekenkamer een heel mooi overzicht heeft gegeven welke onderwerpen in het kader terug kunnen komen en ook een aantal vragen die je kunt stellen: Is zo'n project geschikt voor participatie? Wat is dan de positie van de burger precies? Welke spelregels spreek je met elkaar af? Want ondanks dat daar nu kritiek op is, onder andere bij de Norgervaart, is het afspreken van spelregels wel relevant. Je moet met elkaar afspreken: Waar hebben we het over? En dus ook waar hebben wij het niet over met elkaar? Hoe voeren we die participatie uit en hoe zorgen we voor de terugkoppeling en de verantwoording van participatie? En hoe dat in het beleid wordt verwerkt. En die stakeholdersanalyse is daar inderdaad dan in het voorproces nog weer een heel belangrijk onderdeel. Dus voorzitter, al met al een flinke kluit, maar ik denk wel dat het tijd wordt om dit soort zaken inderdaad te bundelen en in een kader te zetten. Want volgens mij kan ik geen vergadering bijwonen zonder dat er wel iets van burgerparticipatie voorbijkomt. Of het nou Lexnova rapporten zijn, of de energietransitie, of inderdaad ruimtelijke ingrepen als wegen, overall komt er wel iets over terug. En het is goed daar, geen blauwdruk, maar een mooi document met aanknopingspunten van te maken. Dat hopen we zo nu al wat op te starten. Ik heb zo meteen een overleg met de Statenonderzoeker, binnenkort met de commissaris en de griffier. Dus na de zomer gaan wij voortvarend van start, dat we ook in het najaar u wat kunnen voorleggen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel en dan wellicht ter afsluiting van dit onderwerp al bijna, de commissaris van de Koning, mevrouw Klijnsma.

Commissaris van de Koning mevrouw Klijnsma: Dank u wel voorzitter. En ook van mijn kant hartelijk dank aan de Noordelijke Rekenkamer en de voorzitter daarvan, want er ligt een rapport waar je echt op kan bogen en bouwen, voortbouwen, als het gaat om de participatie in onze provincie. Dus dat is heel erg plezierig. En voorzitter, eigenlijk hebben alle fracties bij monde van hun woordvoerders gezegd, dat ze het een goed idee vinden als er een Beleidskader burgerparticipatie komt. En de voorzitter van de Werkgroep veranderende samenleving heeft daar natuurlijk het voortouw opgenomen en ik mag zijn charmante of charmante, zijn adviseur zijn. Ik mag ook van de zijde van het college van GS daar een bijdrage aan leveren, dus je zou kunnen zeggen dat ik in die zin een soort van dubbele pet heb. Maar het is natuurlijk wel zeer voor de hand liggend en ook heel belangrijk, dat als het gaat om burgerparticipatie we vanuit onze Staten en vanuit het college van GS natuurlijk dezelfde opvattingen hanteren en ook dezelfde handreikingen aan mensen in Drenthe geven. Dus die eenduidigheid is essentieel voorzitter, denk ik. Als ik dan zo-even kijkt naar alle bijdragen, dan is er van de zijde van JA21 nog gerefereerd aan het

referendum. Daar komen we met zijn allen op terug, ook in de context van veranderende samenleving, dat is al toegezegd. Voorzitter, en verder zijn er hele behartigenswaardige zaken gezegd over de participatieladder, over dat je inwoners in een vroeg stadium dient te betrekken, over het feit dat je niet alleen maar bij ruimtelijke ingrepen maar ook anderszins moet nadenken over participatie. Over hoe kun je de stem van de dieren laten horen, alleen maar bij monde van de Natuur en Milieufederatie of ook breder? Ik vind dat we daar ook natuurlijk naar moeten kijken, ik kijk ook even naar de andere kant van de Statenzaal. En natuurlijk moeten voor- en tegenstanders in beeld komen, dat is ook goed beklemtoond. Kortom voorzitter, ik denk dat ik korthedshalve kan zeggen dat we nu gewoon aan de slag gaan, de heer Pruisscher en ik, met alle mensen om ons heen. En nou, ik moet u zeggen, daar verheug ik me wel op. Het is nog een specifieke vraag gesteld bij monde van de Partij van de Arbeid, over het Provinciaal Inpassingsplan, dat in de zomer ter inzage wordt gelegd. Ik stel u voor voorzitter, als dat van u mag, om daar gedeputeerde Brink even over het woord te geven.

De voorzitter: Het woord is aan de heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Dank u wel voorzitter. Het is een terechte vraag vanuit de Partij van de Arbeid, maar we hebben daar intern goed over nagedacht. Het ligt ook niet 6 weken ter inzage, maar 9 weken. We hebben ook gezegd: In de communicatie gaan we nu niet één keer publiceren, maar nog eens een keer extra. Maar dit heeft vooral te maken met de snelheid van het project waar al enige vertraging op zit, ook door corona en inspraak en noem maar op een aantal activiteiten. En dan hopen we, als we dit zo doen, dat we het in het najaar, nog voor het eind van dit jaar, hier ter vaststelling aan u kunnen voorleggen. Dan zijn de zienswijzen ingediend, hebben wij een nota van antwoord en een reactie daarop en dan kunt u het plan vaststellen. Tenminste, daar hopen wij. Dat is een beetje de route. Maar dat komt dus veel langer ter inspraak en we gaan het ook wel een keer extra publiceren dat het ter inspraak ligt. Of iemand moet langer dan 9 weken op vakantie zijn, anders krijgt iedereen de kans om bezwaar of een beroepschrift in te dienen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk formeel nog even om me heen of er toch nog vragen zijn. Ik verwachtte ze al niet. Dan wil ik vooral de Noordelijke Rekenkamer bedanken voor hun inzet en hun toelichting, de Staten ook bedanken voor hun bijdrage, de commissaris bedanken voor haar uiterst charmante bijdrage en natuurlijk ook de heer Brink niet te vergeten en wens ik de Werkgroep veranderende samenleving succes met de uitwerking van het vervolg.

10. Ontwerpbegroting 2022 c.a. Noordelijke Rekenkamer, Statenstuk 2021-5

De voorzitter: De Noordelijke Rekenkamer blijft zitten nu, omdat Agendapunt 10 nu aan de orde is, de Ontwerpbegroting 2022, et cetera Noordelijke Rekenkamer, Statenstuk 2021-5, waarin u gevraagd wordt géén zienswijze in te dienen over de ontwerpbegroting, in te stemmen met de bestemming van het resultaat, kennis te nemen van het jaarverslag en de jaarrekening inclusief de accountantsverklaring, de bijdrage voor het NRK 2022 vast te stellen op € 308.333 en dit te verwerken in de provinciale begroting en uiteraard het college van de NRK hierover te informeren. Voordat de woordvoerders daarover het woord krijgen, zal ik ook eerst weer aan de Rekenkamer vragen om een korte toelichting op de ontwerpbegroting. En dat gaat wederom gebeuren door mevrouw Anneke Beukers en we horen van haar wel in hoeverre zij mijnheer Veenstra daar ook bij wil betrekken. Het woord is aan mevrouw Beukers.

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Dank u wel voorzitter. Op zich spreken de stukken wel voor zich denk ik. Ik denk wel dat ik nog wil opmerken dat we als Noordelijke Rekenkamer in 2020 een goed jaar achter de rug hebben. We hebben veel onderzoeken gepubliceerd. Er is een evaluatie geweest waaruit we veel hebben gehaald. De onderzoekers zijn weer op peil zou ik zeggen, zowel kwalitatief als kwantitatief. En afgelopen mei, per 1 mei, is ook het college weer helemaal compleet. Dus daar zijn we erg blij mee. De evaluatie heeft geleid tot een aantal aandachtspunten waar we mee aan de slag zijn gegaan in overleg met de Raad van Advies. Maar ik wil hier toch even die Raad van Advies... in ieder geval de Drentse leden noemen: Dat zijn de heer Uppelschoten, de heer Moes en mevrouw Dikkers. Want die zijn het afgelopen jaar wel heel erg druk geweest met de Rekenkamer namens u allemaal, omdat er veel moest gebeuren: die evaluatie en benoeming van twee collegeleden. In ieder geval heeft een en ander ertoe geleid dat de begroting hier nu ligt met een positief advies van de Raad van Advies. Ik wil een punt uitlichten. Een van de zaken van de evaluatie was of de rekenkamer soms wat sneller en actuelere opdrachten dan ook zou kunnen doen. Daar hebben we over gesproken. We hebben gekeken hoe we dat zouden kunnen doen en daarom ziet u een post opgenomen, dat is nieuw, voor incidentele onderzoeken, niet structureel. We gaan het twee jaar proberen, kijken of dat ook werkt. Het voordeel daarvan is, dat we niet voor een dergelijk onderzoek naar alle Staten hoeven en als het niet gebruikt wordt, dan vloeit het terug. Dat is natuurlijk zoals het altijd is, maar het geeft, hopen wij, lucht en ook mogelijkheden voor incidentele onderzoeken, zoals door de drie provincies is aangegeven in de evaluatie. Maar dat is eigenlijk de enige grote wijziging die er in zit. Voor de rest is het een vervolg op de vorige begrotingen en zitten er geen spectaculaire andere zaken in. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel en geen aanvullingen dus van de heer Veenstra te verwachten op dit punt?

De heer Veenstra (Noordelijke Rekenkamer): Nee, ik heb geen aanvullingen.

De voorzitter: Dank u wel. Het is natuurlijk een stuk van de Staten en niet van het college. Heeft u nog vragen aan mevrouw Beukers? Mijnheer Zuur en mijnheer Vianen. Mijnheer Zuur.

De heer Zuur: Dank u wel voorzitter. Wij zien in, mevrouw noemde net al, het budget voor extra onderzoek in de Jaarrekening 2020, dat het toch anders is verwerkt dan een extra potje voor onderzoeken. Het heeft geleid tot een toename van de van de eigen reserve. Hoe wordt dat vervolgd, als de uitwerking nu dan toch blijkbaar anders is?

De voorzitter: Mevrouw Beukers.

Mevrouw Beukers: Ik weet niet of ik uw vraag goed begrepen heb. Wij hebben altijd een flexibele post. Die is voor inhuur van mensen. Dat kan zijn voor deskundigen, extra deskundigheid, of voor.... bedoelt u dat of hebt u een andere vraag?

De heer Zuur: Ik ben even aan het zoeken.

De voorzitter: Mijnheer Zuur.

De heer Zuur: Misschien dat ik het straks duidelijker kan maken in mijn bijdrage, dus daar wil ik dan naar verwijzen.

De voorzitter: En zo nodig stuur ik u beiden op de gang. Mijnheer Vianen van de VVD.

De heer Vianen: Voorzitter, dank u wel. Dank voor uw toelichting mevrouw Beukers. Ik was nog even nieuwsgierig. In de begroting... De begroting 2022 is iets hoger begroot, of hoger begroot, dan de begroting van 2021. En rekening houdend met het feit dat het rekeningresultaat over 2020 positief was, vroeg ik me even af... want in de begroting staat bijvoorbeeld dat er meer geld is begroot voor woon-werkverkeer en reiskosten dan in 2020. In hetzelfde stuk wordt ook aangegeven dat er meer digitaal vergaderd kan worden. Dus ik vroeg me even af hoe zich dat dan precies tot elkaar verhoudt.

De voorzitter: Mevrouw Beukers.

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): 2020 was een beetje een bijzonder jaar, omdat we natuurlijk de corona crisis hebben gehad en daardoor niet helemaal in die zin veel geld hebben overgehouden, om zomaar eens te zeggen, in dat kader. Wij zijn gewoon uitgegaan van een trendmatige verhoging van 3%. Dat heb je ook in de aanbiedingsbrief kunnen doen en die zijn er gewoon in verwerkt. Mocht blijken dat in de toekomst een aantal zaken op een andere manier toch vorm blijft krijgen, want je weet niet wat corona doet, dan zullen we dat in de begroting die daarop volgt weer gaan aanpassen. Want dat betekent dat we in die trendmatige verhoging iets moeten doen. Maar corona heeft er bij ons niet toe geleid dat we dat nu al doen.

De voorzitter: Voldoende? En dan zag ik een vraag bij mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Niet een vraag, maar het is net vermeld, ik ben lid van de Raad van Advies. En de vraag die Gertjan stelt, is daar ook aan de orde geweest en die kan ik zo beantwoorden als je dat... Het incidentele onderzoek, daar was iedereen voor, ook de Raad van Advies. Maar er waren twee manieren waarop dat bekostigt kon worden. En in het stuk van de Noordelijke Rekenkamer staat nog dat het gebeurt door de reserve van 5 naar 10% te brengen. Dat is afgewezen. Dat kan niet, want dan moet je ook de gemeenschappelijke regeling voor de andere... want je kunt niet zomaar de reserve veranderen. Toen is besloten: laten we dan een post incidenteel onderzoek opnemen, die € 45.000 groot is en voor dit jaar de helft, namelijk die € 22.500. Dus er zit inderdaad een discrepantie in. In het stuk staat toch dat het gaat via het verhogen van de reserve. Maar het is definitief nu, dat wat de Raad van Advies betreft, het een incidentele post op de begroting is voor dit soort onderzoeken. Dus dat is het antwoord, neem ik aan.

De voorzitter: Hier sprak de Raad van Advies van de Noordelijke Rekenkamer. Als we u toch niet hadden, mijnheer Uppelschoten. De microfoon mag weer uit. Volgens mij hebben we hiermee de vragen beantwoord die er liggen voor de Noordelijke Rekenkamer zelf, die uiteraard straks zelf na de eerste termijn, voor zover noodzakelijk, weer aan bod komen, afhankelijk van uw bijdrage. Ik geef nu de fracties de gelegenheid om in maximaal 2 minuten iets te roepen, als ze dat willen, over dit agendapunt. Ik begin bij de Partij van de Arbeid en het woord is aan mijnheer Du Long.

De heer Du Long: Dank u wel voorzitter. Nou die 2 minuten ga ik niet gebruiken. Mevrouw Beukers-Maatje gaf het al aan het, de Noordelijke Rekenkamer is in veel rustiger vaarwater belandt en presenteert nu de jaarstukken en ontwerp- begroting 2022. U gaf het al aan voorzitter, ons wordt gevraagd om in te stemmen met een aantal besluiten, waaronder geen zienswijze in te dienen voor de begroting 2022. Dat leek wel bijzonder en de reden blijkt dan, dat de Raad van

Advies een gecoördineerde besluitvorming van de drie Staten wil bevorderen. Als dan het advies is om geen zienswijze in te dienen, moet denk ik de conclusie worden getrokken dat de Raad van Advies kan instemmen met de begroting. En dat vertrouwen willen we onze vertegenwoordigers in de Raad van Advies geven. Voor het overige voorzitter, kunnen we goed leven met de voorstellen. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is de Partij voor de Dieren aan zet met mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Wij hebben geen bijdrage voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is nog eens efficiënt vergaderen. De VVD-fractie, wie mag ik het woord geven? Mijnheer Vianen.

De heer Vianen: Voorzitter dank u wel. Dank aan de NRK voor de Ontwerpbegroting 2022. Het rekeningresultaat over 2020 was dus positief, waarin onder andere de incidentele bijdragen van 2019 worden terugbetaald. Dus complimenten daarvoor. De VVD is ook blij met de inzet van het college van de NRK om te investeren in de relatie met de Staten, door ruimte te bieden aan incidenteel onderzoek. En daar kijken wij dus ook erg naar uit. Wij kunnen leven met de besluiten zoals voorgesteld in het Statenstuk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar een Sterk Lokaal, mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Voor ons ligt de Ontwerpbegroting 2022 van de Noordelijke Rekenkamer en de jaarstukken 2020. De Noordelijke Rekenkamer heeft als gemeenschappelijk orgaan Groningen, Friesland en Drenthe een belangrijke functie, als het gaat om de controle en de evaluatie van uitgevoerd beleid. De onderzoeken die we van het NRK ontvangen zijn zeer van toegevoegde waarde en we kunnen heel kort zijn. We nemen de besluiten over en bedanken de Noordelijke Rekenkamer.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de CDA-fractie. Even kijken, mijnheer Zuur.

De heer Zuur: Dank u wel voorzitter. Met de beantwoording zojuist van de vraag die ik gesteld had, door de heer Uppelschoten, waarvoor dank, ga ik ervan uit dat deze wijziging in de begroting ten opzichte van het Jaarverslag in de Jaarrekening 2021 wordt rechtgetrokken. Dat was een van onze punten. Het ander punt is de stijging van de personele uitgaven in 2022 met meer dan 25%. Wij kunnen dat verklaren door het streven naar de begrote bezetting. Maar in de begroting staat ook, dat dit te maken zou hebben met een aanzienlijke stijging van de salariskosten, met het oog op verwachte afspraken over vergoedingen en voorzieningen voor thuiswerken. Met name bij dit laatste kunnen wij ons geen stijging van enige tientallen percentages van de personele uitgaven voorstellen. Onze fractie houdt het dan ook maar op de eerst mogelijke verklaring en horen graag wanneer het anders is. Verder wenst onze fractie de Noordelijke Rekenkamer ook in 2022 weer veel succes bij haar belangrijke werkzaamheden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel dan de fractie van D66. Dat moet haast wel mijnheer Pragt zijn.

De heer Pragt: Helemaal juist, dank u voorzitter. De oorzaken van het positieve resultaat in 2020 van € 113.000 kunnen wij goed volgen en het is ook aannemelijk dat dit eenmalig is. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven over 2020. De begroting 2022 is in lijn met die van 2021, aangevuld met € 45.000 voor incidenteel onderzoek, op verzoek van de Staten.

D66 ziet geen aanleiding om een zienswijze in te dienen. D66 kan dan ook instemmen met de voorliggende stukken en het adviesbesluit zoals dat is geformuleerd. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wil ik nu graag naar de SP-fractie. Ik weet niet of dat technisch gaat lukken. Ja. Mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. Ik had vanuit de Raad van Advies al positief ingestemd en de SP sluit zich daar van harte bij aan.

De voorzitter: Geweldig. Dan de GroenLinks-fractie, mijnheer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel voorzitter. Ik dank de Noordelijke Rekenkamer voor dit rapport, maar ook voor de toelichting. En ik zou niet durven voorzitter, de Raad van Advies gaat akkoord, ik vaar blind op haar. Ik ga akkoord.

De voorzitter: En uw hele fractie daarbij natuurlijk. Mijnheer Uppelschoten, wilt u ook namens de PVV-fractie nog het woord hebben?

De heer Uppelschoten: Ja hoor. Net wat mevrouw Dijkers zei, in de Raad van Advies zijn we natuurlijk akkoord gegaan met deze begroting en dit jaarverslag. Dus wij zien ook... Wij hebben geen behoefte aan een zienswijze. Het enige dat ik kan zeggen: Laten we alsjeblieft gebruik maken van de mogelijkheid voor nu, korter, sneller professionele onderzoeken over onderwerpen die ons erg ter harte gaan. En dat we het niet alleen als bedrag op de begroting zien staan, maar dat het ook feitelijk gebruikt wordt.

De voorzitter: Dank u wel. Vooral kort en snel, dat spreekt mij geweldig aan, zeker als dat uit uw mond komt mijnheer Uppelschoten. Dan gaan wij verder met de fractie van de ChristenUnie, mijnheer Post.

De heer Post: Jazeker. Dank u wel voorzitter. De ChristenUnie heeft met plezier kennisgenomen van het jaarverslag en we kunnen dan ook instemmen met de voorgestelde besluiten zoals ze er staan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel en als laatste in de rij de fractie van JA21, mijnheer Omlo.

De heer Omlo: Voorzitter, complimenten aan de Rekenkamer. Geen zienswijze en wij stemmen in met het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel en dan heb ik uit het totaal van alle bijdragen één vraag horen komen vanuit de CDA-fractie. Ik geef daarom het woord aan mevrouw Beukers.

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Dank u wel. Dat was een vraag over het personeel. Kijk, op zich hadden we in 2020 niet de realisatie van het personeel, zowel op het bureau niet als op het college niet. Dat verklaart voor het grootste deel de stijging. Daar hebt u gelijk in. De andere, dat zijn verwachtingen, die wij hier neergelegd hebben en die waarschijnlijk ook wel voor een deel gaan tellen. De CAO zal wel aan de hand zijn en over die voorzieningen, dat gaat ook wel wat heen gebeuren. Aan de andere kant moet ik zeggen dat de reiskosten waarschijnlijk dan weer naar beneden gaan. Dus dat zal een beetje verevenen, schatten wij in.

De voorzitter: Dank u wel voor uw reactie. Zo te zien lijkt dit voldoende voor de CDA-fractie. Dat is het geval. Dan durf ik de conclusie nu wel aan dat ook dit stuk, net als het vorige agendapunt als A-stuk naar de PS-vergadering kan. Waarvoor dank, ook namens uw collega-Statenvolledigheidsleden. En dan wil ik bij dezen mevrouw Beukers en de heer Veenstra bedanken voor hun inbreng gedurende de hele middag. Of ik u wel netjes welkom heb geheten, dat weet ik eigenlijk niet meer zo goed, maar voor zover dat niet het geval is, volgens u in dat geval mijn excuses en ik wens u een hele goede terugreis.

Mevrouw Beukers (Noordelijke Rekenkamer): Dank u wel.

De heer Veenstra (Noordelijke Rekenkamer): Bedankt.

11. Bouwstenen voor het Deltaplan: brief van het College van Gedeputeerde Staten van 16 april 2021, incl. onderbouwing Statenfractie JA21

De voorzitter: Dan gaan wij verder met Agendapunt 10, sorry 11. Ja mooi. De bouwstenen voor het Deltaplan, een brief van het college van Gedeputeerde Staten van 16 april 2021 alweer. Die brief is geagendeerd door de fractie van JA21. Mijnheer Omlo.

De heer Omlo: Eigenlijk zou mijn zeer gewaardeerde collega Rob Camies nu het woord hebben, maar waar hij gebleven is, weet ik niet.

De voorzitter: Dat komt goed uit. Dan schuiven we met uw welnemen dit punt door naar de volgende vergadering.

De heer Omlo: Ik stel voor: 5 minuten schorsing.

De voorzitter: Ik ga u helpen. Ik geef u allemaal 5 minuten schorsing. Schorsing tot 14.07 uur.

De voorzitter: Dames en heren, ik geef u nog een minuutje om te gaan zitten. Dames en heren, wij gaan verder met de vergadering en uiteraard niet nadat wij onze onuitsprekelijke dank hebben uitgesproken naar de fractie van JA21, dat we dankzij hen nu even een kort moment van reflectie mochten genieten. De brief van het college van Gedeputeerde Staten van 16 april 2021 rondom de bouwstenen van het Deltaplan, voor het Deltaplan van het noorden, is geagendeerd door de fractie van JA21. En dan is gebruikelijk dat de fractie zelf dit onderwerp even inleidt. We hebben met elkaar afgesproken dat u zowel voor de inleiding en vervolgens ook de fracties in hun bijdrage daar maximaal 3 minuten voor krijgen. Het onderwerp wordt behandeld in één termijn. Uiteraard na die ene termijn zal het college daar nog uitgebreid op reflecteren. En dan kom ik weer bij u terug, mijnheer Camies en krijgt u de vraag of het daarmee voldoende behandeld is. En elk antwoord wat u dan geeft, is goed. Dus dat is dan alvast weer mooi. Het betekent dat u gewoon nu van mij het woord krijgt. Het woord is aan de heer Camies.

De heer Camies: Dank u wel voorzitter. Geen dank voor de schorsing, het genoeg was geheel mijnerzijds. Voorzitter, goed dat het college zich inzet voor een Nedersaksenlijn en de Lelylijn. Wel raar dat ze daarvoor een deeltje, een beetje een koehandel hebben denken te moeten gaan doen. Want deze spoorlijnen zouden er namelijk moeten komen op hun eigen merites. De businesscase voor die spoorlijnen is namelijk immers ijzersterk. Daar hoeft ik denk ik weinig mensen hiervan te overtuigen. Op deze manier voorzitter, vrezen wij dat de geschiedenis zich herhaalt.

We geven Den Haag namelijk wederom de kans om onze provincie als wingewest te gebruiken. Een eeuwenlange, hardnekkige en ons inziens dubieuze traditie, die naar goed Drents gebruik door ons met gezonde argusogen wordt gevolgd. Was het in de 19e eeuw de turf, de 20e eeuw het gas en de olie, nu biedt GS zelf aan om het Drentse goud te overhandigen, namelijk onze rust, de kwalitatieve leefomgeving en de schoonste lucht van Nederland. Zeg maar gerust: Alles wat de Randstad inmiddels heeft verkwanseld. In het Deltaplan is het als volgt omschreven, ik citeer: De druk op de fysieke leefomgeving dwingt ons om het ontwikkelpotentieel van heel Nederland te benutten. Drenthe als ventiel voor voortdurende bevolkingsgroei dus. Het totaal aan gevolgen van dit Deltaplan Noord-Nederland zijn nu nog niet te overzien. Maar één ding staat wel vast: Het aanzicht en onze manier van leven gaat hierdoor onomkeerbaar veranderen. Natuurlijk zijn er de nodige economische voordelen, die dit plan met zich meebrengt. Die ontgaan ons geenszins, laat dat duidelijk zijn. De voornaamste zorg van JA21 is de impact op onze demografie. Hoe Drents is Drenthe nog na een influx van 100.000 mensen, een toename van maar liefst 20% van de totale bevolking. Aangezien deze woningen blijkbaar voor mensen worden gebouwd van buiten Drenthe. Hoe Drents is Drenthe nog? Een andere zaak, van meer praktische aard: De ambities ten aanzien van verduurzaming van de provincie en de RES. In het bijgeleverde document kunt u lezen wat een bevolkingstoename van 20% procent zou betekenen voor de CO2-uitstoot. Evident is dat een sterke bevolkingsgroei onverenigbaar is met welke duurzaamheidsdoelstellingen men nu maar heeft. Kunnen we er dus van uitgaan dat het college de RES-doelstellingen loslaat misschien? Hoe kijken andere fracties aan tegen een exploderende bevolking enerzijds en een wens te verduurzamen anderzijds? Ons was verteld dat niet alles kon voorzitter, net nog. Niet alles kan, is zelfs de titel van het stikstof Statenstuk. Er is een strijd om de ruimte werd ons verteld. Of geldt die wijsheid misschien niet meer? Kan alles nu wel: Bouwen, minder stikstof, mooie natuur, Drentse cultuur behouden, gigantische bevolkingsgroei en verduurzamen? Hoeven we geen politieke keuzes meer te maken misschien? JA21 is vooral benieuwd naar de mening van de andere fracties. Wij kijken met grote interesse uit naar de beantwoording en danken iedereen alvast voor de genomen inspanningen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw inleiding mijnheer Camies. Dan geef ik nu gelegenheid aan de Staten om nog vragen te stellen ter verduidelijking óf direct te beginnen. En ik wil nu een keer beginnen met de fractie van het CDA. Het woord is aan de heer Van Dekken en daarna de fractie van de VVD.

De heer Van Dekken: Dank u wel voorzitter. Verrassend mooi dat u het woord gelijk geeft aan het CDA, want ik zou ook in de richting van de collega's van JA21 willen zeggen: Volgens mij zijn we hier allemaal in dit huis in samenwerking met onze collega's in Den Haag of in Brussel bezig om ons stinkende best te doen voor onze provincie, die wij mogen dienen. En dan vind ik het echt geweldig mooi dat er nu voor het eerst eens even een soort trendbreuk lijkt te zijn, dat we vanuit het noorden niet alleen iets vragen, maar we willen ook echt iets bieden. Ik heb collega Mustafa Amhaouch daarmee bezig gezien in de MIRT-discussie en zijn hoop ook hebben zien zetten op het groeifonds. Dan zijn er natuurlijk de eerste bevindingen vanuit die terugrapportage uit dat groeifonds, misschien wat somber, maar ook binnen onze fractie is er een diepe overtuiging dat a) Drenthe geen Rottumerplaat is op Vlieland. Drenthe maakt onderdeel uit van het noorden, net als Flevoland dat ook in onze beleving zou kunnen zijn. En dan kun je niet anders constateren dat dit voorliggende Deltaplan een geweldige ambitie is om het anders te doen rondom de woningbouwopgave en de samenhang in mobiliteit en economie. En op basis van die bouwstenen van het Deltaplan gaan Rijk en regio samen verder werken. We vinden het ontzettend belangrijk om goed te blijven kijken naar de haalbaarheid en de maakbaarheid van deze ambities, bijvoorbeeld ook ten aanzien van de te verwachten veranderingen in de woon- en

werkvraag of de andere economische effecten. Maar deze bouwstenen voor het Deltaplan en met name rondom meer woningen kunnen realiseren in onze regio, die spreken ons enorm aan. En of dat vervolgens allemaal reëel is, zullen we dan vervolgens maar afwachten. We laten graag de expertgroepen die daarvoor nu zijn benoemd aan het woord. Maar tot slot zou ik willen zeggen: Laten we ook kijken naar wat VNO-NCW, wat MKB Noord allemaal over dit soort rapportages nu in dit soort ambities uitspreekt, het is een geweldige nieuwe manier, andere manier, van denken om het noorden ter beschikking te stellen voor alle Nederlanders. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dan zoals gezegd de fractie van de VVD, mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u voorzitter. JA21 maakt zich zorgen over de impact van een toename van het aantal inwoners zoals is opgenomen in het Deltaplan van het Noorden. Maar eerst zoem ik even in op de al aanwezige woningnood. Drenthe heeft nu een tekort van 9000 woningen en dat zorgt ervoor dat veel eigen inwoners geen woning kunnen vinden en dat de prijzen net als in de rest van Nederland ook hier flink stijgen. Kan je denken aan ouderen die iets graag iets kleiner willen gaan wonen, maar ook aan jongeren die hun eerste huis moeten kopen. Het is gewoon niet te doen. Jaarlijks worden er in Drenthe iets minder dan 1000 woningen bijgebouwd, maar ook de vraag vanuit Drenthe zelf stijgt met hetzelfde aantal. Dus als we niets doen, blijven we elke keer tegen dat tekort aankijken de komende 10 jaar, dus moeten we snel extra gaan bouwen. We hebben nog zo een 9000 à 10.000 woningen extra erbij nodig voor het huidige tekort en voor onze eigen groei aan huishoudens. En vandaar ook dat de VVD de Woonagenda, waarin dat is opgenomen, nauwlettend volgt. Maar dan nu het Deltaplan. Daarin staat dat bovenop de bouw van 15.000 woningen voor eigen inwoners tot 2040 nog eens 45.000 woningen gebouwd kunnen worden als er extra spoorinfrastructuur bijkomt. Is dat veel? Ja. Is dat te veel? Nou, dat valt te bezien. Inderdaad gaat het om ongeveer 20% van het huidige woningbestand dat erbij zou komen. Zoals gezegd wil de VVD sowieso flink extra gaan bouwen voor eigen inwoners. Maar die nieuwbouw kan natuurlijk ook net zo goed gekocht worden door mensen van buiten. Dus dan heb je sowieso nog meer woningen nodig. De VVD in Assen heeft daar wat onderzoek gedaan en geeft aan dat deze stad best 20% kan groeien. Ze zien plaats voor 7500 nieuwe woningen, te bouwen voor 2030. Denk aan Kloosterveen dat nog verder kan groeien. De binnenstad kan geherstructureerd worden, Havenkwartier kan je meer appartementen bouwen en er zijn nog bedrijven terreinen die je deels kan omvormen tot woonwijk. Voor Assen zou dat zeer welkom zijn. Meer inwoners die gebruik maken van voorzieningen en daaraan meebetalen. Dat maakt het huishoudboekje van menige organisatie in de winkel, horeca-zaak beter op orde, maar zo ook die van de gemeente zelf. Een toename van welvaart en welzijn. En wij zouden het toejuichen als zo'n analyse ook van andere locaties gemaakt zou worden. Want we zien zeker kansen om veel geschikte plekken te vinden voor extra woningen die onze steden en dorpen versterken. En we verwachten dat het op meer plekken mogelijk is en nodig is dan opgenomen in de huidige ruimtelijke plannen. En ja, richting JA21. Meer mensen betekent meer economie, meer verplaatsingen en dus meer CO₂-uitstoot. Maar of deze mensen in de Randstad blijven wonen of hier komen, die uitstoot is er toch. Dus je moet dit vraagstuk breder bekijken dan alleen op Drentse schaal. Het vraagt om goede en verstandige keuzes. Voorzitter, de VVD wil dat Drenthe een fijne woonplek blijft, waar ook banen te vinden zijn en waar wat te beleven valt. Dat gunnen we onze eigen inwoners, maar ook aan mensen van buiten. En we zien het Deltaplan daarom als een kans en niet als een bedreiging. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we verder met de fractie van de Partij van de Arbeid, mijnheer Loof.

De heer Loof: Dank u wel voorzitter. We bedanken JA21 voor de agendering van dit mooie onderwerp, het Deltaplan van het Noorden. Een wat zwaar aangezette titel, want bij deltaplannen denk je dan toch vaak aan andere zaken. Maar de term is in dit verband als zodanig zelf door de Tweede Kamer aangedragen, dus is het logisch dat wij die term ook gebruiken. Dan snappen ze in Den Haag waar we het over hebben. Onze fractie denkt dat het goed is dat we, zoals JA21 schrijft, tijdig een discussie starten over de effecten van het Deltaplan voor de provincie en voor onze inwoners. Het punt is echter wel dat, zoals vaker, JA21 de discussie aanzwengelt zonder nuancering en met een 'lange halen gauw thuis' karakter. Zo wordt in de motivatie gesteld, dat het Deltaplan niet uit enig maatschappelijk middenveld is komen bovendrijven. Daarmee volledig voorbijgaand aan de motie Amhaouch van de Tweede Kamer en aan de motie Nedersaksenlijn die in december 2020 in onze eigen Staten is ingediend en ook gesteund werd door het toenmalige onafhankelijke lid de heer Camies, die dus nu doet alsof het Deltaplan uit de lucht komt vallen. Het Deltaplan gaat daarnaast over veel meer dan regels en...

De heer Camies: Voorzitter, zou ik de heer Loof een vraag mogen stellen, als interruptie?

De voorzitter: Mijnheer Camies gaat uw gang.

De heer Camies: U stelt zeer terecht dat wij inderdaad een motie voor de Nedersaksenlijn hebben gesteund, maar ik kan mij niet heugen dat daarin een ruil voor een x-aantal woningen werd genoemd. Is u dat wel beken?

De heer Loof: Dat is mij bekend. Maar wat u zegt, is dat er niet uit enig maatschappelijk middenveld dit idee is komen bovendrijven. En de Nedersaksenlijn is een van de onderdelen van het Deltaplan. Dan had u toen aan de trein moeten trekken...

De heer Camies: Maar uit welk maatschappelijk middenveld komt dan het idee dat die 45.000 woningen gebouwd moeten worden voorzitter?

De heer Loof: Het is, ik zei net, het is een onderdeel van... de Nedersaksenlijn is een onderdeel van het Deltaplan, net zo goed als de oproep is geweest uit de Tweede Kamer, dat is toch onze volksvertegenwoordiger hoogste orgaan, waar gevraagd is aan het Noorden, de Noordelijke provincies, om met een Deltaplan te komen. En dit is dus dit geworden. En dan kun je niet stellen, wanneer die vraag uit het parlement komt, dat het niet uit het maatschappelijk middenveld afkomstig is. Dat is dan gewoon niet correct in mijn optiek.

De voorzitter: De heer Loof vervolgt zijn betoog.

De heer Pormes: Voorzitter.

De voorzitter: Mijnheer Pormes van GroenLinks voor een interruptie.

De heer Pormes: Ik wil even bijspringen. Ik weet niet of de heer Camies de media heeft gevolgd, maar ik beschouw het bedrijfsleven wel degelijk als onderdeel van het maatschappelijk middenveld. Op diverse wijzen hebben zij ingestemd met dit plan.

De heer Camies: Het verheugt mij ten zeerste dat GroenLinks het voor het bedrijfsleven opneemt, bij dezen.

De voorzitter: Zullen we, even voor de verdere orde van vanmiddag, toch een beetje proberen via de voorzitter te spreken. Mijnheer Pormes, u wilde nog even reageren in tweede instantie?

De heer Pormes: Nee hoor, want hij kent ons programma ook helemaal niet, dat blijkt.

De voorzitter: Nee is nee, dus dan stoppen we daar ook mee en dan gaat mijnheer Loof nu verder met zijn betoog.

De heer Loof: Dank u. Het Deltaplan gaat daarnaast over veel meer dan regels en stapelen van stenen. Het gaat ook over gelijke kansen voor kwetsbare gebieden en haar inwoners in heel Nederland en dus zeker ook in Drenthe. Demografische ontwikkelingen, zoals forse krimp, zijn daarbij van groot belang, net als economische effecten, om maar te zwijgen van sociale componenten zoals welzijn en welbevinden JA21 slaat naar ons idee de discussie helemaal plat door te stellen dat GS tussen neus en lippen door 45.000 woningen aanbiedt aan de Randstedelingen, zonder daarover met de samenleving in gesprek te gaan. Wij begrijpen dat toch anders voorzitter. In de aanbiedingsbrief van GS lezen we een uitvoerige procesbeschrijving, waarin het gaat over het onderzoeken en valideren van de ruimtelijke en sociaaleconomische effecten van het Deltaplan. En bij de verdere uitwerking wordt PS in het najaar actief geïnformeerd. Wij willen hierbij wel meegaan met JA21, door voor te stellen het niet bij informeren alleen te laten. In ieder geval, onze fractie zou graag het gesprek hierover willen voeren. Dan kort even naar de vragen van JA21. Hoe kijken we aan tegen de bouw van 45.000 woningen en de komst van 100.000 extra inwoners? Voorzitter, opnieuw, als je het zo plat aanvliegt, dan lijkt het om huiveringwekkende getallen te gaan. Maar afgezet tegen de aangegeven tijdspanne van enkele tientallen jaren, de sterk afnemende inwoneraantallen van Drenthe als er niets gebeurt, en de noodzaak om bestaande binnensteden en veel omliggende stadswijken grondig op de schop te nemen, schrikken wij daar niet zo van. Wij willen hierover het gesprek wel aangaan zogezegd. Vervolgens vraagt JA21 of bij een grootschalige woningbouwplan niet gekeken moet worden naar de behoefte binnen de provincie. Daarop is ons antwoord: Ja, niet alleen nu, maar dat moet je eigenlijk altijd doen. De derde vraag is, waar volgens ons de balans ligt tussen het vergroten van de economische vitaliteit enerzijds en het Drents eigene anderzijds. Dat is een vraag die niet in een tijdsbestek van wat ons nu is gegeven, valt te beantwoorden. We vinden het wel een goede vraag, die we ons voortdurend moeten blijven stellen en waar we over in gesprek moeten gaan en blijven. Misschien een keer in een benen op tafelbijeenkoms 'Waar willen we naartoe met Drenthe?' En tenslotte de vierde vraag: Moet er geen referendum worden gehouden over het Deltaplan? Nee, is ons antwoord. We weten niet hoe het plan als dit zich gaat ontwikkelen. Om maar eens wat te noemen: Een van de meest onvoorspelbare studies is die van de demografie. Een prachtig beroep, maar daar gaat vaker iets mis dan dat er juist wordt voorspeld. Nu een bindende uitspraak vragen over het Deltaplan kan betekenen dat je Drenthe voor tientallen jaren op slot zet. Het kan ook betekenen dat je Drenthe ondoordacht laat groeien. De Partij van de Arbeid kiest voor de organische weg, waarin we gedurende een lange periode met elkaar in gesprek gaan en verstandige dingen doen. En om de veelvuldig door JA21 aangehaalde en kennelijk zeer gewaardeerde econoom Keynes te spreken: De moeilijkheid ligt niet in de nieuwe ideeën, maar in het ontsnappen aan de oude. Dank u.

De voorzitter: Die Keynes toch. We gaan verder met GroenLinks, mijnheer Pormes.

De heer Pormes: Dank u wel voorzitter. bouwstenen voor het Deltaplan. Ik moet het college in de eerste plaats echt complimenteren voor dit plan. Het is creatief bedacht en eigenlijk uniek,

ook in de samenwerking met de andere provinciale overheden. Dus we zijn er bijzonder content over. Het is veel te vroeg natuurlijk om daar nu een heel punt van te maken, zoals JA21 dat wenst. Wij wachten geduldig het kabinetsbesluit af. Misschien, heel misschien, dat het tandem Rutte-Kaag dit opneemt in de eerste grove schets voor een nieuw regeerakkoord. Ja, dat weet je maar nooit. Maar dat is het moment waarop wij met elkaar van gedachten gaan wisselen over de details, over de inhoudelijke vormgeving van het plan op het terrein van bouwen, op het terrein van infrastructuur, et cetera. Wat ik beluister en wat ik lees, en dat gaat over die 100.000 Randstedelijken, het blijkt ook dat ze de stukken niet goed lezen, want daar gaat het niet alleen maar om. over de Randstad. Het gaat ook over om de jongeren hier te houden in Drenthe en tegen de vergrijzing. Dus, het heeft ook te maken met het behouden van Drenthe zelf. Ik bedacht even, hoeveel mensen zijn er nou de afgelopen eeuw, de vorige eeuw vanuit het platteland naar de Randstad verhuisd? De Randstad is ontzettend vol, maar dat komt natuurlijk vanwege het feit dat er een ongelofelijke stroom van binnenlandse migratie is ontstaan. Voorzitter, daar wilde ik het eigenlijk bij laten en ook even verwijzen, want ik denk dat de meest goede antwoorden worden gegeven door Cees Vianen, niet als Statenlid, maar een geweldige advertentie. En daar staan echt alle argumenten in tegen het voorstel van JA21. Dus ze moeten dit maar lezen. En als ze dit hadden gelezen, hadden ze dit niet geagendeerd. Voorzitter, daar zou ik het eigenlijk bij willen laten, maar ik werd uitgedaagd door het Dagblad van het Noorden, dat schreef: De vraag van JA21, om de jongeren uit het eigen gebied goed onder dak te brengen. Toen dacht ik: Waar halen ze dat in vredesnaam vandaan? En dat was een hele andere interpretatie dan wat ik las in het stuk van JA21. Want zij zegt: Wij denken aan de woningmarkt voor jongeren en starters van Drentse origine. Ja voorzitter, Drentse origine. Nou ligt dat bij mij gevoelig natuurlijk hè. Want mijn hele leven wordt ik vaak gevraagd, dat ik mijn origine moet legitimeren. En toen dacht ik: Ik zoek het op, origine. En wat staat er voorzitter? Er staat gewoon oorsprong, afkomst van iemand. Dus zij willen hebben dat het niet gaat over jongeren in Drenthe of inwoners van jongeren uit Drenthe, maar het gaat om jongeren in Drenthe die oorspronkelijk uit de Drenthe afkomstig zijn. Die geboren zijn, want dat lees ik in een woordenboek en JA21 heeft daar ongetwijfeld over nagedacht...

De heer Camies: Zou ik hierop mogen interrumperen voorzitter?

De heer Pormes: Mag ik even mijn zin afmaken, dan kan hij interrumperen.

De voorzitter: Ik wil u meegeven dat u het college waar u nu mee bezig bent mijnheer Pormes, wel ergens weer een einde moet geven. Dus sluit uw zin maar af.

De heer Pormes: Ik was net aangekomen op het einde. Want ik heb natuurlijk niet alleen ge-googeld wat het betekent, maar ook even gekeken naar de woordenboeken. Dus... En ik weet zeker dat JA21 daar heel goed over heeft nagedacht. Ik eindig met het volgende voorzitter. Iedereen in Drenthe, in gelijke gevallen, gelijk wordt behandeld.

De voorzitter: Artikel 1 van de Drentse grondwet. Mijnheer Camies.

De heer Camies: Voorzitter, laat het maar aan GroenLinks over en in het specifieke geval van de heer Pormes om alles en dan ook werkelijk alles over, hoe zal ik het zeggen, de nationalistische kam te scheren. Een Drent is wat ons betreft een mind set en een way of life en is heeft niet zo heel veel te maken met of je hier bent geboren of niet. Sterker nog, de rest van onze fractie is dan blijkbaar ook geen Drent, als dat zou moeten betekenen dat ze hier zijn geboren.

De heer Pormes: Voorzitter.

De heer Camies: Het is wat mij betreft een onzinnige manier om mij woorden in de mond te leggen, maar ga vooral uw gang mijnheer Pormes.

De heer Pormes: Voorzitter, ik lees exact wat zij hebben opgeschreven, namelijk: Drentse origine. Dus of hij geeft een geheel andere betekenis aan origine, door een andere vertaling te geven. Maar goed, hij wordt gewoon geholpen door het Dagblad van het Noorden natuurlijk, die het heel beschaafd heeft uitgelegd.

De voorzitter: Dan vat ik dit deel van de discussie vanmiddag...

De heer Camies: Mag ik hier nog op reageren?

De voorzitter: Nog even heel kort.

De heer Camies: Het woord origine, dat wordt gebruikt in het Dagblad van het Noorden. Ik zou er bij willen zeggen dat ik door het Dagblad van de Noorden niet ben geïnterviewd, dus dat hij dat zelf geïnterpreteerd heeft als zijnde origine.

De voorzitter: Debatten in dit huis zijn soms ook ter lering ende vermaak. Laten we dit stukje dan onder het laatste onderdeel schuiven en dan stel ik voor dat wij nu verder gaan met de fractie van de ChristenUnie, ik denk mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Dank u voorzitter. Volgens mij is het een goed gebruik als iemand iets denkt te lezen, dat de ander daar ook een weerwoord op mag geven. Volgens mij is dat hier ook afdoende gedaan. Dus dank daarvoor. Dank ook voor de agendering aan JA21, om zo met elkaar door te spreken over het Deltaplan van het Noorden. Het is nogal een plan, ambitieus plan, en dat dat ook de wenkbrauwen doet fronsen, begrijpt mijn fractie. Maar toch willen wij het college complimenteren voor dit stuk en de rol die ze gespeeld hebben bij de totstandkoming. Dit vroeg lef en heeft naar onze inschatting ook best de nodige tijd en energie gekost. De motie van deze Staten van 16 december 2020 om in een noordelijk verband samen te werken in een gezamenlijke lobby richting het Rijk, en daarin duidelijk te maken dat in elk te ontwikkelen scenario plaats moet zijn voor de Nedersaksenlijn en versnelling van bestaand spoor, was mede aanleiding voor het college voor dit Deltaplan, ook om evenwicht te krijgen in de discussie over de Lelylijn. Ik denk dat we dat niet moeten vergeten. Dan naar de vragen van JA21. Wat betreft de eerste vraag: Wij zijn er niet zo huiverig voor als JA21. Zo zien wij veel mogelijkheden voor inbreiding, zeg maar het bouwen binnen de bebouwde kom bijvoorbeeld in de plaats van oude kantoren, want het kan zomaar zijn dat we door het vele thuiswerken bijvoorbeeld veel minder ruimte nodig hebben. Gezien de vergrijzing en ontgroening in het Noorden zijn nieuwe Drenten wat ons betreft van harte welkom. We willen immers voldoende mensen houden voor het werk dat hier is. En waarom zouden we anders economische ontwikkelingen stimuleren als we straks onvoldoende werknemers hebben om die banen te vullen? Want dat is momenteel gaande, zoals ook al eerder vandaag genoemd. Dan wat betreft de tweede vraag. Over de Drentse origine, wordt achter mij gezegd. Even kijken. Wat ons betreft moet je gewoon beleid maken, waarin je alle aspecten tegen elkaar afweegt en een goed plan maakt, waarbij uiteraard ook voor de huidige inwoners van Drenthe voldoende woningen moeten zijn. Dan wat betreft de derde vraag. Dit is inderdaad altijd balanceren en daartoe moeten we dus ook goed beleid maken, zoals ik

net al aangaf. Wat betreft een referendum. Mijn fractie heeft, gezien de ervaringen met referenda, niet heel veel enthousiasme voor dit instrument, ook omdat het veelal geen recht doet aan de complexiteit die gepaard gaat met besluitvorming en ook leidt tot polarisatie. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de fractie van D66, mevrouw Dingen.

Mevrouw Dingen: Dank voorzitter. 45.000 extra woningen te bouwen bovenop de reeds gepland staande 100.000 woningen in de Noordelijke drie provincies die gebouwd gaan worden. Wij leveren woningen en vragen een investering in het spoor. Dit ten behoeve van de ontsluiting van het Noorden en daarmee samenhangende economische ontwikkeling. D66 is het van harte eens met de extra woningbouw ten behoeve van de sociale en economische ontwikkelingen, maar wij kiezen daarbij voor bouwen in bestaande plaatsen, wijken, huidige bewoningen. Een aantal mensen heeft het al genoemd hier. Dus inbreiden, niet uitbreiden. We hebben wel twijfels over de realiseerbaarheid in verband met de Drentse aanpak stikstof. Daarmee gaat de woningbouw niet voortvarend invulling krijgen. Met betrekking tot investeren in bestaand en uitbreiding van spoor zijn wij positief. Drenthe is immers geen eindstation maar een tussenstation, met verbindingen van noord naar zuid en west naar oost, tot ver over de grens. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de PVV-fractie, mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Het is een voor mij een verrassende middag, dat wij bij een discussie over bouwstenen van het Noorden in een discussie belanden over discriminatie. De PVV heeft in ieder geval begrepen dat Drenten mensen zijn die nu in Drenthe wonen en dat die iets te maken hebben of mogen vinden van hoe Drenthe zou moeten blijven. Ik begrijp dat er gevoeligheid is over dit thema discriminatie, maar wij staan helemaal stomverbaasd dat dit hier nu bijgesleept wordt. We hebben twee opmerkingen over het Delta-plan van het Noorden. Het eerste is de huisvesting, want het is niet een vraag om 45.000 woningen, wij hebben dat aangeboden, dat hier in Drenthe 45.000 woningen komen. 15.000 bouwen is al een geweldige opgave. Dat je aanbiedt dat je nog drie keer zo veel gaat doen, vinden wij eigenlijk veel te fors. Dus laten we dat ook realistisch houden. Ik wil zeggen, nog een keer, hoogstens twee keer, maar niet dat je drie keer het aanbod wat je nauwelijks kunt realiseren, aanbiedt. Een tweede. Wij vinden bewoners van Drenthe, als er zo'n majeure operatie op veranderingen in Drenthe gaat plaatsvinden, zou je moeten raadplegen: Willen jullie dat wel? En dat we uitleggen wat de consequenties zijn als wij hier 45.000 woningen, 100.000 mensen, hiernaartoe halen van buiten Drenthe. Wat voor impact heeft dat op Drenthe en willen we dat wel? Je kunt zeggen: Het is een ingewikkelde vraag, maar als je zo'n grote verandering gaat aanbrenge, is het naar onze mening te gek voor woorden dat je de inwoners van Drenthe, de inwoners, niet de kans geeft om daar iets over te zeggen. Dus hoe ingewikkeld het ook is, wij zouden heel graag willen dat hier een soort referendum over komt, dat wel genuanceerd moet zijn, dat niet tot polarisatie moet leiden, maar dat wij weten wat men daarvan vindt. Het goud van Drenthe en wat is dat, en moeten wij dat ook niet beschermen. Dat over de huisvesting, dus wij zijn ervan geschrokken. Want aantallen zijn voor ons wel schrikwekkende, huiveringwekkende aantallen. Want 100.000 betekent een stad als Enschede of als Emmen erbij. En dan kun je wel spreiden over andere, maar om een beeld te vormen wat we aan het doen zijn. Het tweede grote punt is de Nedersaksenlijn. Wij weten ook dat we hier een motie hebben aangenomen voor de Nedersaksenlijn, maar we zijn nu wat verder en hopelijk wat wijzer en wij zijn van mening: Is dat nou wel een goede oplossing en is dat zelfs wel in het belang van Emmen? En zou het niet veel meer voor de hand liggen, om eindelijk ervoor te zorgen dat de vier grote steden in Drenthe, dus

Meppel, Hoogeveen, Coevorden en Assen, per spoor bereikbaar zijn? Zou het niet veel meer voor de hand liggen om van Hoogeveen over Dalen een sneltreinverbinding te hebben met Emmen. En dan kan die lijn ook gebruikt worden om vanuit het Noorden, vanuit Drenthe naar Enschede te reizen, over een gewone, normale spoorverbinding. En dat je niet, want het is wel leuk dat je uit Emmen dan via een boemeltreintje naar Enschede kunt, maar dat je niet meer naar Zwolle hoeft, als je naar Enschede wilt met de normale trein.

De voorzitter: Uw spreektijd is om mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ja, mijnheer de voorzitter. Wij hebben dus twee grote problemen: We vinden het aantal veel te groot en het is een aanbod van ons geweest, een aanbod dat gedaan is. En ten tweede: Zouden we niet eens moeten nadenken of de Nedersaksenlijn echt wel in het belang van Drenthe is, en echt wel in het belang van Emmen? Wij zien die voordelen niet meer. We vinden het eigenlijk, achteraf gezien, een onzinnig iets om daarvoor te pleiten.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage.

De heer Van Dekken: Voorzitter.

De voorzitter: Er is een vraag van, even kijken, mijnheer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Voorzitter, toch blijft me nog wat frapperen. U weet dat wij als CDA helemaal niet voor die referenda zijn, dus daar wou ik het eigenlijk nu niet gaan zoeken, maar ik heb toch nog een vraag aan mijnheer Uppelschoten. U weet toch ook dat wat je er al allemaal van vindt, we zijn nu met 17,5 miljoen Nederlanders, in 2050 zo ongeveer met 22/23 miljoen Nederlanders. Betekent dat nou voor de PVV dat elke keer als er bijvoorbeeld een toename is van 100.000 inwoners ergens, dat dat in uw opvatting zou moeten leiden tot een referendum?

De heer Uppelschoten: Als dan, dat zijn altijd moeilijke dingen. We hebben het nu heel concreet over: Wij bieden 45.000 woningen aan. We gaan ervan uit dat dat 100.000 mensen zijn. Mogen wij de bewoners van Drenthe nu ook eens vragen? En dan eerlijk uitleggen wat de consequenties zijn en ook welke problemen we opleggen. Gaan we dat doen ja of nee? En wat er in de toekomst dan nog meer voor problemen komen en of we daar ook referenda moeten blijven hanteren, dat weet ik niet. Maar ik wil het nu over dit ene concrete geval hebben en meer niet.

De voorzitter: Dank u wel en dan mag de microfoon nu uit. En dan gaan wij verder met de Partij voor de Dieren. En dat doet mevrouw Peeks. U heeft het woord.

Mevrouw Peeks: Dank u wel voorzitter. Allereerst over het naoberschap wat in de onderbouwing van dit agendapunt stond. Wij vinden dat als we niet genoeg doen aan de klimaatverandering, dan zal het water in de Randstad onhoudbaar stijgen en dan getuigt het juist van goed naoberschap om deze klimaatvluchtelingen een goed heenkomen te bieden in Drenthe. Dan over de vragen. Wij verwachten niet dat de genoemde 100.000 mensen in een keer naar Drenthe zullen trekken. Dus er zal een periode van gewenning aan de omgeving mogelijk zijn voor zover dat nodig is. Verder is het volgens de Partij voor de Dieren niet zo dat Drentse inwoners niet in aanmerking kunnen komen voor een nieuwbouwwoning. Dus de woningen zijn niet per se voor de Randstedelingen. Wij vinden dit juist een kans voor Drentse jongeren om een goede baan in de Randstad te aanvaarden en dan in Drenthe te kunnen blijven wonen. Dat lijkt ons een win-win situatie, want ze kunnen dan met een snelle trein van en naar hun werk gaan. Nu is het

soms nog zo, dat werkgevers in de Randstad huiverig zijn om medewerkers uit het noorden van het land aan te nemen vanwege de reistijd. Dat zou met een snelle spoorverbinding verleden tijd kunnen zijn. Ons voorstel zou dan ook zijn om de nieuwe huizen in de buurt van infrastructurele voorzieningen te bouwen, ook om zo de rust en ruimte optimaal te kunnen behouden. Verder is Drenthe geen eiland en invloeden van buiten Drenthe zijn onmogelijk tegen te houden. En dat is ook niet wenselijk, omdat cultuur levend en dynamisch is. We verplaatsen ons zelf al sinds mensenheugenis over de aardbol. Dat werd eerder ook al gezegd. De zogenaamde vreemde invloeden waar JA21 bang voor is, hoeven we niet als een bedreiging te zien, maar juist als een verrijking. Bevolkingsgroei. Als daar hier al sprake van is, Nederland-breed zeg maar, leidt dat niet per se tot meer CO2-uitstoot. Maar wel, een fossiele leefstijl leidt tot meer CO2-uitstoot, zoals met vliegtuigreizen, overconsumptie en dieren eten. Met betrekking tot een mogelijk referendum...

De voorzitter: Interruptie van mijnheer Camies.

De heer Camies: Dank u wel voorzitter. Het doet mij natuurlijk heel veel deugd dat de Partij voor de Dieren een toename van de bevolking niet ziet als een toename van de CO2-uitstoot, ongetwijfeld vanwege de verandering van lifestyle die al die mensen gaan inzetten als ze eens hier zijn. Zou mevrouw Peeks, excuseer, mij kunnen vertellen hoe die lifestyle er dan precies uit zou zien, waardoor de CO2-uitstoot vermindert?

Mevrouw Peeks: Zoals ik net al zei, het reizen per vliegtuig vinden wij dat dat ingekrompen moet worden. De overconsumptie zoals die nu aan de gang is, zal drastisch verminderd moeten worden en ook het eten van dieren natuurlijk.

De heer Camies: Dat begrijp ik. Maar u zegt zelf het woord 'moet'. Hoe moet ik dat precies voor me zien dan?

De voorzitter: Mevrouw Peeks en daarna verder met haar betoog.

Mevrouw Peeks: Ik begrijp de vraag niet.

De heer Camies: U zegt: de lifestyle moet veranderd worden. Mensen móeten minder vlees eten, neem ik aan. Hoe gaat dat dan worden bewerkstelligd? Met welke dwang?

Mevrouw Peeks: Nou ja, dat zou dan bekeken kunnen worden. Dat hoeven we nu nog niet in beton te gieten. Kan ik doorgaan voorzitter?

De voorzitter: Zeker, dat is mijn grote wens.

Mevrouw Peeks: Mooi met betrekking tot een mogelijk referendum. In principe zijn wij wel voor een collectief bindend referendum, maar we vragen ons sterk af of dat over dit onderwerp op dit moment een goed idee is, omdat de vraagstelling volgens ons nog niet concreet genoeg is. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de fractie van Sterk Lokaal en dat is mijnheer Steenbergen. Voorzitter dank u wel.

De heer Steenbergen: Bedankt voor u mij weer als laatste het woord geeft, maar dat is een detail. Deltaplannen...

De voorzitter: Vergist u zich daar niet in, er komen nog meer woordvoerders.

De heer Steenbergen: Over dit onderwerp? Dan heb ik mij verteld, dan bied ik mijn excuses aan. Deltaplan van het Noorden. Wij zijn als Sterk Lokaal heel blij met de ambitie die dit college uitstraalt om iets aan de woningnood ook met name in Drenthe te doen. We hebben sowieso al een opgave van 9000-10.000 woningen die hier in Drenthe gerealiseerd moeten worden en wij vinden het eigenlijk gewoon veel te vroeg om te kijken naar de details. Zoals 45.000 woningen bijhouden, zal later in het proces aan de orde komen. Dus op zich willen wij de vragen die JA2 heeft gesteld, eigenlijk helemaal nu niet echt een antwoord op gegeven. Alleen de ambitie die er is, is duidelijk. Wij moeten aan de slag met woningbouw en het zou best kunnen zijn dat die 45.000 extra woning echt noodzakelijk zijn. En dan, om te eindigen met vraag 4, want op de andere vragen heb ik denk ik al ongeveer een antwoord gegeven, wij zijn totaal niet enthousiast over een referendum. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel en dan gaan wij inderdaad verder naar de fractie van de SP volgens mij, de heer Van der Meijden. En dat is dan de laatste.

De heer Van der Meijden: Voorzitter, dan moet ik u bedanken dat ik de laatste mag zijn. Oké. Voorzitter, ik ga er in ieder geval vanuit, de SP gaat ervan uit, dat dit belangrijke onderwerp, het is veelomvattend, in het najaar op de agenda komt te staan, waar we met elkaar de inhoud bespreken van het Deltaplan en de consequenties daarvan voor Drenthe. Ik denk ook dat, als dat wat concreter zou kunnen zijn op dat moment of is of wordt, dat dan ook de mogelijkheid van een collectief referendum open moet blijven. Ik zou toch een aantal uitgangspunten mee willen geven. Het uitgangspunt van de SP zou moeten zijn, denk ik ook, dat er gekozen moet worden voor het leggen van een primaat voor woningzoekenden in Drenthe. Ik heb niets met origine te maken, maar het gaat mij om de woningzoekenden in Drenthe. Allereerst dat de woningnood in Drenthe zal worden opgeheven en dat alle Drentse woningzoekenden, jong en oud, dienen te kunnen beschikken over een betaalbare woning. De rol van woningcorporaties zal daar naar mijn gevoel een hele belangrijke in kunnen zijn, op moeten zijn. Ook zal er aandacht moeten zijn voor doorstromingsmogelijkheden van ouderen, als het gaat om kleiner kunnen wonen, omdat er op dit moment, voor zover ik ben geïnformeerd, het niet of nauwelijks mogelijk is, dat oudere mensen die in een groot huis wonen een vervangende ruimte kunnen vinden in wat kleinere of wat minder vierkante meters. Ik denk ook dat in dit kader heel duidelijk speculanten zoals huisjesmelkers et cetera, maximaal ontmoedigd moeten gaan worden. Volgens mij zijn wij ook van mening dat in de eerste aanleg bestaande gebouwen, kantoren et cetera geschikt gemaakt moeten worden voor bewoning. Eerst als het bovenstaande is gerealiseerd wat ik net genoemd heb die punten, en iedere Drent beschikt over een goede en betaalbare woning, zal bezien moeten worden welke verdere huisvesting nodig of mogelijk is. Maar wel in het licht van natuurbehoud, leefbaarheid, wat altijd naar ons gevoel voorrang zou moeten blijven houden. Ook denk ik dat het zinvol zou zijn om een onderzoek te plegen naar de consequenties van de aanleg van de Lelylijn. Omdat het naar mijn gevoel zou kunnen ten opzichte van in ieder geval de bestaande spoorwegverbinding Assen- Groningen-Zwolle of Groningen-Assen-Zwolle, in die volgorde, om dat te weten, om dat in ieder geval te onderzoeken dat deze lijn niet een soort boemeltreintje, boemellijntje zal worden. Ik denk ook dat het zinvol is om de ingekomen brief van de heer Muijzert nog eens mee te nemen in de afwegingen die gemaakt gaan worden, want er staan toch wel naar mijn gevoel wat zinvolle dingen in. En tot slot voorzitter, het doet mij

deugd dat JA21 zich in deze zorgen maakt over de gevolgen voor natuur en milieu. Ik hoop dat dat structureel blijft. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie geen interrupties of vragen meer aan elkaar. Dus wat mij betreft is het woord nu aan het college. Ik geef het woord aan gedeputeerde Bijl en u krijgt maximaal 9 minuten.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. De bouwstenen voor een Deltaplan van het Noorden hebben wij met vier provincies en vier steden gemaakt op uitnodiging, zo zou je kunnen noemen, van de Tweede Kamer, die kamerbreed, dat mag iedereen bij zijn eigen partij nog even opzoeken, die kamerbreed heeft uitgesproken dat er een Deltaplan voor het Noorden moet komen, waarbij een aantal wezenlijke elementen werden genoemd: minimaal 100.000 plus extra woningen, een Lely spoorlijn en ook nog Lelystad Airport, zo worden wat dingen genoemd. Dat vergeet bijna iedereen, maar dat staat ook nog in die motie. Dat hebben wij als kapstok opgepakt om te kijken hoe wij de belangen van het Noorden en zeker ook Drenthe in dat kader in beeld konden brengen in Den Haag. Wij hebben gemeend om dat toch nog even iets breder neer moeten zetten, want het gaat ons met name om de economische kracht van het Noorden, om die te verbinden met de rest van Nederland, om tegemoet te komen aan de enorme woningvraag in het land en zeker ook in het Noorden zelf. En daarnaast om de bereikbaarheid van het Noorden met de Randstad en het Oosten te verbeteren. In dat kader hebben we deze bouwstenen gemaakt. Maar dan moet je ook kijken, wat kun je als je naar de landelijke problematiek kijkt, wat zou je als Noorden daarvoor kansen inzien? En die zien wij niet alleen op economisch terrein, maar ook op volkshuisvestingsterrein. Dat is helder. Dat heeft geleid tot het verhaal dat wij nadrukkelijk 'bouwstenen' noemen, omdat het aan het kabinet is om met de Kamer te komen tot een gesprek over dat Deltaplan. Wij zijn geen gesprekspartner van de Kamer, maar wij kunnen wel bouwstenen aanreiken. Wij noemen dat met nadruk bouwstenen, omdat we natuurlijk ook in eigen huis de discussie hierover moeten hebben, met gemeenten, met gemeenteraden, wij met onze Staten, over de verdere uitwerking van deze ideeën. Simpelweg, het gaat om banen, het gaat om woningen en het gaat om bereikbaarheid. Dat is alle drie heel belangrijk voor de toekomst van het Noorden en zeker ook van Drenthe. Als u wat we onlangs hebben toegestuurd, de meicirculaire, als u die nauwkeurig leest, en dat doet u natuurlijk, dan ziet u dat onze inkomsten uit het Provinciefonds elk jaar teruglopen, ons aandeel. Dat heeft te maken met het feit dat wij met ons inwoneraantal niet groeien en andere delen van het land wel. Dat heeft ook effecten voor bijvoorbeeld de verdeling van inkomsten uit het Provinciefonds. We maken ons druk over onze buslijnen, maar dan moet er wel jongeren zijn die naar scholen gaan. O ja, we maken ons druk om onze scholen, we zijn best bezig met een strijd om de diversiteit in het onderwijs overeind te houden in Drenthe. Wij maken ons druk over voldoende mensen die in de zorg kunnen werken, of in de techniek, of noem maar op. Ik ben geen demograaf, er is al iets gezegd over demografen, maar een ding weten we wel: We kunnen wel zien hoeveel kinderen er geboren zijn de laatste 20 jaar en dat is beduidend minder dan 20 jaar ervoor. We hebben dus in ieder geval te maken met ontgroening in het Noorden. Er zijn dus allerlei redenen waarom het belangrijk is om als Drenthe ook breder te kijken dan: Wat hebben we, maar ook, wat willen we behouden en waar mogelijk wat willen we uitbreiden? In dat kader hebben we sowieso te maken met een autonome vraag naar woningen, maar het is helemaal niet erg als we ook wat meer mensen in het land een woning kunnen bieden. Ik had met de vertegenwoordiger van de Fryske Nasjonale Partij voor de radio daar ook een discussie over. En een beetje op hetzelfde vlak: Fryslân moet Fryslân bliuwe. Dan vraag je: Wat betekent dat dan? Eigenlijk vinden zij dat de identiteit en het karakter van Friesland niet aangetast moet worden door teveel mensen van buiten. Maar op mijn simpele vraag of de Fries om utens, dat zijn Friezen, die wel geboren zijn

of een Friese afkomst hebben, maar ergens anders in Nederland wonen, moeten die terug kunnen komen naar Friesland? Ja natuurlijk. Daar zijn er 3 miljoen van. Mijn beste vriend heeft zijn roots in Klazienaveen en Nieuw-Dordrecht, heeft nog nooit in Drenthe gewoond, maar als je hem hoort praten, dan is dat echt herkenbaar, dat is een Drent. Maar we moeten niet zo nauw kijken naar waar mensen wonen, of naar waar ze willen wonen en waar zij ook kunnen functioneren. Want wat is het kenmerk van Drenten? De heer Camies zei: Drenthe moet toch Drents blijven. Wat voor mij het kenmerk van Drenthe is, is dat wij het verschil zien tussen stad en platteland. En dat is een kernkwaliteit die moeten we bewaren. Die moeten we bewaren, dat is een kernkwaliteit. De mensen die daarin functioneren, waar die vandaan komen, ik ben zelf ook import, dat weet u. Maar ik voel mij wel thuis hier. Ik hoop dat mijn burens dat ook zo zien. Maar ja, dat is wel belangrijk. De mensen die hier willen functioneren, dat we daar ook ruimte voor hebben.

De voorzitter: Mijnheer Camies.

De heer Camies: Een korte opmerking aan de heer Bijl. U bent voor mij op en top Drents. Bij dezen.

Gedeputeerde Bijl: Dank u wel. Die is binnen. Maar wat ik maar wil aangeven, is: We moeten het samen maken, maar als wij de boel op slot zouden zetten, daar worden we niet beter van. Maar dat hoor ik u niet zeggen. En natuurlijk, het vervolg op het Deltaplan, of de bouwstenen van het Deltaplan, dat zal moeten worden neergelegd in een Omgevingsvisie, in bestemmingsplannen. Maar diezelfde middag dat ik met de Fryske Nasjonale Partij in discussie mocht, had ik ook een discussie met Reinder Hoekstra van de Natuur en Milieufederatie. Die is ook wat, laat ik zeggen, die zet ook wel wat kanttekeningen bij de cijfers, maar die is wel van mening dat wij binnen de kernen van de Drentse steden en dorpen zeker 70-80% van de vraag zouden kunnen opvangen. Dat heeft ook te maken met de relaxte ruimtelijke ordening die wij hebben in de Drentse steden en dorpen en ook vrijkomende bedrijfsgebouwen, vrijkomende winkels. Vanochtend nog een stukje in de krant, op de andere pagina waar uw stuk stond, maar er stond: In Nieuw-Amsterdam wordt een dorpshuis gesloopt in het centrum, maar men houdt rekening met woningbouw. Kijk, dat zijn de initiatieven die prima passen in het denken van het Deltaplan. En ook in wat is kenmerkend voor Drenthe. die bebouwde omgeving die moet compact. Maar het verschil met het platteland, met de natuur, dat moeten we vooral in stand houden. Voorzitter, dat even in grote lijnen. Als het gaat om spoorlijnen, ik heb ook de heer Muijzert gesproken. Ik heb kennisgenomen van de vele ideeën die hij heeft. Hij heeft er heel veel verstand van volgens mij. Maar of het allemaal zo moet, dat weet ik ook niet precies, zal ik maar zeggen. Maar ik heb al met u afgesproken: We komen daar nog met een reactie op. Maar één ding is denk ik belangrijk. We moeten ons niet in een positie laten dwingen dat wij, zeker als wij Flevoland meetellen met ongeveer een derde oppervlakte van het land, ons laten dwingen dat er maar één verbinding moet zijn. Het is een groot gebied het Noorden en dat rechtvaardigt gewoon dat er meerdere verbindingen zijn. Er is ruimte én voor een Lelylijn én voor bestaand spoor én voor de Nedersaksenlijn. En die Nedersaksenlijn gaat nou net om de verbinding van het Noorden met het Oosten, om de ontwikkeling van het oostelijk gebied van het noorden, in dat gat, verder dan alleen Emmen. Het is ook richting de Veenkoloniën in Groningen en ik denk dat dat echt kansen biedt voor dat gebied. Dus ik denk dat we daarin niet te bescheiden moeten zijn, dat we daar gewoon op moeten blijven inzetten. Vanuit het openbaar vervoer denk ik dat het ook goed is dat we voldoende klanten hebben ook in de toekomst, om een zekere mate van rentabiliteit ook voor het openbaar vervoer te hebben. Dat hoeft niet 100% rendabel, dat kan niet, maar een beetje rendement, dat is niet verkeerd. Maar het past ook in de leefbaarheid van het platteland dat er

goed openbaar vervoer is. Mijn collega Kuipers, ik weet niet of u nog iets wil zeggen over hoe de aantallen van de woning tot stand zijn gekomen, maar dat is niet iets wat we even hier achter de colleegetafel hebben bedacht. Maar daar gaat de heer Kuipers iets over zeggen als u het goed vindt voorzitter.

De voorzitter: Dan krijgt mijnheer Kuipers van mij het woord.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Het is goed om als we het over het Deltaplan hebben, ik zie telkens twee scenario's voor ons. Eén is gewoon het realistische scenario: Wat zien wij de komende jaren aan vraag en daar koersen wij nu op met de gemeenten. En daarnaast heb je het Deltaplan scenario: Wat als deze bouwstenen ook daadwerkelijk landen. En we zien gewoon die autonome groei, die staat ook in het stuk, van 15.000 woningen als vraag tot 2030. Dat is dan het realistisch scenario wat mij betreft. Daar moeten we op sturen. Dat komt onder andere doordat we met minder mensen per woning gaan leven, de aantrekkende kracht van Zwolle en Groningen en ook de trend richting het platteland die we zien. En als we niet gaan bijbouwen, dan overkomt het ons ook. Want iedereen die meer dan vijf jaar geleden een woning heeft gekocht in bijvoorbeeld Utrecht en die naar Drenthe verhuist, die zit meteen boven in de vermogenspositie en die concurreert inwoners die gewoon op een eigen woning zitten te wachten, van de markt. Dus we moeten koersen op dat scenario. Dat doen wij ook als provincie. Ik denk bijvoorbeeld aan de lobbybrief die 2 juni een ingekomen stuk was, waar wij samen met de VDG gevraagd hebben om de onrendabele top van die 15.000 woningen, ongeveer € 20.000 euro per woning en dat is € 300 miljoen, hebben wij gevraagd aan het nieuwe kabinet: Help ons daarmee. Dus dat is het reële scenario, daar koersen wij op. Aan de andere kant, wat we in die bouwstenen hebben neergelegd, is die vraag die collega Bijl al aangaf: Wat is ons antwoord op die vraag? Als het kabinet besluit te investeren in werk, dus in onze Noordelijke economie, in die mobiliteit en in die woningbouw en je maakt dan die sprong, dan worden wij ook automatisch veel aantrekkelijker als woonprovincie en dan zul je daar ook bij moeten bouwen. En dan moet natuurlijk dat... Het is ook een rijksopgave om die woningen te bouwen, moet een beetje in relatie staan tot die investering. En dan kijken we ook eigenlijk naar dezelfde modellen, hoe we bij dat realistisch scenario komen van 15.000 naar die verstedelijkingsstrategieën. Die zijn we aan het maken in de regio Groningen-Assen, in de regio Zwolle en netwerkstrategie in de regio Zuidoost. Het realistisch scenario is dan ongeveer 15.000. Wat hebben we nou gezegd, wat kunnen wij dan precies bieden voor het Deltaprogramma? We hebben gezegd, als we nou in het maximale scenario uit het model gaan zitten, dan heb je toch nog een beetje een onderbouwing van hoe aantrekkelijk kunnen wij zijn. Maar in het model zitten dat soort grote investeringen nog niet. Dus daar heeft het model geen rekening mee gehouden, maar dan is het realistisch om te zeggen: Als we dan in het maximale scenario gaan zitten, dan komen we ongeveer tot deze aantallen. Dat zou dan inderdaad betekenen dat we nog 15.000 woningen extra kunnen bijbouwen tot 2030 en na 2030 zien we nog wel kans voor 30.000 woningen extra. Maar dan moet dat natuurlijk wel gebaseerd zijn op inderdaad die vraag, er moeten ook mensen willen wonen. En we denken dat dit soort aantallen ook goed past binnen de Omgevingsvisie en de kaders die daarvoor liggen, ook omdat het niet altijd maar gaat om uitleglocaties. Dus we moeten het verschil zien tussen het realistisch scenario, waar we gewoon keihard aan werken, en het Deltaplan scenario. Maar dat is een What-if voor als onze bouwstenen worden overgenomen door het kabinet en dan blijven we er ook op koersen dat we dat goed onderbouwen. Maar dit is wel een kans die we hebben voor het Noorden, om beter aan te takken op de Randstad en dat maakt ons ook aantrekkelijker. Zo moet u dit vooral zien. Volgens mij dat even als extra aanvulling voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Ik zie allereerst nog een vraag even van mevrouw...

Gedeputeerde Stelpstra: Mijnheer de voorzitter, mag ik nog even de antwoorden op de vragen geven van de heer Camies.

De voorzitter: Als u daarop staat, dan krijgt u natuurlijk de gelegenheid.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik vind het wel chique eigenlijk. Ik ben een Fries, het is niets anders, maar toch Drent in dit college.

De voorzitter: Ik werd even door mijn geheugen in de steek gelaten, geloof ik. Het woord is aan de heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel.

De voorzitter: En daarna mag mevrouw Dingen een vraag stellen.

Gedeputeerde Stelpstra: Goed. De heer Camies heeft een aantal vragen gesteld, gerelateerd aan de RES en de CO2-uitstoot. Dus ik denk dat het goed is dat ik daarop antwoord. Mooi dat u onze zorgen deelt, dat u het probleem van de CO2 ook ziet, dat u ook ziet dat de Aarde dat niet zelf oplost, maar dat we daar dus als mensen blijkbaar iets aan moeten doen. Dus fijn. Mooi dat we daar samen nu opgaan. 2. Ik was even bang toen u het had dat het door de bevolkingsgroei komt, dat u de oorzaken op een soort Chinese wijze aan wilde pakken, maar zo ver bent u nog niet gegaan in ieder geval. Dus dat constateer ik dan maar even. 3. Dan zegt u vervolgens in uw eerste vraag: Hoe kijkt GS aan tegen de stijging van CO2 als gevolg van de uitvoering van het Deltaplan? De vraag klopt wel, alleen de constatering in de vraag klopt niet. Die CO2-uitstoot komt niet door het uitvoeren van het Deltaplan, die komt door het feit dat wij inderdaad steeds meer inwoners hebben. Dat had u zelf al geconstateerd. En in die zin, mevrouw Meeuwissen heeft er ook al op gewezen, dat is een redelijk autonome ontwikkeling. Maar u legt een relatie met deltaplannen en dat is een relatie die u niet mag leggen, vind ik, als u het heel zuiver doet. Maar het is in ieder geval een aanmoediging om, als we dan toch woningen bouwen, om die energieneutraal en volledig circulair te gaan bouwen. Dus ook daarin zullen wij u dan aan onze zijde vinden, denk ik. Vraag 2: Is er in de RES rekening mee gehouden? Het antwoord is: Nee. En dat weet u ook, want de RES hebben we net gehad. En vraag 3: Betekent dat dan dat we daar de RES op gaan aanpassen? Wat mij betreft is het antwoord daarop ook: Nee.

De voorzitter: Dank u wel en dan mevrouw Dingen, u had een vraag, waarschijnlijk nog naar aanleiding van de bijdrage van de heer Kuipers.

Mevrouw Dingen: Ja, klopt. Als je kijkt naar bouwstenen, even letterlijk bouwstenen, is de gedeputeerde op de hoogte van het feit dat er in Drenthe anderhalf keer zo veel ruimte wordt ingenomen per persoon als je dat vergelijkt met de Amsterdammers? Dus we kunnen ook met minder bouwstenen toe, als we gaan overwegen om misschien wat minder bouwstenen te gebruiken voor het gebruik voor het aantal huizen dat we willen gaan bouwen? Die vraag wilde ik nog even stellen.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter dat is qua ruimtegebruiken een goede. Ik denk dat het ook een economische impuls kan zijn als we veel gaan bouwen. Maar kijk, we wonen hier veel ruimtelijker, want we hebben ook gewoon meer ruimte. Maar als je kijkt naar bijvoorbeeld de inzet

die wij als provincie plegen met het regiostedenfonds, dat is gericht op het wegnemen van die winkel vierkante meters, maar er zit ook een heel belangrijke wooncomponent in. En ook de winkels hier zijn veel groter dan elders. Dus dat schept ook veel ruimte voor het wonen in de binnensteden. Ik denk, als we deze opgave zien, maar ook in het realistisch scenario van die 15.000 woningen, dat we moeten gaan kijken naar inbreiding. Hoe kunnen wij onze stadscentra, dorpscentra nou versterken, door meer wonen weer terug te brengen in het centrum? Dat zal niet altijd lukken, ook niet altijd... Soms moet je ook tegelijk in het centrum bouwen en alsnog een uitleglocatie doen. Maar de aantallen die wij hebben genoemd, zeker tot 2030, zouden prima passen binnen de uitgangspunten van de Omgevingsvisie. Waar ook gekeken wordt, wij sturen als provincie met name ruimtelijk, waar de vraag goed moet worden onderbouwd, voordat je naar een uitleglocatie gaat kijken. En we hebben voldoende ruimte om dat te doen en binnenstedelijk wonen zal altijd kleiner zijn dan buitenstedelijk.

De voorzitter: Dank u wel. Dan nog een vraag van mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ja, want ik dacht dat de heer Kuipers een toelichting zou geven op waarom wij een aanbod hebben gedaan van 45.000. Dat heb ik niet begrepen. Hij heeft goed uitgelegd dat die 15.000 regulier aanbod is en dat het in de steden gebeurt. Daar ging ik al zonder meer vanuit, want ik denk: Het zal zeker niet zijn voorkeur hebben om dat buiten de in de natuur te doen. Maar waarom nou 45.000? Waarom drie keer het aandeel?

De voorzitter: Uw vraag is helder: 45.000 waarom? Mijnheer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, dus de eerste 15.000 is gewoon het autonome scenario, daar is mijn uitleg helder in geweest, begreep ik. Dan hebben we gekeken: Wat zeggen nou eigenlijk de verschillende modellen die wij nu hebben voor die verstedelijkings- strategie? Wat zou het nou betekenen als je niet middenin gaat zitten op het realistische scenario, maar boven in het model? Want dat model heeft helemaal geen rekening gehouden met grootschalige Rijksinvesteringen, immobiliteit, inwonen, in de Noordelijke economie. Dus we gaan bovenin dat scenario zitten, want die modellen... Je wilt ook dat er mensen zijn die überhaupt overwegen hiernaartoe te komen et cetera. Dan zit je aan de bovengrens, dan kom je zo ongeveer op 15.000 woningen extra tot 2030. En daarna, dat is allemaal ver weg. Maar dan schatten wij dat daar nog eens zo'n 30.000 woningen bij kunnen komen. En dat is ook in proportie tot de Rijksopgave van 1 miljoen woningen erbij tot 2030, dat is de grote opgave, zien wij de investering, zoals we die vragen in het Deltaplan, in proportie ook met de woonopgave van het Rijk.

De voorzitter: Kort nog mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Als ik het antwoord goed begrijp, dan zegt u: Als er veel geld naar het Noorden gaat, dan gaan we ook 45.000 woningen bouwen, want dan kunnen we bovenin het model gaan zitten en dan kunnen we 45.000 bouwen. Is dat nou de argumentatie waarom het er 45.000 moeten worden? Als we heel veel geld gaan geven, worden het er dan 60.000?

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, dit zijn langjarige projecties, zeker als je het hebt over de periode na 2030, dus je moet altijd je realistisch scenario blijven bijstellen in wat er gebeurt in de werkelijkheid. Als deze bouwstenen een op een worden overgenomen door het kabinet, en dan moet je daar natuurlijk op sturen. En de investeringen die wij vragen komen natuurlijk ook ten goede aan al die inwoners die al in Noord-Nederland en Flevoland wonen. Dus de bereikbaar-

heid vergroot, de economie wordt versterkt. Maar dat betekent ook dat wij aantrekkelijker worden, dus dat je automatisch ook meer groei zult hebben, omdat meer mensen de stap naar het noorden zouden willen maken. Daar moet je op sturen. Wij denken, en dat zijn dus ook de ramingen die ten grondslag liggen aan deze bouwstenen voor het Deltaplan, dat je dan uitkomt op die 45.000 woningen op middellange termijn in totaal. En dat is ook het beeld dat wij tegenover deze investeringen stellen, zodat je ook kan laten zien aan het Rijk, dat je deze relatief goed onderbouwde cijfers, terugkrijgt voor deze investeringen.

De voorzitter: Dank u wel voor de reactie. De microfoon bij meneer Uppelschoten mag uit. Nee, het is klaar. U mag uw microfoon uitdoen. Dank u wel. Volgens mij hebben we daarmee de vragen ook voldoende behandeld en zoals beloofd kom ik dan... Wacht even, nog een vinger bij mevrouw Kleine Deters? Of was het een schijnbeweging?

Mevrouw Kleine Deters: Nou eigenlijk de openingszin van mijnheer Bijl, waar hij begon dat we onze partijgenoten in Den Haag zouden moeten aanspreken en dat we de motie daarbij konden opzoeken. Ik heb de motie nog even opgezocht, maar ik constateer dat het CDA initiatiefnemer was en VVD en D66 mede-indieners, maar dat in december 2020 de fractie van JA21 nog niet geboren was. Dus misschien maakt dat een ander perspectief. En de oproep van de gedeputeerde om onze Haagse collega's of partijgenoten erbij te betrekken, dan wil ik in ieder geval melden aan de gedeputeerde, dat wij hem op zijn wenken bedienen. Aanstaaende vrijdag komen de drie Kamerleden van de D66-fractie bij de fractie van Groningen-Drenthe-Friesland van D66 juist om te spreken over het Deltaplan van het Noorden.

De voorzitter: Dank voor deze informatie.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik heb ook niet gezegd dat JA21 bestond in 2020. Ik heb alleen gezegd dat die kamerbreed is aangenomen.

De voorzitter: Heeft u er nog zin in mevrouw Kleine Deters? Nog weer een...

Mevrouw Kleine Deters: Ik vind het bijzonder boeiend om het debat met de gedeputeerde te voeren, maar goed, dus ook niet: Ondersteunt de motie door JA21.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Camies: Ik zou wel graag de verantwoordelijkheid willen nemen voor het feit dat ik inderdaad als Statenlid daar inderdaad voor heb gestemd. Voorzitter.

De voorzitter: We zullen deze jonge partij nu opnieuw het woord geven en vragen of u van mening bent dat dit agendapunt nu voldoende is behandeld mijnheer Camies. U krijgt als laatste nu het woord.

De heer Camies: Voorzitter, grote dank alle andere fracties voor het delen van hun visie. Het was voor het grootste gedeelte voor mij zeer verhelderend, afgezien van wat absurdistische semantische framing van een enkeling. Met name de bijdrage van de heer Van der Meijden heb ik als zeer indrukwekkend ervaren. Je zou er bijna weer voor terugkomen bij de partij. Ook ben ik erg blij met de onderbouwing van de gedeputeerden. Ik vind het een goede zaak dat uitgesproken wordt, dat de kernkwaliteiten van Drenthe moeten worden gehandhaafd en dat er onderkend

wordt dat er inderdaad een autonome behoefte is aan woningen. Wat betreft verdere agendering. Misschien was deze agendering wat prematuur. Aan de andere kant, het is ook goed dat er een partij is die zichzelf opwerpt als een soort poortwachter voor het Drentse belang. Dus bij dezen. Maar ik zal dit punt niet agenderen voor de PS, want ik ga ervan uit dat dit onderwerp nog veelvuldig ter sprake zal komen in dit huis. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. En ter informatie, u kunt het niet eens agenderen voor PS, maar dat terzijde.

12. GR Prolander Jaarrekening 2020 en ontwerp-programma-begroting 2022, brief van het College van Gedeputeerde Staten van 13 april 2021

De voorzitter: Dan gaan wij nu verder met het Agendapunt 12, de Gemeenschappelijke Regeling Prolander. Aan de orde... Het gaat over de Jaarrekening 2020 en de Ontwerp-Programmabegroting 2022, die nota bene in maart alweer klaar lag. Hoe vroeg kun je alweer naar 2022 kijken, denk je dan. U wordt gevraagd om een zienswijze op de Gemeenschappelijke Regeling, die het bestuur daarvan dan begin juli kan meenemen als de stukken daar worden behandeld. En die zullen dan vervolgens uw zienswijzen overwegen om de stukken dan uiterlijk 15 juli te sturen naar de minister van Binnenlandse Zaken. U krijgt 3 minuten spreektijd per fractie en ik geef het woord aan de fractie van de Partij van de Arbeid en dat is mijnheer Du Long.

De heer Du Long: Dank u wel voorzitter. Opnieuw ga ik de spreektijd niet gebruiken. De stukken zien er goed uit en dat is wat ons betreft eigenlijk ook wel hoe Prolander is, zoals ze het zelf omschrijven: Een organisatie die zorgt dat de schop de grond in gaat. Een aantal zaken zijn nog niet meegenomen in de stukken: wijziging werkpakket, evaluatie aanpassing huisvesting en stoppen met payroll constructies. Dat laatste juichen we overigens van harte toe, maar we zijn wel benieuwd wat daar dan uiteindelijk uitkomt. Dat gevoel bij een sluitende begroting, geen extra bijdrage en verhoging van het weerstandsvermogen, is best verfrissend voor een Gemeenschappelijke Regeling. Voorzitter, daar wou ik het bij laten. Dank.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we verder met de fractie van JA21, mijnheer Omlo.

De heer Omlo: Dank u wel voorzitter. Al vaker heeft onze fractie zijn tevredenheid over de uitvoeringsdienst Prolander uitgesproken. Ook nu ligt er een gedegen Jaarrapport en een begroting. Naar aanleiding van de gegevens toch een vraag. We lezen namelijk dat de weerstandsvermogen-indicator van 2,85 veel groter is dan de norm, namelijk die van tussen 1 en 1.4. Dat betekent dat er veel geld beschikbaar is, te veel. De reserve is nu 9,3% van de omzet, ook aan de hoge kant. In 2020 is € 260.000 overbegroot. In 2025 verwacht Prolander een verdubbeling van de loonkosten ten opzichte van voorgaande jaren, volgens pagina 26 van de meerjarenbegroting. Prolander begroot een automatische verhoging van de provincie Drenthe zonder dat daar noodzaak voor is. De logische vraag is dan ook: Waarom gaan we onze bijdrage niet verlagen of ten minste minimaal bevriezen? Ook hier lijkt overbegroting de norm te zijn, gezien de eerdergenoemde gegevens. Daarom wilden wij graag een reactie van GS. Tot zover Voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de fractie van het CDA, de heer Zuur.

De heer Zuur: Dank u wel voorzitter. Opnieuw een Jaarrekening 2020 met de Begroting 2022 nu van de Gemeenschappelijke Regeling Prolander, die samen met de provincie Groningen vorm en inhoud wordt gegeven. Beide geven een helder en zeer uitgebreid overzicht van met name de financiële handel en wandel van dit vorm en inhoud geven aan de realisatie van het Programma Natuurwerk Nederland en de uitvoeringsmaatregelen PAS zo belangrijke organisatie. Dat kan eigenlijk ook niet anders, wanneer je in de bijgevoegde stukken maar liefst twee keer de Jaarstukken van 12 maart tegenkomt. En ik moet zeggen: Alle lof voor de provinciale organisatie. Want ook bij de door mij opgevraagde papieren versie deed ditzelfde fenomeen zich voor. Jammer alleen van die boom die hiervoor het loodje heeft moeten leggen, want dat past dan weer wat minder bij het doel waar Prolander voor staat. Inhoudelijk: Juist ook in een jaar dat grotendeels in het teken stond van corona, is gebleken dat deze organisatie zo flexibel is, dat zij in de uitvoering hiervan slechts zeer beperkte hinder heeft ondervonden. En dat is een pluim waard. Het Jaarverslag geeft een kritisch en realistisch oordeel over de eigen inspanningen en resultaten. Daar zijn wij blij mee. Zelfkritiek wordt daarin niet geschuwd met 2 van de 8 behaalde doelstellingen en 6 deels gerealiseerde doelstellingen. Voldoende uitdagingen dus nog. Ook de programmabegroting van het bedrijf, en niet van de projecten, ziet er weer uitdagend en veelbelovend uit. We hebben hierover verder geen opmerkingen en wensen de organisatie veel succes bij het uitvoeren van deze belangrijke taken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan vliegen we even naar de fractie van Sterk Lokaal, mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Wij hebben geen inbreng, dank u wel.

De voorzitter: Dat is een mooie korte samenvatting. De fractie van de ChristenUnie, mijnheer Van Liempd misschien? Nee? Sorry.

De heer Van Liempd: Van de ChristenUnie niet denk ik.

De voorzitter: Het kan gebeuren jongens, eind van de middag. Geen bijdrage?

Mevrouw Van den Berg: Nee, we hebben bij dit onderwerp geen bijdrage.

De voorzitter: Super mevrouw Van den Berg. Dank voor de mededeling. Dan mevrouw Kleine Deters. Roept u maar.

Mevrouw Kleine Deters: Ik vroeg al even of mijnheer van Liempd ook meteen dan ChristenUnie, D66 en GroenLinks in een keer zou brengen. Dank u wel voorzitter. Partijgenoot Zouine zou hierbij het woord voeren, maar die moest even wegens omstandigheden vertrekken. Dus ik zal het overnemen. Wat betreft de Jaarrekening van Prolander met de bijbehorende accountantsverklaring, is het exploitatiesaldo fors hoger afgesloten dan begroot. En het is voornamelijk veroorzaakt door lagere loon- en automatiseringskosten. voor zover wij kunnen over zien, kunnen wij daar wel mee instemmen. En wij kunnen ook instemmen dat het resultaat toegevoegd wordt aan de algemene reserve. Met betrekking tot de ontwerpbegroting 2022: De cijfers gekoppeld aan de begroting en de programma's zijn in lijn met elkaar en de grootste opgave is toch de realisatie van het NNN. De opdracht breed door de provincies heen heeft invloed op ons Drents landschap, de woon- en werkomgeving van burgers en ondernemers. Ons landschap is vanuit verschillende invalshoeken vanmiddag al benoemd, maar wat betreft D66 hechten wij zeer vanuit deze insteek en de uitvoering aan Prolander en de bescherming van het landschap, zoals wij

de opdracht aan Prolander hebben gegeven. Daarin behaalt Prolander successen voor landschap, natuur en recreatie en waarderen onze inwoners dit bijzonder. Het is ook een hele uitdaging om het beleid van de provincie Drenthe te vertalen naar die concrete plannen. Daar lijkt Prolander goed in te slagen. We behouden wel zorgen voorzitter, over de ontwikkelingen wat betreft de PAS- melders en de gevolgen van de Drentse aanpak stikstof voor de gewenste versnelling van de natuur- en herstelwerkzaamheden. Echter, allereerst zullen wij als Staten daarin zelf het kader en de ruimte moeten geven. Zoals gezegd voert Prolander dit voor ons uit. Mocht er aanleiding voor zijn om dat bij te stellen, dan verwachten wij dat de gedeputeerde daarin ook bij ons terugkomt. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met de VVD-fractie, mijnheer Vianen.

De heer Vianen: Voorzitter dank u wel. Een en ander is ook al gezegd. De VVD is tevreden over de overzichtelijke Jaarrekening en bijbehorende resultaten. Dit leidt dan ook niet tot verdere vragen vanuit onze zijde. Wat betreft de Programmabegroting zien we ook goed werkgeverschap terugkomen en zijn de risico's goed gedekt. Dus verder geen zienswijze van onze kant. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we verder met de fractie van GroenLinks. Nieuwe poging mijnheer Van Liempd. Nieuwe poging.

De heer Van Liempd: Dank u wel voorzitter. Allereerst complimenten voor het lijvige en uitgebreide stuk dat voorligt. GroenLinks is blij te lezen dat Prolander zijn best doet om enkele grote opgaven in samenhang te zien en op te pakken. Belangrijke onderwerpen als stikstof en water worden in samenhang met gebiedsontwikkeling en ruimtelijke opgaven gezien. GroenLinks doet wel graag een paar suggesties in dit kader. Andere grote ontwikkelingen als de bossenstrategie, klimaat en mogelijk nog andere, die een impact op ons ruimtegebruik hebben, zouden door Prolander meegenomen moeten worden. De opgaven uit de bossenstrategie zouden bijvoorbeeld als bufferruimte rond Natura 2000-gebieden een dubbelfunctie kunnen vervullen. Graag zouden wij zien dat Prolander daarin een rol pakt. We zouden graag zien dat het college meer zou sturen op grotere integraliteit in de ruimtelijke opgaven. We hebben gelezen in het verslag, dat Prolander een extra uitdaging had met de grondmobiliteit in tijden van corona. Helaas lezen wij niet hoe Prolander daarmee omgaat en hoe gezorgd wordt dat de afgesproken doelen behaald worden. Ook lezen wij, dat niet bij elk project voldoende instrumenten voorhanden zijn om te versnellen. Daarbij wordt dan gesproken over mogelijke aanpassing van begrenzing en/of natuurdoelen. GroenLinks is van mening dat er eerst gekeken moet worden naar verruiming van de instrumenten. GroenLinks constateert ook dat de opgave van het realisatie van NNN en ook de andere ruimtelijke opgaven forse uitdagingen vormen. Een grote som procesgeld is gemoeid met de Prolander organisatie. De vraag die wij daarbij hebben, is de volgende: Zou de grote hoeveelheid procesgeld niet een groter effect kunnen hebben op de opgaven als op plekken de vrijwilligheid in de grondverwerving verlaten zou worden? Is het college bereid om hiernaar te kijken? Financieel ziet de Begroting er gedegen uit. Complimenten daarvoor. Gezien het soms moeilijk kunnen plannen of voorspellen van werkzaamheden, snappen wij de wens van een flexibele schil van circa 15%. Wel vragen wij ons daarbij af, of er voldoende rekening gehouden wordt met de beschikbaarheid van ZZP'ers en het eventueel prijsverhogend werken van een beperkte beschikbaarheid. Verder vinden wij de overhead de laatste jaren behoorlijk toegenomen en met een percentage van ruim 35% aan de hoge kant. Graag hadden we dit in de risicoparaagraaf teruggezien. Na deze meer financiële behandeling van het werk van Prolander kijken wij

ook uit naar de meer inhoudelijke voortgangsrapportages die nog zullen volgen. 2027 komt immers met rasse schreden dichterbij. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan ga ik naar de Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Geen bijdrage.

De voorzitter: Geen bijdrage. De SP-fractie, mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Nee hoor, wij hebben kennisgenomen van de stukken en verder geen bijdrage.

De voorzitter: Prima. Dat was uw bijdrage, dan had u dus toch een bijdrage. En dan als laatste de PVV-fractie, mevrouw Kort.

Mevrouw Kort: Dank u wel voorzitter. Helaas, ik houd het niet kort. Het jaar 2020 is door Prolander positief afgesloten. Dit bedrag wordt door hen toegevoegd aan de algemene reserve, waardoor het weerstandsvermogen op 9,3% komt, nog net binnen het maximale van 10%. Het is ons inziens dan ook niet meer dan logisch dat de indexering voor de provincie voor het jaar 2022 komt te vervallen. Wij willen daarbij nog een stap verder gaan en we willen dan ook verzoeken om de aangekondigde structurele verhogingen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 op nul te zetten. De komende jaren zal ook gekeken moeten worden naar hoe wij deze gemeenschappelijke regeling kunnen laten afvloeien. Bij de oprichting van Prolander zijn er afspraken gemaakt dat deze gemeenschappelijke regeling een tijdelijk karakter zou hebben en dat deze zou eindigen in het jaar 2027. Wij vinden het dan ook zorgelijk om te lezen dat het werkpakket van Prolander is gewijzigd, als gevolg van de toegekende Rijksmiddelen voor Programma Natuur- en stikstofbeleid. Wat moeten wij hieruit opmaken? Zijn er plannen om het tijdelijke karakter van Prolander te wijzigen? Zo ja, wat ligt hieraan ten grondslag en waarom is dit dan nog niet gedeeld met de Staten? Zo nee, dan zien we graag dat er een visie komt om deze Gemeenschappelijke Regeling te beëindigen. In het licht van het bovenstaande is het ook moeilijk te rijmen dat Prolander wil stoppen met de Payroll constructie, waardoor het financiële risico van Prolander zal gaan toenemen. Wanneer wij ons aan onze eigen afspraken houden, zal Prolander nog 5 jaar bestaan. Wij vinden het niet verantwoord om voor deze relatieve korte periode af te stappen van de Payroll constructie. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel en daarmee heb ik alle fracties gehoord, of niet gehoord, omdat zij dat niet wensten. Dat kon ook nog. En dan is het woord nu aan het college. Ik geef het woord aan gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Het belang van de organisatie Prolander volgens de provincie is groot. Dank ook voor iedereen die zijn complimenten heeft uitgebracht. En de fracties die geen inbreng hebben gehad, schaar ik daar ook onder. Ik zal die complimenten ook doorbrengen aan de directie en het personeel. Als je het beeld samenvat wat hier geschetst wordt in de Jaarstukken en de Begroting: Het is een professionele organisatie die ook, ondanks corona, veel werk heeft verzet. En dat kan natuurlijk ook, omdat veel werk van Prolander buiten plaatsvindt. Ik zal even een aantal opmerkingen van de fracties bij langs gaan voorzitter. De heer Du Long geeft terecht aan dat er nog een aantal dingen zijn waar besluiten over moeten worden genomen. Dat loopt nog, dus daar zult u te zijner tijd over worden geïnformeerd, hoe het bestuur daarin in vaart. JA21 zegt: Het weerstandsvermogen is groot, is ook aangevuld.

Maar zoals mevrouw Kort al opmerkte, wordt daarmee weer de indexering voor komend jaar door de beide provincies uit gedekt. En dan misschien meteen in de richting van mevrouw Kort. Het bestuur maakt ieder jaar weer de afweging hoe groot het weerstandsvermogen is. En is dat de groot, dan kan dat terug naar de provincies of kunnen we afzien van dergelijke bijdragen. Ik zou dat nog niet structureel willen doen, maar we bekijken per jaar of het weerstandsvermogen te groot is en dan kunnen we dit soort dingen mee dekken op incidentele basis. Het CDA. U had de stukken twee keer. Ik heb ze hier. Een zijn de Jaarstukken, die zijn ter info. En het tweede stuk is de Begroting, daar vragen we een zienswijze voor. Misschien heeft u dat dan nog wat dubbel. Maar goed, beter twee keer gelezen dan een keer. En u heeft een positief geluid. Vanuit D66. Ja, het jaar is hoger afgesloten, maar dat is goed onderbouwd en u kunt daarmee mee instemmen. Het Natuurnetwerk Nederland is natuurlijk de belangrijkste opgave die Prolander voor ons aan het uitvoeren is. Dat heeft grote impact. Dus het is ook betekenisvol werk dat Prolander voor ons doet. En het is dan ook fijn, dat het een organisatie is die zaken gewoon goed op orde heeft en daar uitvoering in kan geven. U heeft een aantal beleidszorgen geuit van een aantal dossiers die natuurlijk spelen. En dat is ook zeker zaak om daar als provincies keuzes in te maken. Dus dat doet u ook in de verschillende debatten met collega Jumelet, die ook via opdrachten Prolander het inhoudelijke werk geeft. Maar daar moeten we ook altijd als organisatie Prolander tegenoverstellen: Zijn we nog in staat die opdrachten goed te vervullen en wat zijn dan precies de consequenties daarvoor? Dus u vraagt: Gaat u het dan ook bijstellen? Ja, dat doen we continu op het moment dat het beleid wijzigt of dat er nieuwe dingen bijkomen. Dat moeten we als organisatie ook goed bekijken. De heer van Liempd hint eigenlijk aan een zelfde soort dingen.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Natuurlijk terecht gedeputeerde, dat u zegt: Prolander moet dan ook beoordelen of ze dat aankunnen. Maar op het moment dat wij beleidskeuzes maken en vinden dat dat tot uitvoering moet komen, kan het niet zo zijn dat een uitvoeringsorganisatie zegt: Het beleid is onuitvoerbaar. Dan zouden wij kunnen besluiten om het mogelijk elders te doen. 'Doe even een beleidskeuze' van ons heeft dan ook een gevolg. En de uitvoeringsorganisatie bepaalt dan niet ons beleid.

Gedeputeerde Kuipers: Nee voorzitter, dat heeft u helemaal correct. Maar het is natuurlijk ook, en dat zien we in Den Haag bij de laatste parlementaire enquête over een uitvoeringsdienst, we moeten ook continu goed bewaken dat de opdrachten die wij bij Prolander leggen, ook uitvoerbaar zijn voor Prolander. Als ze dat niet zijn... Daarom heb ik ook de portefeuille Prolander en collega Jumelet heeft het Programma Natuurlijk Platteland en de natuuropgave/ landbouwopgave onder zich, dus we moeten dat altijd in samenhang bekijken en als wij extra opdrachten geven aan Prolander, dan zal dit ook gepaard moeten gaan met de juiste menskracht en de juiste slagkracht. Waarbij de meeste extra opdrachten overigens gewoon door de organisatie gedragen kunnen worden, zonder dat daar per se meteen een uitzetting in terecht komt. En dat is ook mede debet aan de heer van Liempd, die merkt iets op over het overheadpercentage. Die 35% is overigens de norm die wij reëel achten voor een organisatie als Prolander, die vooral drijft op menskracht. Deze begroting gaat puur over Prolander als organisatie. Maar als u de beide andere bedrijven, waar de opdrachten vanuit de provincies zijn ondergebracht, dan is het eigenlijk een vrij laag overheadpercentage ten opzichte van het volledige programma waar Prolander mee bezig is. U vroeg: We vragen wat grotere integraliteit van Prolander ook op andere

dossiers, als het gaat om bossenstrategie, om klimaat. Het zijn uiteindelijk de keuzes die u maakt en die vervolgens het college van GS vastlegt in de prestatie- overeenkomsten met Prolander, welke opdrachten zij wel of niet uit hebben te voeren. Dus dat is geen onderwerp van deze Begroting. Dat zijn de beleidskeuzes die u maakt en het college vervolgens afsprekt met Prolander. En dan komen we weer terug bij het punt van mevrouw Kleine Deters. Natuurlijk moeten we daar ook goed kijken dat Prolander dat kan uitvoeren. Maar dat is dus niet een keus die onderwerp is van deze Begroting, maar zal daaropvolgend zijn. Door corona was de grondmobiliteit lager, dat heeft u gelezen. Wat u ook heeft gelezen, is dat een heleboel wel door kon. Want dingen in het veld kunnen gewoon doorgaan. En Prolander is natuurlijk net als wij allemaal overgeschakeld op digitale bijeenkomsten, in plaats van in zaaltjes in dorpshuizen het gebied in. En dat heeft u ook terugzien in het voorwoord van de directeur. Er zijn hele nieuwe doelgroepen bereikt. Hele andere mensen, die nooit in de zaaltjes komen, zaten opeens achter het scherm. Maar je verliest ook een groep die je niet meer aantreft, die echt hecht aan die fysieke bijeenkomst. Dus Prolander, dat ziet u ook in de Begroting, wil daar ook aan vasthouden om die mix goed te doen, omdat je zoveel mogelijk mensen wilt bereiken. Maar ik snap het heel goed als mensen in een onzekere situatie van corona afgelopen jaar, zeker de eerste helft van dit jaar, ook misschien nog wel een deel in de toekomst, wat minder snel geneigd zijn om nu hun bedrijf te verhuizen of te beëindigen. Mensen vinden het misschien niet prettig om mensen aan de keukentafel te ontvangen. Dus daar hebben we mee te maken gehad, alhoewel de voortgang in zijn algemeenheid niet erg veel te lijden heeft gehad onder de corona situatie. Dat is het algemene beeld. En wederom, u zegt: Geef Prolander nou meer instrumenten, door bijvoorbeeld de vrijwilligheid op te geven. Het beleidsuitgangspunt van de provincie Drenthe is dat dit allemaal gebeurt op basis van vrijwilligheid. En nogmaals, het is niet Prolander die daar een keus in kan maken, dat zijn uw eigen beleidskeuzes, die u zelf zult moeten maken, welke opdrachten u geeft aan Prolander. De inhoudelijke rapportage krijgt u ook van het college van GS. Tot slot de PVV voorzitter. Ik heb al iets gezegd over het weerstandsvermogen. En dan de Gemeenschappelijke Regeling: Die loopt af in 2027, omdat het de bedoeling is dat het Natuurnetwerk Nederland dan gerealiseerd is. En dan ziet u ook, de heer van Liempd roept eigenlijk op: Brengen er nou nog meer bij onder. Het werkpakket wijzigt, we moeten telkens goed kijken ook in samenspraak met de provincie Groningen, wat zijn nou de opgaven en is het nog steeds de bedoeling dat u in 2027 eindigt of niet? En ik heb in het bestuur aangegeven dat we wel een keer die keus moeten maken, het liefst voor het eind van deze bestuursperiode. Dat we het moeten hebben over welk scenario ligt er nou? Wat is onze reële verwachting voor het afronden van het Natuurnetwerk? Welke andere opgaven wil je er wel of niet inbrengen? Wat is dan de correcte organisatiestructuur? Daar moet je niet mee wachten tot 2027, want dan zal al je personeel natuurlijk een andere taak hebben gevonden. Dus we moeten scherp blijven kijken: Welk werk is er voor de kracht en de kennis die wij van de Dienst Landelijk Gebied hebben gehouden en die bij Prolander is doorontwikkeld, expertise op gebiedsprocessen? Hebben wij daar andere opdrachten voor? Is Prolander nog de juiste organisatie in onze gezamenlijkheid? Willen we andere partners? Die hele discussie moet netjes worden opgeleid. Er vindt ook nog een evaluatie plaats dit jaar, zoals we die ook bij de RUD aan de orde hadden gehad vanochtend. Maar los daarvan is de overweging in het bestuur nu dat we kijken... Een aantal van u heeft gezegd: Moeten we niet stoppen met die Payroll constructies? Want dat is wel iets wat de provincie Drenthe heeft als beleidsuitgangspunt en de provincie Groningen, dus beide eigenaren. Moet je dat dan niet doen? En we blijven ook goede afspraken maken over de risico's die Prolander loopt, als het gaat om het aannemen van personeel met niet tijdelijke contracten. En dat zijn natuurlijk risico's voor de beide provincies. Maar ook als wij doorzetten en wij besluiten Prolander niet verder voort te zetten dan 2027, dan zullen wij behoefte houden aan deze expertise. En dan zullen we dus ook een

deel van het personeel waarschijnlijk in eigen dienst willen houden. Dus die risico's zien we telkens onder ogen en moeten we goed in stand houden in relatie met de opdrachten die wij als provincies verstrekken aan Prolander. De Payroll discussie gaat echt over goed werkgeverschap. Maar daar komt natuurlijk wel bij, als wij deze stap zetten, dat wij een hoger risico lopen. En een risico voor Prolander is sowieso voor ons. Voorzitter, volgens mij positieve oordelen. En als ik zo de overgrote meerderheid van de Statencommissie heb gehoord, dan heeft u een aantal aandachtspunten meegegeven die ik mee zal nemen, maar is er geen sprake van een formele zienswijze in de richting van het Prolander bestuur voor het vaststellen van de Begroting 2022. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Ik taxeer ook dat uw samenvatting de correcte samenvatting is. Zijn er nog vragen vanuit de commissie? Dat is niet het geval. Dan is dit agendapunt voldoende behandeld.

13. IPO-, SNN-, EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen

De voorzitter: Dan gaan wij over tot Agendapunt 13, IPO-, SNN-, et cetera. U heeft bij de agenda bij dit agendapunt dus opnieuw de kaderbrief 2022 IPO/BIJ12 aangetroffen, besproken in de commissievergadering van 19 mei 2021 en daar is ruimte gegeven om nogmaals deze kaderbrief aan de orde te stellen. Dat is dus nu en als u vragen of opmerkingen daarover heeft, dan kunt u dat nu kwijt. Even bij handopsteken, welke fracties willen daarover het woord voeren? Dat is nou ook wel weer fraai. Dat betekent dat u het bestuur van IPO ruim baan geeft om met deze kaderbrief aan de slag te gaan. Ik zie dat de vertegenwoordiger van ons in de algemene vergadering moet ik geloof ik zeggen, toch graag nog even iets bemoedigend in onze richting wil uitspreken. Hoop ik. Mijnheer Uppelschoten, u heeft het woord.

De heer Uppelschoten: Zoals u weet ben ik de vervanger van Jan Smit in het algemeen bestuur van het IPO. Het IPO is voor mij ook een hele ingewikkelde organisatie om te begrijpen wat daar gebeurt. De stukken te begrijpen, valt niet mee. Maar, ik heb begrepen dat het IPO-bestuur... We hebben daar een hele belangrijke bestuurder in het IPO-bestuur, dat is onze gedeputeerde, die gaat daar ook over de financiën. Het IPO-bestuur wil eigenlijk, dat we de kaderbrief net zo behandelen als de Voorjaarsnota en dat hier een hele discussie ontstaat over de kaderbrief. Dat wij dan besluiten nemen en dat de twee bestuurders gemandateerd naar het algemeen bestuur toe gaan, om daar verstandige dingen te zeggen die hier al geformuleerd zijn. Dat is niet gebeurd, laat ik het maar zo zeggen, maar het is ook niet eenvoudig om dat te doen. Ik zal er weer naar toe gaan met de heer Moinat en daar dan verstandig proberen te opereren en deze anderhalve week nog proberen alle stukken te begrijpen. Ik heb nog nooit een club meegemaakt waar er zoveel technisch overleg is over vergaderstukken die op een algemene vergadering aan de orde komen, maar dat is het karakter van het IPO. En als mij eerlijk gevraagd wordt: Kan ik vaststellen dat € 80 miljoen die we erin stoppen en de meerwaarde van het IPO... ? Het IPO heeft ongetwijfeld meerwaarde, maar ik kan de relatie heel moeilijk leggen en dat is iets wat ik eigenlijk altijd wil, levert het geld nou ook de meerwaarde op die voor ons de moeite waard is. Dus ik zit er met een heel dubbel gevoel. Maar dat heeft meer met mij te maken, dat ik niet goed kan vatten en begrijpen wat er gebeurt en wat dan onze vraag wordt, van de heer Moinat en mij. Maar we hebben daar een hele belangrijke bestuurder, die kan het nog beter uitleggen dan ik het nu heb proberen te doen.

De voorzitter: Dank in ieder geval voor uw openhartigheid omtrent dit punt. Verder heeft u net gezien dat ik alle fracties gelegenheid gegeven heb om hun reacties hierop te geven. Daar straalde wel een heel erg groot vertrouwen uit, uit die reactie van die fracties. En wat uw zorg betreft is het misschien toch goed dat u nog een keer met die bestuurder van ons, die ook daar...

De heer Uppelschoten: Waar ik heel veel vertrouwen in heb, dus daar kan ik...

De voorzitter: Maar goed, dat jullie samen nog eens even nagaan of je elkaar op de juiste kennislijn kunt brengen en wat daarvan dan nog een keer als informatie weer terug moet komen in de richting van PS. Misschien is dat wel een goed idee. Is er nog een aanvulling te geven vanuit de heer Bijl hierop? Of?

Gedeputeerde Bijl: Ja voorzitter. Ik denk dat de heer Uppelschoten terecht dit punt aanroert. Het is wel de wens van het IPO-bestuur, dat er binnen de PS wat meer over het IPO wordt gesproken, omdat het draagvlak voor het IPO denk ik daarmee ook groter zal blijven dan hij nu misschien wel eens is bij sommige PS-en. Ik heb al eerder gezegd vandaag, het is niet zij, maar het is wij. Heel veel van het geld dat gespendeerd wordt, is voor uitvoeringstaken, die we echt niet beter zelf kunnen doen, want anders zou dat wel gebeuren. Ik denk, wat u suggereert, dat ik met de beide AV-leden goed contact onderhoud. Dat gaan we doen en dat we ook vroegtijdig voor de volgende P&C-cycli van het IPO in de gaten houden, dat we met de Staten aan de hand van een geannoteerd stuk in gesprek kunnen komen. Dus dat lijkt me een goed voornemen. Dank u wel. Dank u wel.

De voorzitter: Dan zijn er nog mogelijkheden met betrekking tot SNN, EU-aangelegenheden, ook om ook te melden bij dit agendapunt. Zijn er nog woordvoerders op andere onderwerpen? En als die er niet zijn, dan kijk ik naar de klok.

14. Sluiting

De voorzitter: En dan met een vreugdesprong in mijn hart sluit ik de vergadering om 15.41 uur. Ik dank jullie voor de inbreng en wens jullie voor de rest nog een fijne dag.